

Uvodnik

Andrej Vončina

Ljubezen brez boja

Kot smo dejali v zapisu "Ne, kakor ga daje svet", se je nekdanji zadnji vernik v procesiji ob prazniku Svetega Rešnjega Telesa in Krvi zavedal, kako je miroljubno sobivanje med ljudmi in narodi nekaj utopičnega, ker so se ljudje nekoč še kako zavedali, da je v srcu vsakega človeka tudi nasilje, da torej ta destruktivna sila v nas močno deluje. Zdi se, da se je v zadnjih desetletjih v Cerkvah to načrtno želelo pozabiti, skupaj s tem pa se je odpravil tudi tisti velikanski trud, ki je potreben, da se ta sila v sebi obvlada, se disciplinira, saj sicer kaj lahko privede ne le do uničenja okolice, temveč tudi do samouničenja. Pravzaprav današnji človek živi v neki iluziji, da zanj nekatere stvari ne veljajo več. Misli, da ni več grešen, omejen, krhek in umrljiv. Četudi je današnji človek kristjan, ali vsaj zase pravi, da to je, se želi slepiti, da je nesmrten že v tem zemeljskem življenju. Zato prihaja do zanimivega pojava, ko kristjan "razvitega sveta" noče vojne zase, ne zanimajo pa ga kaj dosti, če ga sploh zanimajo, vojne drugih. Kar pogledimo, koliko je kaj zanimanja za naše brate po veri v Egiptu, Siriji, Iraku in še kje. Za nas, ki sedimo v udobnem naslanjaču in vse to spremljamo po televiziji ali internetu, je vse kvečjemu neki spektakel, vsekakor pa nekaj, na kar smo se že navadili. Kakor smo se že navadili na neko čudno krščanstvo, ki ne potrebuje več Kristusa kot Boga in Odrešenika, ampak ga kvečjemu pojmuje kot nekega modrega učitelja, od katerega vzamemo le tisto, kar nam ustreza, ostalo pa zavržemo. Želimo potemtakem krščanstvo kot neki ne natančno določen moralni nauk, kjer pa želimo le moralno brez dolžnosti in odgovornosti, torej takšno, ki posameznika k ničemur ne zavezuje. Želimo vero brez odpovedi in askeze, saj onkraj našega človeškega obzorja ni več nikakršne večnosti, ni ničesar več. Toda, ali je to prava pot? Antikrist Vladimirja Solovjova je nežno šepetal, kako je "Kristus prinesel meč, jaz pa bom prinesel mir". Danes mislimo, da bomo nasilju, ki nikakor ne preneha in tudi ne bo prenehalo, zoperstavili s pacifizmom, ker najbrž mislimo, da se bomo na ta način znebili tiste zadnje instance, ki nas vse čaka, torej smrti. Mislimo tudi, da se bomo znebili nujnosti izbire in odločitve za dobro ali za zlo. Zato izbiramo nove izraze za vse tisto, kar nam ne ustreza in česar bi se radi znebili, ali bi radi vse to vsaj odstranili iz našega mišljenja. Kaj postavimo na mesto tistega, česar bi se radi znebili, je najbrž na očeh vseh - vsemogočno tehniko, medicino ... V našem primeru smo na neki način ritualizirali vojno in terorizem, le da gre pri tem za neko povsem "laično" obredje, ker je tisto versko postalo odvrtno. Kako se torej zoperstaviti nasilju v družbi, kjer bi v televizijski studiu kot simpatičnega gosta povabili koga, ki obglavlja ljudi? Se bomo temu morda zoperstavili po naših cerkvah, kjer je bolj važno prirediti obred, ki bo čim bolj zabaven in barvit, Kristusovo krvavo žrtev pa smo pospravili na podstrešje, da niti ne govorimo o tem, kam je šla ideja boja v krščanskem verovanju? Boj je izginil iz katoliške Cerkve na račun potovanja, saj je "vojskujoča se Cerkev" postala zgolj še "potujoča", torej je neka sekundarna lastnost Cerkve, ki seveda tudi potuje proti nebeškemu cilju, a ne predvsem in ne samo, postala primarna označba. Naše življenje namreč ni nikakršno miroljubno potovanje, razen če si zatismo očmi in si zablokiramo možgane, da tega ne bomo več opazili, četudi je evidentno.

/ str. 4

Foto IG

Razpisi in štipendije za dijake in študente Plačilo za dober študij

Kako do lastnega zaslužka, tistega, ki je posledica lastnega dela? To vprašanje je v obdobju odrasčanja zelo pogosto pri vsakem mladostniku, ki išče pot do (finančne) neodvisnosti. In roko na srce, to je danes vse bolj tudi skrb staršev, ki otroke vzdržujejo. Mladi vidijo v teh zaslužkih nov I-phone 6 ali zadnjo različico I-pada, starši pa v občasnih zaslužkih sinov in hčera vidijo razbremenitev postavke "otroci", ki v precejšnji meri bremenijo družinsko bilanco. Poletne krajše zaposlitve ali "službica v prostem času" so med mladimi zelo razširjene. Dejstvo pa je, da za fante in dekleta med šestnajstim in štirindvajsetim letom ostajata študij in učenje prvi in najpomembnejši zaposlitvi, ki seveda ne prinašata plačila. Ali pač...

Zaželjen finančni vir

No, ja... da študij ne prinaša samo izobrazbe, ampak včasih tudi finančno zadoščenje, še kako drži. Potrebno je samo biti dovolj pozorni in radovedni. Seveda ne govorimo o zneskih, ki bi zagotavljali preživetje, ampak o sredstvih, ki so v vsakem družinskem proračunu še kako dobrodošla. In, kar je še pomembnejše, ta sredstva so vezana na študij. Pravzaprav so od njega odvisna. Štipendije in finančne podpore so v današnjem kriznem obdobju sicer "manj razširjena dobrina". A vseeno moramo biti pošteni: štipendije so, včasih je potrebno samo nekoliko bolje brskati med razpisi. Če bomo dovolj pozorni, bomo samo v našem zamejskem prostoru

zaznali precejšnje število natečajev in razpisov, namenjenih dijakom in študentom: dovolj je biti pozorni.

Med krajšim raziskovanjem smo našli na šest slovenskih institucij s sedežem v Trstu ali v Gorici, ki se obračajo na mlade s finančnimi podporami. Pri našem raziskovanju smo se osredotočali predvsem na štipendije oziroma na nagrade za šolski uspeh. In takih štipendij je na območju Goriške in Tržaške kar nekaj. "Na mladih svet stoji" ali pa "Brez mladih narod nima prihodnosti": take in podobne (oguljene) fraze lahko zelo pogosto slišimo. In še pogostejše je mogoče razbrati v podtonu opazko, da je potrebno v današnjih časih hude ekonomske krize višješolcem in univerzitetnim študentom pomagati, da pridejo skozi obdobje formacije na trg dela (kjer bodo sicer v današnjem času še naprej stali v čakalni vrsti). Da ne bi vselej ostajali samo pri besedah, smo se odločili predstaviti možnosti "avto-financiranja" pridnih in marljivih dijakov in študentov.

Posamezne razpise podrobneje predstavljamo v tabelah in okvirih. Zato se bomo v tem delu najprej osredotočili na splošnejšo analizo štipendij, ki smo jih vzeli v pretres. Ciljna publika so seveda dijaki in študenti: torej fante in dekleta, ki obiskujejo višjo šolo in univerzo.

/ str. 3
Andrej Černic

Število prijav in prejemnikov štipendij za zadnja šolska in akademska leta (prijave/prejemniki)							
	Flajbanova nagrada	Nagrada Irena Srebotnjak*	Sardočeve štipendije*	Ločičnikove štipendije	USZS	Šport in šola*	Tončičeve štipendije
2009-2010	20/9	/	13	/	19/5	19	8/5
2010-2011	17/7	1	13	/	23/6	21	26/11
2011-2012	16/8	1	10	/	16/6	25	18/12
2012-2013	22/8	1	11	7/4	20/6	39	21/12
2013-2014	28/8	1	11	9/3	15/6	21	30/15

* samo število nagrajencev

Pred Vsemi svetimi

Vahti so pred nami. Spomnili se bomo rajnih, vseh naših prednikov, ki so odšli v večnost, verniki tudi vernih duš v vicah in vseh svetnikov, ki naj bi nam bili za zgled, a nam prevečkrat niso, ker nanje pozabljamo. Vsi sveti je tudi izraz za dan, ki ga drugi imenujejo kar dan mrtvih, dan spomina na mrtve, a kristjani verujemo, da večno življenje obstaja. Šli bomo na pokopališča in se spomnili naših rajnih, nekateri bomo zmolili za umrle, drugi samo obnemeli pred večno skrivnostjo, v katero vsako človeško življenje nepreklicno in za vedno zavije smrt. Vera v večno življenje je sicer res tolažba za marsikoga, saj pomaga lajšati vsakodnevne težave in dela človeško življenje znosno, ko ga odpira v večnost, a je istočasno tudi obveza, vsaj za vernike je velikanska obveza, kajti evangelij od nas zahteva dejanja in ne že itak preveč izrečenih, navadno praznih besed. Minljivost cvetja, belih krizantem na grobovih, ki se z lepoto dogorevanja sveče na praznični dan Vseh svetih nerazdružljivo sklada s tihim šepetom cipres nad grobovi, naj nas vedno znova nagovori, da smo rojeni za večno življenje, za večni mir, a si to večno življenje moramo zaslužiti z zglednim življenjem in bo zato smrt za vse nas pomenila samo prehod v novo, večno življenje.

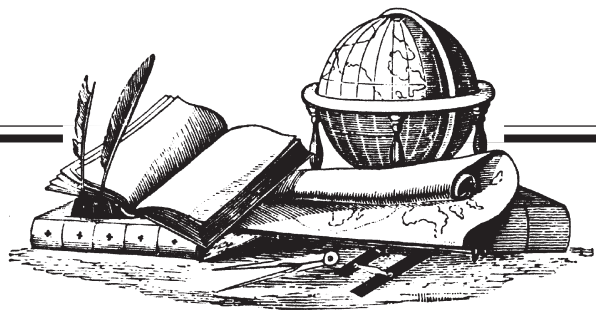
JUP

Dr. Ivan Štuhec v Gorici

Na odmevnem ponedeljkovem Srečanju pod lipami je dr. Ivan Štuhec govoril o stanju duha na Slovenskem

7

Deželna reforma krajevnne uprave buri duhove

Skupen dokument v bran upravne avtonomije

Šedem slovenskih županov bo predstavilo skupno resolucijo v bran občin, kjer je večinsko prisotna slovenska manjšina, oziroma tistih, ki so vključene v območje izvajanja zaščitnega zakona 38/01. Upravna avtonomija je za vsako občino ključnega pomena, še posebej pa je to pomembno za slovenske občine v FJK, za katere župani

bi se unije že ustanovile. Podpredsednik deželnega sveta FJK in deželni svetnik SSK Igor Gabrovec je podčrtal, kako je od vsega začetka opozarjal, da je velik problem pomanjkanje katerekoli navedbe prisotnosti slovenske narodne skupnosti v FJK. Slovenska manjšina je namreč zaščitena manjšina na podlagi mednarodnih pogodb ter držav-

Števerjan bili z Gorico, Doberdob pa s Trzičem. Odločen je bil poseg župana z Repentabra Marka Pisanija, ki je rekel, da slovenske občine ne bi sploh smele v unije, ker bi to pomenilo njihovo dokončno ukinitve. V poštevek pride le skupno upravljanje storitev, ki je bilo že uvedeno z deželnim zakonom 1/2006 in je na Krasu dalo dobre rezultate. Podčrtal je, da v osnutku reforme za krajevne uprave ni projekcije, ali bo zares prišlo do zmanjšanja stroškov. Kako lahko sploh govorimo o reformi, če nimamo števil in statistik, se je vprašal Pisani. Podobnega mnenja je bila tudi županja iz Zgonika Monika Hrovatin, ki je ravno tako menila, da je potrebno vsaj za slovenske občine zahtevati skupno upravljanje storitev in ne obvezno

vključevanje v unije. Ob koncu srečanja je bil sprejet sklep, da bo sedem županov slovenskih občin iz Goriške in Tržaške pripravilo skupen dokument, s katerim so bodo predstavili na advicijah, ki bodo v prihodnjih dneh. V ponedeljek je podobno srečanje s slovenskimi izvoljenimi upravitelji potekalo tudi v Benečiji. V zvezi z zakonskim osnutkom reforme krajevnih uprav v FJK se je nekaj začelo premikati tudi na mednarodni ravni. Prejšnji teden je generalna konzulka Republike Slovenije Ingrid Serga sprejela deželnega odbornika Paola Pantonina, da bi se seznanila z osnutkom reforme in izrazila zaskrbljenost nad posledicami za Slovence v FJK. Pripravlja pa se tudi srečanje na slovenskem ministrstvu za zunanje zadeve, ki bo potekalo 3. novembra. Ministroma Karlu Erjavcu in Goranu Žmavcu bo skupno predstavništvo Slovencev v FJK, kateremu se bosta pridružila še deželna svetnika Igor Gabrovec in Stefano Ukmar, predstavilo problematike deželne reforme krajevne uprave, ki so sporne glede spoštovanja zaščitne zakonodaje.

Julijan Čavdek

menijo, da bi bilo veliko bolj primerno nadaljevati skupno upravljanje storitev. To je bil sklep srečanja slovenskih izvoljenih upraviteljev, ki so se na povabilo dveh deželnih svetnikov Igorja Gabrovca in Stefana Ukmarja sestali v četrtek, 23. oktobra, v dvorani pevskih zborov v Devinu. V obširni in artikulirani razpravi, ki sta jo uvedla Igor Gabrovec in Stefano Ukmar, so prisotni župani Monika Hrovatin (Zgonik), Sandy Klun (Dolina), Vladimir Kukanja (Devin Nabrežina), Marko Pisani (Repentabor) in Fabio Vizintin (Doberdob) izpostavili celo vrsto kočljivih vprašanj, ki zadevajo osnutek deželne reforme krajevnih uprav. Deželni odbornik Paolo Pantonin, ki je pristojen za področje javne uprave in je od spomladi pripravljaval za konski osnutek, ga je v petek, 17. oktobra, predstavil 5. deželni komisiji, potem ko ga je nekaj dni prej osvojila deželna vlada predsednice Debole Serracchiani. Sama predsednica Serracchiani pa si prizadeva, da bi zakon sprejeli in da bi stopil v veljavo pred koncem leta, nato naj bi deželna vlada pripravila seznam t. i. medobčinskih teritorialnih unij, v katere se bodo morale vključiti občine. S 1. avgustom 2015 naj

ne in deželne zakonodaje. Same obmejne občine že vse od povojnih let poslujejo dvojezično. Kako bo, ko bodo vključene v t. i. unije? Pomembno je, da imamo o tem Slovenci enotno mnenje in da predstavimo skupne zahteve. Tako bo tudi veliko lažje za Republiko Slovenijo zahtevati od Dežele FJK, da spoštuje zakonjene pravice. Deželni svetnik Demokratske stranke Stefano Ukmar je poudaril dejstvo, da je bila reforma del volilnega programa Debole Serracchiani, in pri tem dodal, da je deželna vlada zagotovila, da bodo v zakon vključeni trije člani zaščitnega zakona 38/01, ki zadevajo javne uprave, in sicer 8., 9. in 10. člen. V nadaljevanju so nastopili župani, ki so svoja gledanja in pomisleke izpostavili s svojega zornega kota. Župana Kukanja in Klun sta izrazila zaskrbljenost, da se ustvari unija, kjer bi bile slovenske občine na Krasu povezane z občino Trst, kar bi bilo pogubno. Veliko pa je odvisno od tega, kaj bo naredila občina Milje. Doberdobski župan Fabio Vizintin je napovedal, da se na Goriškem govori o dveh unijah, ki bi slo-neli na Gorici in Trziču. Pri tem bi občini Sovodnje ob Soči in

Urad Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu

Srečanje s krovniimi organizacijami

Minister Gorazd Žmavc, vodja Urada Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu, je 17. oktobra 2014 sprejel na delovnem srečanju predsednike vseh krovnih organizacij slovenske skupnosti v Italiji, Avstriji, na Madžarskem in Hrvaškem. Minister je predstavil nov

model financiranja za Slovence v zamejstvu, ki se bo delil na redno in projektno financiranje. Poudaril je koordinacijo dela, sodelovanja Urada z vrhom države, z ministrstvi, s Komisijo DZ in predstavniki zamejstva. To je ključ za bolj transparenten, konstruktiven medsebojni odnos in za iskanje nadaljnjih

rešitev za boljši manjšinski razvoj kot tudi za razvoj Slovenije. Pri tem pa je potrebno vključiti mlade. Mlajša generacija je bila osrednja tema razmišljanja, saj je potrebno podpreti projekte, ki krepijo zavest mladih z novo vsebino in evropskimi projekti. Pri tem so se dotaknili tudi skupne manjšinske koordinacije SLOMAK, o kateri bi morali natančneje premisliti. Srečanja se je udeležil tudi predsednik Komisije DZ za odnose s Slovenci v zamejstvu in po svetu, Ivan Hršak.

Zasedal je izvršni odbor Sveta slovenskih organizacij

Reforma občin in nov način podeljevanja sredstev

Izvršni odbor Sveta slovenskih organizacij je zasedal v sredo, 22. oktobra, v Trstu. V začetku se je predsednik Drago Štoka spomnil na pokojne Pavleta Merkuja, Marjana Bajca in Oda Kalana. Vsi trije so slovenski narodni skupnosti pustili pomembno delo, za kar jim moramo biti hvaležni in jih imeti za zgled. Izvršni odbor Sveta slovenskih organizacij je na podlagi poročil, ki so jih podali deželni predsednik Drago Štoka, pokrajinski predsednik za Videm Giorgio Banchig, pokrajinski predsednik za Trst Igor Švab in goriški odbornik Julijan Čavdek, obravnaval več pomembnih in aktualnih tem, ki so v središču dogajanja ter neposredno zadevajo slovensko narodno skupnost v FJK. Svet slovenskih organizacij zelo pozorno spremlja potek deželne reforme javne uprave, ki je ravno v teh dneh začela svojo pot v deželnem svetu FJK. Velika zaskrbljenost vlada zaradi tega, ker osnutek deželne vlade ne navaja prisotnosti slovenske narodne skupnosti in ne nevarnosti občutnega zmanjšanja upravne avtonomije občin zaradi prenosa teritorialne unije. To bi namreč še najbolj oškodovalo ravno obmejne občine, v katerih je večinsko prisotna slovenska manjšina. Priporočljivo je, da se za občine,

ki so vključene v izvajanje zaščitnega zakona 38/01, določi poseben status. Pri tem Svet slovenskih organizacij odločno zahteva spoštovanje mednarodnih pogodb. Vsako odstopanje od teh temeljnih mednarodnih dokumentov bi spravilo v težave tako slovensko narodno skupnost kot tudi samo Republiko Slovenijo. Druga pomembna tema, ki je bila na dnevnem redu zasedanja izvršnega odbora SSO, je bila novost pri razdelitvi državnih sredstev iz zakona 38/01, ki jih uvaja deželni odbornik Gianni Torrenti. SSO je v dosedanjih srečanjih upošteval predloge deželnega odbornika, pri tem pa opozarjal na posebnost vrednot in zgodovine, ki označujejo SSO in njegove članice. V zvezi s tem izraža SSO zadovoljstvo, da je odbornik Torrenti pokazal razumevanje, kar je pomembno, da se reforme izpeljejo tako, da bodo zveze in društva soudeležene in ne le da pasivno sprejemajo odločitve 'od zgoraj'. Za organizacije, ki imajo zaposleno osebo, pa bo ključnega pomena, če bo Deželi FJK uspelo zagotoviti predujem, ki bi tako rešil problem zamujanja pri izplačilu sredstev. Pri tem SSO izraža zadovoljstvo, da je bilo za letošnje leto rešeno vprašanje financiranja poučevanja slovenskega jezika na šolah v Kanalski dolini, kar potrjuje pozornost od-

borništva do manjšinske jezikovne problematike na Trbižu in v okoliških občinah. Izvršni odbor je vzel v pretres tudi zadnje dogodke v zvezi s Slovensko manjšinsko koordinacijo (Slomak), ki je imela pred kratkim srečanje z ministrom za Slovence v zamejstvu in po svetu. SSO meni, da mora Slomak ohraniti vlogo koordinatorja manjšinskih krovnih organizacij, institucije Republike Slovenije pa morajo upoštevati uradno imenovane organe, v prvi vrsti Svet vlade Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu. Pozitivna pa je vest, da je minister Gorazd Žmavc zajamčil, da bo javni razpis za Slovence v zamejstvu za leto 2015 potekal bolj hitro in bodo organizacije in društva lahko prej deležni sredstev. Svet slovenskih organizacij je tudi sprejel v vednost poročilo Ivana Peterlina o poteku občnega zbora Glasbene matice in o spremembah na predsedniškem mestu. Prav zaradi tega, ker je Glasbena matica skupna organizacija, pričakuje SSO primerno sodelovanje, predvsem zato, da se na tak način izognemo nevarnim dogajanjem, kot so bila na občnem zboru SSG, ki za SSO še vedno ostaja odprto vprašanje.

Msrgr. CVETKO ŽBOGAR, ki je nedavno odšel v večnost, je bil naš veliki dobrotnik. Tudi tik pred smrtjo je za naš tednik Novi glas daroval vsoto denarja, kar je redno delal vse življenje, kot je tudi redno molil za naše delo in naše družine.

Msrgr. Cvetka Žbogarja se bomo spomnili pri maši v cerkvi sv. Ivana v Gorici v sredo, 5. novembra 2014, ob 18. uri.

Vljudno vabljeni vsi prijatelji pokojnega g. Cvetka in Novega glasa

UREDNIŠTVO in UPRAVA NOVEGA GLASA

Povejmo na glas

Smo na pragu deževne dobe?

Po vremenskem dogajanju tega leta - kaj podobnega ne pomnijo niti najstarejši - se odpira dvoje vprašanj. Prvo je, če niso podnebne spremembe preskočile na tisto raven, ki je ni nihče napovedal in zaradi katere bi morali nemudoma in resno ukrepati. In drugo vprašanje je, če se nismo neopazno znašli na pragu nove, v tem primeru deževne dobe. Več kot jasno je, da tovrstno razmišljanje ne more biti priljubljeno, saj smo nekako sprejeli, da je problem prevelik, da bi ga lahko razrešili, in da se ne da zaustaviti podnebne spreminjanja ter vrniti vso zadevo v ugodne okvire. Zaradi izjemne težavnosti je potemtakem bolje o vse slabših vremenskih pogojih sploh ne razmišljati po načelu, naj se ne obremenjujem s tistim, na kar ne morem vplivati. Dejstvo je, da ni letošnjega preobilnega deževja in z njim povezanih poplav in viharov vetrov nihče predvidel, se pa je kljub temu vsiljevala misel, da so takšne količine padavin več kot skrajne, ali z drugimi besedami: od kod naenkrat toliko vode iz zraka, kako je kaj takega sploh mogoče? Odgovor je en sam in so ga v zadnjem času potrdili tudi strokovnjaki: prišlo je do dosti večjega oceanskega hlapenja. Vremenoslovci niso mogli predvideti, da bo segrevanje morja že sedaj povzročilo prelomno večjo hlapitev, ki je obeležila tekoče leto kot nobeno drugo leto prej. Ob tej ugotovitvi ni več daleč spoznanje, kako obstaja velika možnost, da utegne biti podobno tudi v naslednjem letu in v naslednjih letih, ker pač hlapitve ne bomo mogli

zmanjšati. Na ta način se bo nemara pričelo novo zgodovinsko podnebno obdobje, kot rečeno, deževno obdobje. Kdo bo lahko rekel, da je to pesimizem prve vrste in da ne moremo gledati na stvari s tega zornega kota, biti moramo optimisti. V resnici je mnogo boljše pogledati resnici v oči, pričeti končno resno ukrepati in rešiti, kar se rešiti da. Med drugim je letos t. i. vodna bomba zadela Genovo in Ljubljano, čeprav je bila le-ta podobno prizadeta pred štirimi, Genova pa pred tremi leti. V obeh primerih so bili pripravljeni zavarovalni načrti, ki po tem niso bili izvedeni. V obeh primerih je bil torej na delu še kako zavajajoč in škodljiv optimizem, češ, saj se ne more zgoditi ponovno. Uveljavil se je celo izraz "poplavna območja", kar pomeni, da tam poplavlja in da bo torej še poplavljaljo, o kakšnih zavarovalnih ukrepih pa nič. Toda možnost deževne dobe je tu in zato bi bilo nujno, da bi vsi ljudje oziroma volivci pritisnili na politiko, naj slednjič postavi protipoplavne ukrepe med prve prednostne naloge. Res je, da vseh zemeljskih plazov in usadov ne bo mogoče preprečiti in pred premočnim vetrom ne bo mogoče obvarovati vseh streh in dreves, mogoče pa je zavarovati najbolj vitalna območja in s tem bistveno zmanjšati škodo, ki se nam sicer obeta. Sedanja nemoč in čakanje na boljšo usodo sta najslabše, kar se nam je moglo zgoditi in česar ne bi smeli dopustiti: da bi bili poraženi že vnaprej, in to, tako rekoč, brez boja.

Janez Povše

S 1. strani Plačilo za ...

Druška spremenljivka, ki smo jo vzeli v poštev, je seveda "predznak" slovenski: gre torej za nagrade, ki jih podeljuje slovenske (v glavnem manjšinske ustanove) slovenskim dijakom in študentom. Tretjič, nagrade in štipendije so vezane na izobraževalni del rasti mladih, torej predvsem na šolski uspeh. Ob tem pa smo poskušali najti tudi posamezne razlike in diferenciacije, ki jih najdemo v samih razpisih.

Štipendije "v nadaljevanju"

Prvič, nekaj je takih razpisov, ki bi jih lahko publicistično poimenovali "štipendije v nadaljevanju". V bistvu gre za to, da je kandidat, ki mu je ta štipendija odobrena, "na dobrem" za celotno trajanje študentskega cikla (govorimo seveda o rednem študiju). Skratka, odobritev štipendije ne pomeni samo enoletne finančne pomoči. Štipendija se kandidatu, ob pogoju, da redno izpolnjuje svoje študijske obveznosti, obnavlja vsako leto. Primer tega sta študijski nagradi Mihaela Flajbana in Irene Srebotnjak, ki ju podeljuje Slovensko dobrodelno društvo iz Trsta. Štipendija v višini 1.500 evrov se obnavlja iz leta v leto. Ob tem podeljuje ista ustanova tudi enkratne nagrade, pri čemer se upoštevajo zasluge in potrebe prosilcev.

Štipendije "po kategorijah"

Že omenjena nagrada Irene Srebotnjak ima še eno značilnost. Prednostno je namenjena študentkam in študentom likovne ali glasbene umetnosti. "Kategorizacija" je značilna še za nekatere štipendije, ki se podeljujejo v okviru slovenske manjšine v Ita-

liji. Navadno se ožja ciljna usmerjenost nagrad določa na podlagi namembnosti posameznih skladov, ki štipendije podeljujejo. Tak primer je tudi štipendija Albina Ločičnika, ki jo podeljuje Slovenska prosveta iz Trsta. Štipendija je namenjena študentom inženirstva s stalnim bivališčem v naši deželi. Prvič je bila razpisana leta 2012 v spomin na dobrotnika in zavednega Slovenca g. Albina Ločičnika, ki je bil po poklicu inženir in je po vojni do

Podelitev štipendij Sklada Albin Ločičnik l. 2013

leta 1954 delal pri cestnem podjetju Anas in potem ustanovil svoje gradbeno podjetje za stanovanjske objekte. Sklad za štipendije je nastal na pobudo vdove gospoda Ločičnika, gospe Evgenije Stibilj Ločičnik, ki je v spomin na moža želela pomagati študentom inženirstva. Za športnike je v tem kontekstu posebej zanimiva nagrada Šport in šola, ki jo na pobudo profesorja Franka Drasiča podeljuje Zveza slovenskih športnih

Podelitev štipendij Sklada Sergij Tončič l. 2012

društev v Italiji od leta 1991. Namen te štipendije, ki jo danes financirata Zadržna kraška banka in Zadržna banka Doberdob-Sovodnje, je dokazati, da so uspešni in talentirani športniki lahko tudi odlični dijaki (govorimo samo o višješolcih in višješolkah): kriteriji za dodelitev nagrade so visoka povprečna ocena in odmevni dosežki na športnem področju. Nagrada, ki se dodeljuje v teh dneh in ima dolgo tradicijo, dejansko postavlja na laž predsoj, da binom šport – šola ne sodita skupaj. Še pomembnejše je najbrž sporočilo, da lahko najstniki in mladi svoje talente hkrati izkazujejo na več področjih, v

glasbe, likovne in video ustvarjalnosti ter drugih multimedialnih zvrsti. Zakaj je ta nagrada, ki se podeljuje enkrat vsaki dve leti, potrebna, je še najbolje ubesedil predsednik sklada Marko Kravos na zadnji podelitvi nagrade junija lani. "Gledališče, knjižnica, knjigarna, arhivsko-zgodovinska oskrba, koncertna in galerijska dejavnost nimajo ne prostorskih ne finančnih pogojev, še manj osebja, usposobljenega za kulturniški menedžment, da bi zastavili svoje delo v oporo ustvarjalcem, umetnikom", je dejal Kravos in se nato dotaknil manjšinske problematike: "Nelagodje me navdaja, ko bode v oči, da upravljajo z našimi dobrinami, kar jih je še ostalo, nekakšni samooklicani knjigovodje, gospodarniki s politikantsko matrico v pameti, spretnjakoviči z denarnimi balončki, ki jim sproti pokajo v rokah... Brez jutrišnjih Spacalov in Černigov, brez bodočih Merkujev in Pahorjev, Rebul, brez mladih Josipov Tavčarjev, Jožetov Babičev, brez kakih novih Borisov Podrek

Podelitev štipendij Sklada Mihael Flajban l. 2010

šoli in v drugih obšolskih dejavnostih. V tem kontekstu gre tudi razumeti, da obšolske dejavnosti niso ovira za šolski uspeh in da sta tukaj bolj pomembna dobra volja in zagrizenost pri vsaki obveznosti. V ta sklop bi nazadnje lahko uvrstili še nagrado "Zlato zrno": gre za nagrado, ki ni vezana na študij ali na šolski uspeh. Sklad Sergij Tončič jo podeljuje slovenskim ustvarjalcem, rojenim v FJK in starih največ 35 let. Nagradujejo se torej umetniški dosežki na področjih leposlovja, gledališča,

smo ne samo brez klobuka in brez hlače, ampak tudi brez sidrišča in brez kompasa". **Univerzitetne štipendije** Sklad Sergij Tončič (registriran že leta 1954 pod upravo STO) ima še eno ciljno skupino, ki je skupna še nekaterim drugim institucijam: univerzitetni študenti. Sklad Tončič namreč poleg nagrade Zlato zrno podeljuje tudi vsakoletne štipendije in podpore, ki so namenjene študentom. Med kriteriji izbora so seveda za manjšino pomembne študijske izbire na več fakultetnih podo-

ročjih (humanistika, pedagoške znanosti, celo športni profili). Cilj razpisovalca nagrad je ta, da bi se razvijali kadri s slovenskim strokovnim jezikom na različnih delovnih in družbenih področjih. Sklad podeljuje tri štipendije po 1.500 evrov in podpore od 500 do 1000 evrov, pri čemer se upošteva tudi finančno stanje posameznega prosilca in njegove družine (več o tem v okvirčku).

Podobni ciljni publikli so namenjene tudi štipendije Sklada Dorče Sardoč. Sklad nosi ime po rodol-

nost. Hkrati gre tudi za priznanje tistim otrokom (in njihovim staršem), ki pomagajo spreminjati sovražni odnos do Slovencev in slovensščine, ki je več desetletij obvladoval Benečijo.

Zadnji od razpisov, ki ga omenjamo, nagrajuje diplomska in poddiplomska dela, ki obravnavajo tematike slovenskih skupnosti zunaj meja Republike Slovenije. Natečaj razpisuje Urad za Slovence v zamejstvu in po svetu (USZS). Takih natečajev je bilo doslej 12, na katere so študentke in študenti prijavili 204 naloge. Od tega jih

Štipendije in gospodarska kriza

Pri obravnavanju podatkov, ki so nam jih posredovali iz posameznih skladov in ustanov, je v ospredje prišlo tudi vprašanje finančnih podpor v času ekonomske krize. Večinoma imajo razpisi med kriteriji za dodelitev štipendij tudi postavko o finančnem stanju družine oziroma kandidata. Skratka, štipendije niso samo motivacijski element za marljivost in vneto pri učenju, marveč tudi socialni korektiv za družine, ki si ne morejo privoščiti izrednih stroškov za izobrazbo svojih otrok. Zato smo se z vprašanjem, ali in kako narašča povpraševanje po štipendijah, vezano na ekonomsko krizo v zadnjih letih, obrnili na same ustanove. Marko Kravos, predsednik Sklada Sergija Tončiča, nam je domnevo potrdil. "Pri podeljevanju štipendij in podpor je eden od pomembnih, največkrat ključni razlog, tudi socialni položaj prosilca, ki ga mora le-ta v dokumentaciji izpričati z ustreznimi dokumenti. V zadnjih letih opažamo skokovit porast vlog za podpore in štipendije, kar seveda odseva skrito naraščanje ekonomske in posledično socialne krize. Zaznati je tudi zaposlitveno stisko za mlade, kar se odraža tudi z nadaljevanjem /nadgrajevanjem izobraževanja, tako v naši deželi kot tudi širše v svetu. Zato smo povečali število "prispevkov" in tudi temu namenjeni letni znesek". Socialni status kandidata in njegove družine je med razpisnimi postavkami tudi pri skladu Dorče Sardoč in pri Slovenski prosveti, ki razpisuje štipendije iz sklada Albina Ločičnika. Zanimiv prikaz stanja so nam nazadnje ponudili tudi pri Slovenskem dobrodelnem društvu (Flajbanove nagrade): "Pomoč šolobveznim otrokom posredujemo s pomočjo tajništva posameznih šol. Sredstva, ki jih podeljujemo, so v zadnjih letih sicer ostala večinoma nespremenjena. Opazili pa smo pomenljivo razliko. Navadno je bilo več prošenj za pomoč na šolah in tržaškem mestnem središču. V zadnjem letu pa je vse več prošenj začenjalo prihajati tudi s podeželja in okoliških vasi".

jubu, antifašistu, pomiloščenem obsojencu na smrt v 2. tržaškem procesu in soustanovitelju Tigra. Sklad je bil ustanovljen na podlagi oporoke Sardočeve žene Ane Orsini z namenom ohranjanja njegovega spomina in za ohranjanje njegovih vrednot. Prve štipendije so bile podeljene v šolskem letu 1996-97: število nagrajencev je vselej preseglo deset študentov. Štipendije se podeljujejo zaslužnim in manj premožnim študentom, ki pripadajo slovenski narodni skupnosti v Italiji. Štipendije se podeljujejo na ravni dodiplomskega študija (lani so bile vredne po 1.000 evrov), pa tudi poddiplomskega študija (lani ena štipendija v vrednosti 3.000 evrov). Posebnost nagrad in štipendij, ki jih podeljuje ta sklad, je tudi dejstvo, da jih je nekaj namenjenih učencem Državne dvojezične osnovne šole v Špetru (lani 5 štipendij po 500 evrov). Skratka, gre za podporo in svojevrstno priznanje naporom dvojezične šole v Benečiji za ohranjanje slovenske identitete na najbolj tveganem območju, v katerem živi slovenska narodna skup-

je bilo nagrajenih 71. Ker veliko teh nalog nastane zunaj meja RS, je predviden tudi širši nabor jezikov, v katerih je lahko naloga napisana. Gre za jezike vseh držav (ali skoraj), v katerih živijo slovenske narodne skupnosti. Nagradijo se tri najboljša dela s

Podelitev nagrade Zlato zrno l. 2009

področja zamejstva in tri najboljša s področja izseljenštva. Denarni sklad za nagrade je 3.600 evrov, ki se porazdelijo tako: po 800 evrov prejmeta dve prvi nagradi, po 600 evrov prejmeta drugi nagradi, po 400 evrov prejmeta tretji nagradi. Tudi v tem primeru so za "osvojitev nagrade" bistvenega pomena poleg strokovnosti in izvirnosti tudi kriteriji uporabnosti v smislu ohranjanja slovenske identitete zunaj meja matične domovine in povezanost z njo.

Študijske nagrade Mihael Flajban

Prijavniki na razpis: maturanti, ki se prijavljajo v prvi letnik kateregakoli univerzitetnega študija. Prejemnikom bo štipendija podaljšana v naslednjih letnikih v primeru doseganja predpisane študijske uspeha. Poleg Flajbanove nagrade se v istem sklopu podeljujejo tudi "enkratne nagrade": dodeljujejo se na osnovi zaslug in potreb prosilcev
Podeljevalec nagrade: Slovensko dobrodelno društvo
Rok prijave: 31. december 2014
Višina nagrade: 1.500 evrov za prvi letnik in za vsak nadaljnji letnik univerze (Flajbanova nagrada), 500 evrov (enkratne nagrade)

Štipendije sklada Dorče Sardoč

Prijavniki na razpis: učenci Dvojezične šole v Špetru, študenti, vpisani na dodiplomske in poddiplomske univerzitetne študijske programe
Podeljevalec nagrade: Sklad Dorče Sardoč
Rok prijave: predvidoma druga polovica novembra (razpis še ni bil objavljen, lanski rok za prijavo je bil 20. november 2013).
Višina nagrade: 5 štipendij v znesku 500 evrov za učence Državne dvojezične OŠ v Špetru, 5 štipendij v znesku 1.500 evrov za dodiplomske študente, 1 štipendija v znesku 3.000 evrov za poddiplomske študente (tako v letu 2013-2014)

Nagradni natečaj za diplomska, magistrska in doktorska dela

Prijavniki na razpis: kandidati iz Slovenije in tujine. Predmet natečaja so zagovarjana diplomska magistrska in doktorska dela na katerikoli univerzi, ki obravnavajo tematike slovenskih skupnosti zunaj meja RS. Upoštevajo se dela v slovenščini, hrvaščini, bošnjaščini, srbsčini, italijanščini, nemščini, angleščini ali španščini. Nagrajena so 3 dela s področja zamejstva in 3 dela s področja izseljenstva.
Podeljevalec nagrade: Urad Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu
Rok prijave: 12. december 2014
Višina nagrade: višina nagrad v obeh kategorijah (zamejstvo in zdomstvo) je enaka: 1. nagrada je v višini 800 evrov, 2. nagrada v višini 600 evrov, 3. nagrada v višini 400 evrov.

Nagrada Irena Srebotnjak

Prijavniki na razpis: študenti in študentke likovne ali glasbene umetnosti. Enkratna nagrada, ki se podeljuje za vsa leta univerzitetnega študija ob doseganju predpisanih študijskih uspehov.
Podeljevalec nagrade: Slovensko dobrodelno društvo
Rok prijave: 31. december 2014
Višina nagrade: 1.500 evrov za prvi letnik in za vsak nadaljnji letnik univerze

Zlato zrno

Prijavniki na razpis: slovenski ustvarjalci iz FJK do 35. leta starosti
Podeljevalec nagrade: Sklad Sergij Tončič
Rok zadnje prijave: april 2014 (nagrada se podeljuje enkrat vsaki dve leti)
Višina nagrade: 1. nagrada (Zlato zrno) – umetniško delo in nagrada 2000 evrov; nominiranci – 500 evrov

Nagrada šport in šola

Prijavniki na razpis: dijaki, ki izdelujejo v šoli z odliko (povprečje 8, matura 85/100) in ki dosegajo dobre uspehe na športnem področju (treninji trikrat tedensko in športni uspehi, ki jih določa ZSSDI)
Podeljevalec nagrade: Združenje slovenskih športnih društev v Italiji (ZSSDI)
Rok prijave: 20. september 2014
Višina nagrade: praktično darilo (umetniško delo) in denarna nagrada, ki jo podeljujeta Zadržna kraška banka in Zadržna banka Doberdob in Sovodnje

Štipenije sklada Albina Ločičnika

Prijavniki na razpis: slovenski univerzitetni študenti in študentke na področju inženirstva in s stalnim bivališčem v FJK
Podeljevalec nagrade: Slovenska prosveta
Rok prijave: okvirno februar 2015
Višina nagrade: Nagrada za študente 1. letnika znaša 1.000 evrov, nagrade za študente naslednjih letnikov znašajo 1.500 evrov

Štipendije sklada Sergij Tončič

Prijavniki na razpis: študenti in študentke, vpisani na univerzitetne študijske programe (dodiplomske in poddiplomske), ki so pomembni za slovensko skupnost v Italiji
Podeljevalec nagrade: Sklad Sergij Tončič
Rok prijave: 21. november 2014
Višina nagrade: 3 štipendije v znesku po 1.500 evrov; finančne podpore v višini med 500 in 1.000 evrov. Število podeljenih podpor je odvisno od števila prosilcev in njihovega finančnega stanja

Poslanica papeža Frančiška za 88. svetovni dan misijonov

“To je praznovanje milosti in veselja”

Dragi bratje in sestre, tudi danes mnogo ljudi ne pozna Jezusa Kristusa, zato ima misijonsko delo ad gentes (k ljudem), h kateremu so poklicani vsi člani Cerkve, še

vedno velik pomen. Cerkve je po svoji naravi misijonska: rodila se je v “izhodu”. Svetovni dan misijonov je poseben trenutek, ko se verniki z raznih celin v molitvi in z dobrimi deli združijo v solidarnosti in podpori mladim Cerkvam v misijonskih deželah. To je praznovanje milosti in veselja. Gre za milost, kajti Sveti Duh, poslan od Očeta, daje mladost in moč vsem, ki so odprti za njegovo delovanje. In gre za veselje, kajti Jezus Kristus, Sin Očeta, poslan, da bi evangeliziral svet, spremlja in podpira našo misijonsko dejavnost. Prav ob Kristusu veselju in veselju učencev izpostavljam biblično podobo iz evangelija po Luku (prim. Lk

10,21–23).

1. Evangelist pripoveduje, da je Gospod poslal dvainsedemdeset učencev po dva in dva v mesta in vasi, da bi oznanjali, da se je približalo Gospodovo kraljestvo, in bi pripravili ljudi na srečanje z Jezusom. Potem ko so učenci opravili poslanstvo oznanjevanja, so se vrnili h Gospodu polni veselja: veselje je prevla-

21.23).

Luka predstavlja tri prizore. Najprej Jezus spregovori učencem, nato se obrne k Očetu in zatem spet k njim. Jezus želi, da so učenci deležni njegovega veselja, ki je bilo drugačno ali večje od tistega, ki so ga izkusili sami. 2. Učenci so bili polni veselja, navdušeni nad tem, da ljudi lahko osvobajajo demonov. Kljub temu jih je Jezus opomnil, naj se ne veselijo toliko pridobljene moči kot ljubezni, ki so jo dobili, “kajti vaša imena so zapisana v nebesih” (Lk 10,20). Darovana jim je bila namreč izkušnja Božje ljubezni in tudi možnost, da jo delijo naprej. Izkušnja učencev je razlog za veselo hvalenost, za Jezusovo srce. Luka je ujel to radost v povsem trinitarni perspektivi: ko se je Jezus obrnil k Očetu in se mu zahvalil, “se je razveselil v Svetem Duhu”. Ta trenutek intimnega veselja izvira iz Jezusove globoke sinovske ljubezni do Očeta, Gospoda nebes in zemlje, ki je te stvari prikril modrim in razumnim, razodel pa otročičem (prim. Lk 10,21). Bog je prikril in razkril. V tej molitvi izstopa predvsem “odkriti”. Kaj je Bog razkril in kaj je prikril? Skrivnosti svojega kraljestva, uveljavitev božjega prvenstva v Jezusu ter njegovo zmago nad satanom.

/ dalje

dujoč motiv te prve in nepozabne misijonske izkušnje. Učitelj jim odvrne: “Vendar se ne veselite tega, da so vam duhovi pokorni, ampak se veselite, ker so vaša imena zapisana v nebesih. Prav tisto uro se je razveselil v Svetem Duhu in rekel: ‘Slavim te, Oče [...]’”. Tedaj se je obrnil k učencem in jim na samem rekel: ‘Blagor očem, ki vidijo, kar vi gledate!’” (prim. Lk 10,20–

Razmišljanje

Drobci ob koncu Sinode o družini

V Vatikanu se je 18. oktobra 2014 končal prvi del Škofovske sinode o družini. Vsebinska sklepna dokumenta je namenjena vsem družinam sveta, s posebnim poudarkom na krščanske družine. Vsem ustanovam, ki se ukvarjajo z družinsko problematiko, naroča, naj pomagajo prizadetim, ki so v stiskah, o katerih je bil govor na sinodi. Iz neuspešnih zakonov nastajajo nove zveze, novi pari, nove skupnosti, pa tudi novi zakoni, ki so tako kot pri kristjanih tudi pri drugih. Posebnost sinode same je bila

prvič v zgodovini Cerkve ta, da je imela živahne sinodalne razprave. Papež Frančišek je dopustil, da so škofoje svobodno polemizirali in povedali svoja stališča tako, da je celo javnost bila obveščena o problemih, o katerih so razpravljali. Prav to so papežu mnogi zamerili. Če ste sledili medmrežjem na Hrvaškem, ste lahko zapazili neverjetne kritike. Mnogo manj je bilo teh kritik in nasprotovanj po drugih medmrežjih, kjer je bilo zapaziti izredno veliko pohval in spodbud.

Veliko razburjenja je med do- ločenim slojem vernih doživelo

spoznanje, da je med škofi veliko takih, ki bi želeli večjo odprtost Cerkve za razporočene in ponovno poročene, kot tudi do oseb, ki imajo istospolna nagnjenja. Ob koncu Sinode je papež v povzetku med drugim poudaril: **“Nekateri škofje so bili napadeni od konservativcev, ki želijo zapreti kakršno koli debato in niso sposobni razumeti, da Bog nas preseneča, in to v konstruktivni dobrohotnosti. Marsikje se v imenu lažnega odpuščanja povijajo rane, brez predhodnega zdravljenja, upoštevajo se simptomi ran, ne iščejo pa se vzroki, kako so te rane nastale ... Bil bi žalosten, če ne bi bilo toliko različnih razprav in pogledov in da bi se ob koncu zasedanja ustvarila atmosfera složnosti in lažnega miru”!**

Ambrož Kodolja

S 1. strani

Ljubezen brez boja

Iz brevirja, molitvenega bogoslužja, so bili odstranjeni preveč bojevitvi psalmi. V prevodih obreda v narodni jezik se je v spevu “Svet” s prevodom izgubil “Sabaoth”, ki pomeni “Gospod nad vojskami” (kar je lepo zapisano v samem Svetem pismu); postal je “Bog vsega stvarstva” (zanimivo, kako so Hrvati ohranili “Sabaoth”). Ko je Gilbert Keith Chesterton, angleški

krščanski pisec, mislec in časnikar, pisal esej o Dickensu, je lepo zapisal: “Naša sodobna civilizacija kaže mnoge znake cinizma in dekadence, vendar pa izmed vseh znakov sodobne krhkosti ali pomanjkanja moralnih načel ni nobenega tako površnega ali nevarnega, kot je ta, da so današnji filozofi začeli ljubezen oddeljevati od vojne in jo postavljati v nasprotujoča si pola. Ni

slabšega simptoma od tistega, ko človek, pa četudi je to Nietzsche, trdi, da se je treba iti bojevat, ne pa ljubiti. Ni slabšega simptoma od tistega, ko človek, pa četudi je to Tolstoj, trdi, da je treba ljubiti, namesto se iti bojevat. Eno vključuje drugo. Eno je vključevalo drugo v starih romanah in v starem verovanju, ki sta bili stalnici človeštva. Ne moreš nečesa ljubiti, ne da bi se za to želel boriti. Ne moreš se bojevat, če nimaš nečesa, za kar bi se boril. Ljubiti nekaj, ne da bi se želel boriti, da bi to dosegel, ni ljubezen, temveč pohota”.

Misijonsko bdenje goriške nadškofije v Trzinu

Kakšen smisel imajo danes misijoni?

V petek pred misijonsko nedeljo, 17. oktobra, je bilo v župniji presvetega Odrašenika v Trzinu - v organizaciji mladinske pastoralne - tradicionalno škofijsko misijonsko bdenje, tokrat o temi Periferije, srce misijonov. V prostorih župnišča v ul. Romana je bil prvi del bdenja na poseben način namenjen mladim: Aldo, Mihael in Giulia, ki so se že preizkusili v misijonskem delovanju v periferijah sveta, so jim spregovorili o svojih izkušnjah. V bližnji veliki cerkvi je nato pod vodstvom nadškofa msgr. Carla Roberta Marie Redaelli potekalo bdenje z besednim bogoslužjem. Prepletali so se branje Božje besede, petje in molitve. Nadškof je med drugim podelil misijonski križ mlademu diakonu Aldu Vittorju iz misijonske skupnosti Villaregia, ki bo 22. novembra posvečen v duhovnika. Posebno bogata in pomenljiva je bila homilija, v kateri se je nadškof javno vprašal, kakšen smisel imajo danes misijoni. “Zdi se abstraktno in splošno vprašanje, ki pa postane takoj konkretno, ko zna oseba - za mnoge prijatelje - odpotuje v misijone”. Vprašanje se tako spremeni v: zakaj g. Aldo gre v misijone oz. zakaj želi posvetiti vse svoje življenje misijonom? Perspektiva se takoj spremeni. Ni več teoretična, ampak praktična; ni več splošna, ampak lahko postane osebna. “Če njegova odločitev ima smisel, zakaj ne bi mogla biti tudi moja? Če Aldo, zakaj ne jaz?” V misijone gre, kdor se zaveda, da je prejel dar, sporočilo, ki je namenjeno vsem in je odločilno za vse. Kako ga je mogoče držati samo zase? Ko bi kdo našel zdravilo proti virusu ebola, kako bi mogel to prikrivati drugim, se je vprašal nadškof. Dar, ki mora postati sporočilo, je “vsebinska evangelija,

Mihail Nanut in Aldo Vittor

lepa novica, da življenje ima smisel, ker ne izvira iz nič in ne gre v nič, temveč je dar Boga. Življenje je lepo in je vredno, da ga živimo. To je treba povedati drugim”. Življenje je lepo, ker nam ga je nekdo podaril, in sicer za vedno. Ne samo za 70, 80 ali 90 ali 100 let, ampak za vedno. Ta Nekdo je Bog, ki nas je ustvaril po podobi svojega Sina Jezusa. Toda življenje ni vedno lepo: pogosto je težavno, polno trpljenja in nasilja. Na osebni ravni je polno strahov, napak, tesnobe, očitkov vesti. Saj konec koncev res ne vemo, kaj s sporočilom “Življenje je lepo, imejmo se radi”!, ki je podobno reklamnemu spotu za sanjske počitnice, za križarjenje po južnih morjih, za luksuzen avtomobil ali zadnji model pametnega telefona ... Kaj mi vse to koristi, če ostajam vkleščen v svoje strahove, tesnobe, hudobijo in zagrenjenost? Evangeljsko sporočilo je sporočilo odrešenja, ki gre do korenin zla, ki so globoko v nas in okrog nas. Vsebinska krščanskega oznanila je dejstvo, da smo bili ustvarjeni in odrešeni iz ljubezni, da je to storil Bog, Oče, ki nas je ustvaril, Sin, ki je za nas postal človek in umrl na križu, Duh, ki obnavlja naša srca. “To morajo vedeti vsi.

Mi jim moramo povedati”. Zakaj ne čutimo te potrebe, se je vprašal nadškof Redaelli. “Ker ne živimo dveh temeljnih razsežnosti kristjana: veselja, ker je življenje lepo, spreobrnjenja, ker naše življenje je odrešeno. Manjkajo veseli in spreobrnjeni kristjani, zato ni misijonarjev”. Naše krščanstvo za nas prepogosto ni bistveno, ni nekaj, brez česar ne bi mogli živeti, ampak je pogosto zgolj dodatek ostalemu življenju, včasih “okrasek”, včasih samo idealen napotek, življenje pa je nekaj drugega... Izkusiti bi morali - “to milost moramo prositi” - trpljenje, ker smo v nevarnosti na robu prepada, in hkrati srečo, ker nas Nekdo rešuje. Tako bi spontano nastala potreba po misijonu. Podobno se je zgodilo Mateju, ki je povabil Jezusa na svoj dom in v njegovi družbi razumel svoje stanje in izkusil srečo odrešenja. Msgr. Redaelli je zato ob sklepu svoje homilije mlade spodbudil, naj ne pričakujejo “močnih izkušenj spreobrnjenja, da bi bili ‘pravi kristjani’”, ampak naj kar začnejo hoditi za Njim, če so le zaslužili, da je Gospod zanje pomemben. “Vse ostalo bo že prišlo”. Gospod bo že podelil srečo biti odrešeni in bo iz njih naredil oznanjevalce te odrešenosti. / DD

POT ČLOVEKA JE POT LJUBEZNI (1)

Primož Krečič

Ljubezen je pot človeka

Imamo različne izkušnje glede življenja, nekateri ljudje najdejo življenjsko harmonijo in smisel, drugi je ne iščejo več in se umikajo v životarjenje. Kljub temu ostaja želja po celoti in povezavi, da bi živeli polno v sebi, v odnosu do drugih in z Bogom. Ko nas je Bog ustvaril, nam je podaril svojo ljubezen, da bi dajala duha in okus naši človeškosti. Toda pri tem obstaja vedno izbira in odločitev. V hrepenenju po ljubezni, odnosih in presežnem se moremo srečati s svojim osebnim jedrom in prežeti z ljubeznijo vse, kar smo: naše telo, misli, spomine, čustva, načrte. Mnogi zožijo ta vprašanja na raven narave, pomembni so jim hrana, pijača, stanovanje, nekateri užitek, varnosti. Drugih razsežnosti osebnega življenja pa nekako ne želijo ali ne znajo razvijati. In vendar ostaja naše obzorje duhovno, odprto v iskanju smisla ter sreče. Teh si ne moremo ustvariti sami zgolj z materialnimi dobrinami, idejami ali kemijo. Smisel in sreča sta položena v nas kot dar in ju moremo samo tako sprejeti in razvijati v novem podarjanju. Pri vsakem daru pa je prisotna tudi skrivnost, da se čudimo nad globljo stvarnostjo, ki nas nagovarja, in z njeno močjo rastemo naprej. Svetopisemsko razodetje nam govori, da smo ustvarjeni po podobi Božje ljubezni, da bi v tej

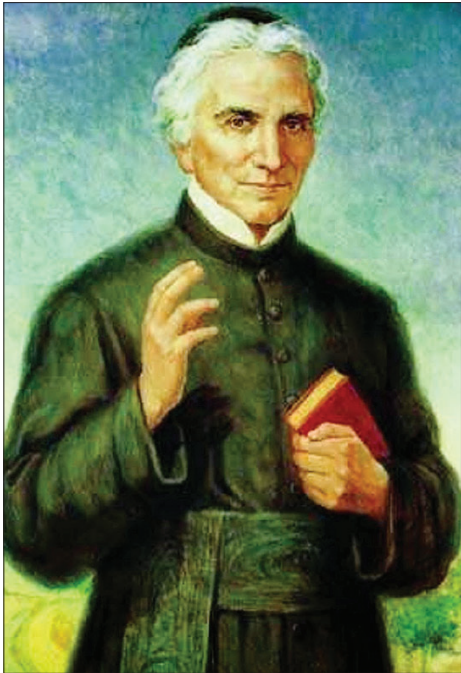
luči sprejeli sebe in gradili odnose ljubezni do ljudi ter do Boga. Toda pogosto srečujemo izkušnjo razbitosti in sebičnosti. Neredki ljudje si mislijo, da sploh ne moreta obstajati drugačno obzorje in življenje. V Jezusu Kristusu smo prejeli dar očiščenja in odrešitve vsega, kar je človeško in ustvarjeno. Učlovečeni Božji Sin nam je še bolj očitno povedal in pokazal, da smo ljubljani, sprejeti in vredni v svojem osebnem temelju. Ljubezen je močnejša od naše človeške narave. Ta nas je rodila in nas spremlja pri velikem naporu, da bi z njo preželi sebe in čas. Z njo se moremo odpraviti v nova darovanja in prinašati smisel ter voljo mnogim sopotnikom, čeprav so dnevi težki in okoliščine nenaklonjene, dobijo naši odnosi in misli nov okus ter pridih. Potok mora biti povezan z izvirom in naše osebno bivanje z ljubeznijo. Toliko samozadostnih in sebičnih izbir se je pokazalo za nemočne in je razočaralo. Ljubezen je tako naša poklicanost in resnica. V njej zorimo kot osebe in jo dajemo še drugim, da se odpravijo na pot osebne rasti, da skupaj gradimo družbo odprtih ljudi in spreminjamo svet.

O svetnikih, ki imajo vedno kaj povedati

Pota duha, pota svetosti

Oktober ni samo mesec, posvečen Mariji in misijonom, ampak tudi čas, ko se Cerkev spominja lepega števila velikih svetnikov. Med tistimi, ki so mi najbližji, so npr. sv. Francisek, eden najpomembnejših duhovnih velikanov vseh časov, sv. Tereza Deteta Jezusa, cerkvena učiteljica, ki vabi na "malo pot svetosti", sv. Tereza Avilska, velika mistikinja in poznavalka "notranjega gradu" -človekove duše, sv. Favstina Kovalska, prerokinja "Božjega usmiljenja", sv. Luka evangelist, zavetnik zdravnikov, "dobri papež" sv. Janez XXIII., veliki poljski papež sv. Janez Pavel II. itd. Vsak od teh bi seveda zaslužil dosti več kot samo dve besedi. Prav tako tudi kakšen "manjši" oz. manj znan svetnik ali blažen, kot npr. bl. Chiara Luce Badano (1971-1990), katere svetli lik segreva duše številnih mladih po vsem svetu.

Dne 5. oktobra je bil dan, ko Cerkev v naši deželi in sestre iz kongregacije Božje previdnosti praznujejo sv. Alojzija Scrosoppija (*na sliki*). To je bil velik furlanski svetnik, prvi kanoniziran po sv. Pavlinu Oglejskem 1200 let prej. Scrosoppi, ki ga

lahko prištevamo med t. i. "socialne svetnike", se je rodil v Vidmu leta 1804 in tam tudi umrl star 80 let; letos torej obhajamo 210-letnico njegovega rojstva in 130-letnico smrti. V času, ko so našo deželo bičale suša, lakota, vojne in kuga, je čutil klic, da z očetovsko dobroto pomaga svojim, furlanskim ljudem, najrevnejšim,

zlasti zapuščenim, posebno otrokom in ostarelim. V tistih časih je bilo zaradi omenjenih nalog posebno veliko sirot, zato je 'p. Gigi' postavil na noge veliko "hišo zapuščenih" (Casa delle derelitte), kjer je deklice zbiral in izobraževal ter zanje naredil vse, kar je bilo potrebno, za njihovo dostojno in častno življenje. Iz njih je v duhu preprostosti in ponižnosti izšlo veliko sester Božje previdnosti, redovnic, ki še danes skrbijo za vzgojo otrok in mladih, pa tudi za otroke, ki so v današnjem svetu tako ali drugače zanemarjeni, zapuščeni, taki, ki jih nihče nima rad ali, še slabše, žrtve odra-

sljih. Tudi naš čas pozna veliko sirot ...

"Ljubezen, ljubezen ... Reševati duše in jih reševati z ljubeznijo". To je duhovna oporoka sv. Alojzija Scrosoppija, ki ga je Janez Pavel II. leta 1981 razglasil za blaženega, leta 2001 pa še za svetnika. Stavek je z velikimi črkami vklesan na žari z njegovimi posmrtnimi ostanki v njemu posvečeni cerkvi v videmski ulici, ki nosi ime po njem. V nedeljo, 5. oktobra, sem popoldne stopil v cerkveno. Redovnice različnih starosti so molile večernice, posvečene ustanovitelj. Na koncu so, na prošnjo predstojnice, izrazile osebno prošnjo, "vsaka v svojem jeziku". Španščina, portugalsčina, romunščina, indijsčina, (meni) neznan afriški jezik itd. Obstal sem, ko sem na koncu videl, da je bila v kapeli ena sama italijanska sestra, predstojnica, seveda najstarejša. Po molitvi sem imel možnost srečati nekaj (italijanskih, starejših) sester, ki v Furlaniji še danes delajo z otroki; okrog njih so se podili in se razposajeno igrali kitajski in afriški otročki ...

Kako velik je furlanski svetnik Alojzij Scrosoppi, čigar redovnice z vsega sveta še danes čutijo klic, da z materinsko dobroto pomagajo vsem ljudem, najrevnejšim, zlasti zapuščenim. Duh veje, koder hoče in kakor hoče. Tudi - in še kako! - prek svetih mož in žena iz preteklosti in sedanjosti, ki imajo še veliko povedati vsakomur izmed nas. Tu in na drugem koncu sveta.

Danijel Devetak

Založba Beletrina

Izšel je prvi slovenski prevod Korana iz arabskega jezika

Pri založbi Beletrina je izšel prvi slovenski prevod Korana iz arabskega izvirnika. Nastal je več kot deset let, opravila sta ga Mohsen Alhady in Margit P. Alhady. Po besedah Alhadyjeve je bil narejen pravovernostno, da predstavi ortodoksno islamsko tradicijo takšno, kakršno poznajo, razumejo in priznavajo muslimani po vsem svetu.

Kot je na predstavitvi pojasnil strokovni vodja založbe Aleš Šteger, je bila slovenščina doslej edini evropski jezik, ki prevoda neposredno iz izvirnika ni imela. Slovenskemu bralcu sta bila dostopna dva posredna prevoda, iz bosanskega in angleškega jezika.

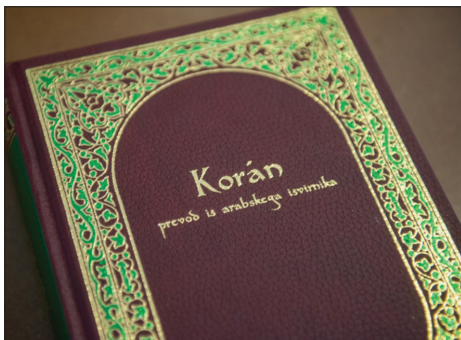
Zametki slovenske izdaje so se po njegovih besedah začeli pred 13 leti, ko je ministrstvo za kulturo na pobudo islamske skupnosti v Sloveniji objavilo razpis, s katerim bi našlo založbo za ta podvig. Okoliščine so botrovale, da se je izdaja zavlekla, a to je bilo po njegovem mnenju v prid samemu prevodu, ki je v tem

času "zorel". Zgodovino pripravljanja knjige je še podrobneje povzel Drago Bajt, ki je v več fazah sodeloval pri urejanju besedila. Po njegovih pojasnilih je bila predvidena obsežnejša izdaja, ki bi vsebovala arabski izvirnik s slovenskim prevodom leve in desne strani, obširnejše in izčrpnije opombe, primerjalne preglednice Korana in Svetega pisma, pojasnilo nekaterih zgodovinskih dejstev, splošno uvodno besedo o pomenu Korana za svetovno kulturo in civilizacijo ter spremno besedo o njegovih različnih interpretacijah skozi zgodovino.

To ni bilo objavljeno, ker je, tako Bajt, marsičemu nasprotovala islamska skupnost. Leta 2006 je bil prevod dokončan in predan skupnosti v pregled, od leta 2007 do lani pa je projekt stal. Konec lanskega leta so se nato lotili pričujoče izdaje zaradi finančnih pogojev, saj bi v nasprotnem primeru založba morala vrniti sredstva. Po Bajtovih be-

sedah se je izkazalo, da islamska skupnost ni bila pripravljena sodelovati pri financiranju in je naznaila svoj prevod, češ da ta ni primeren za versko rabo.

Po besedah Alhadyjeve prevoda, ki

bi bil primeren za versko rabo, ni in ga tudi ne more biti, ker je vsa islamska liturgija izključno v arabskem jeziku. O njegovi ustreznosti lahko, kot je poudarila, presodi vsak sam.

Izpostavila je slovstveno polemiko, ki se je razplamtela ob zapisu lastne-

ga imena boga. Prevajalca sta se namerno odločila, da namesto ustaljene različice besede Alah zapišeta Allah, ker menita, da ta zapis tako pomensko kot glasovno in pisno povsem ustreza arabskemu izvirniku. Tudi pravopisci si, kot je dodala, niso enotni v tem, ali gre za napako ali ne. Menijo pa, da sta s tem zapisom "odprla v korpusu slovenskega jezika identifikacijsko in strokovno korektno zapisovanje arabskih imen, kar se na Slovenskem še ni zgodilo". Po njenih besedah sta od-

prla problematiko prečrkovanja nelatiničnih pisav, ki je zastarela ter ne ustreza času in razmeram. Kot je povedal prevajalec, sta s prevodom želela prenesti oziroma zrcaliti občutek, pojmovanje in odnos muslimanov do svoje knjige. Koran namreč predstavlja samo jedro islamske vere, opozarja, da mora človek razmišljati in opazovati okrog sebe,

služi pa tudi kot meditativno sredstvo. "Knjiga odgovarja na temeljna bivanjska, življenjska, eksistencialna vprašanja, torej kdo smo, zakaj smo, od kod prihajamo, kam gremo", je dodala prevajalka. Islamski skrajneži, ki naj bi temelj za svoje delovanje našli prav v Koranu, po njenem mnenju zlorabljajo knjigo in izkrivljajo podobo islama. "Koran ves čas govori o treh verah kot o eni liniji iste vere", je povedal Alhady.

Predgovor je prispeval bosanski teolog Enes Karić, tudi sam prevajalec Korana. Drugo spremljajoče besedilo sta napisala prevajalca, v njem sta pojasnila prevajalske dileme in odločitve. Prevod je opremljen tudi z njunimi opombami pri prikazu prvotnih različic imen v Koranu v različnih jezikih; prvotno odločitev, da se imena pišejo v skladu z Biblijo, npr. da je Jusuf Jožef, so namreč opustili in se vrnili k arabskim imenom. Strokovno sta pri knjigi sodelovala še Peter Weiss in Bronislava Aubelj.

Log pri Vipavi, 19. oktobra 2014

Terčeljev shod

Bogu je potrebno dati to, kar mu pripada. Cesar ni Bog. Evangelij je jasen: vsak poskus pobožanstvenja in absolutizacije svetne oblasti je nesprejemljiv. Istočasno pa ima tudi posvetna oblast pravice, ki ji pripadajo. Tudi kristjani imamo civilne dolžnosti. Ker nas Bog ljubi, nas vabi, da smo v službi človeške skupnosti, celo do te mere, da darujemo svoje življenje. Razpoznavno znamenje pristnega krščanstva je solidarnost z najbolj revnimi, preganjanimi in zatiranimi. Mar ni ravno to temelj našega misijonskega poslanstva? V Regensburgu je papež Benedikt XVI., 12. 9. 2006, manj kot pet mesecev po začetku svojega pontifikata, spregovoril o razlikah med judovsko-grško-krščansko mislijo in islamom.

Muslimani so na papežev govor reagirali zelo agresivno: gorele niso le papeževe slike, temveč tudi krščanske cerkve. Od tedaj je bilo umorjenih na tisoče "krščanskih psov" v Libiji, Somali, Iraku, Turčiji in drugod po svetu. Soočamo se z islamom, ki ima za cilj z nasiljem in ustrahovanjem vsiliti svojo vero in družbeno ureditev celotnemu svetu, ter pobiti in izbrisati vse, ki se s tem ne strinjajo.

Zanimivo je, da so mediji in politiki napadali in obsojali papeža in ne islamistov. Karikaturisti in satiriki so papeža prikazovali kot Drakulo s krvavi mi usti, kot prašiča, kot Satana, kot častilca Opice, pozivali so k njegovemu obglavljenju in križanju. Diplomati so papeža enačili s Hitlerjem in Mussolinijem. Francoski filozof Robert Redeker, ki je zagovarjal papeža, je izgubil profesuro in se mora zaradi groženj islamistov skrivati. Je dialog sploh možen, če ni dovoljeno postaviti ključnih vprašanj in izmenjati svojih pogledov? Glede na sedanje demografsko stanje in stanje duha se Kristjani v Evropi lahko začnemo pripravljati na to, da bomo kot manjšina živeli v državah s šeriatskim pravom, in se začnemo pripravljati tudi na sekanje naših glav.

Kaj je papež v regensburškem govoru pravzaprav povedal? Povedal je, da je temelj vsakega dialoga razum, da je temelj resničnega dialoga verska svoboda, ki vključuje tudi pravico do spreobrnjenja, da je potrebno razlikovati med versko in politično oblastjo. Soočil se je z džihadističnim razumevanjem religije in povedal, da sta sovraštvo in fanatizem patologija religije in v nasprotju z Bogom. Bog se ne more veseliti krvi; brezumno ravnanje je Bogu tuje.

Sredi letošnjega poletja je izginila ena najstarejših krščanskih skupnosti v Iraku, v Mosulu oziroma Ninivah. Simbolično je, da ti kristjani govorijo aramejsko, torej tisti jezik, ki ga je govoril Jezus iz Nazareta. Kristjani so preganjeni tudi v Siriji, Nigeriji, Pakistanu ... Potrebno je biti natančen in jasen: preganjajo jih zaradi vere, tisti, ki jih preganjajo, mučijo in pobijajo, so muslimani, islamisti.

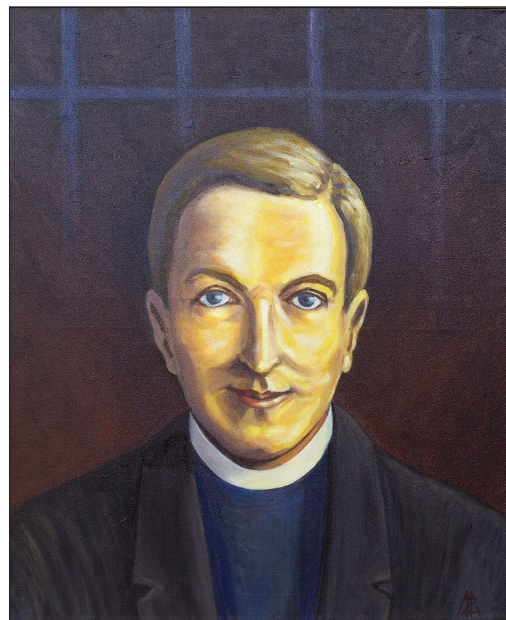
Pred kratkim, 16. oktobra, je bila zaradi "bogokletja" v Pakistanu na

smrt obsojena Asia Bibi, kristjanka, mati petih otrok. V nekem pogovoru je rekla, da veruje, da je Jezus umrl za vse ljudi, in vprašala: "Kaj je naredil vaš prerok Mohamed, da bi rešil ljudi"? Te njene besede v Pakistanu, kjer je 97% muslimanov in so kristjani zelo majhna manjšina, zadostujejo za izrek smrtnne kazni.

Vrnimo se iz Mezopotamije, iz Niniv in iz Pakistana v Slovenijo, v leto 1945.

Spodnje Danje, Zgornje Danje, Zabrdo, Torka in Ravne so vasi pod prisojno lego Ratitovca, ki spadajo med najvišje ležeče vasi v Sloveniji. Zgornje Danje se razteza na višini 1200 - 1280 metrov nad morjem, pod Ratitovcem, ki sega 1678 m visoko.

Predniki prebivalcev teh vasi so se v času, ko so ti kraji spadali pod freisinske škofe, v 13. in 14. st., pri selili iz južnih Tirol iz okolice izvira

Terčelj v koprskem zaporu, Angelo Zerbo (amaterski slikar iz Kopra), 2014. Slika predstavlja Terčelja v koprskem zaporu, ki je vesel, kljub temu da je v zaporu. Slikar je upodobil Terčelja tako, kot si ga predstavlja v nebesih: mladega, veselega, povečanega.

reke Drave, iz Innichena (danes San Candido) in Puštertala (iz puste doline). O tem pričajo ledinska imena "Bosarplote" (mokra stena); Kecerlehle (mišja luknjica); Štajnpoh (kamniti potok). O tem pričajo tudi priimki: Erhardt, Gasser, Kofler, Schmid, Zimerman, Eberle.

"Čeprav so govorili slovensko, so se imeli za Nemce in so bili v glavnem sovražni kot partizanov" (Stanko Petelin, *Prešernova brigada, Založba borec, 1980, str. 42*). Ko se pogovarjam z ljudmi, ki izhajajo iz teh vasi, se s to trditvijo nikakor ne strinjajo.

Najhuje se je začelo, ko se je vojna končala, ko bi moralo orožje utihniti. Bilo je hujo med vojno, po vojni so bili hlevi prazni, prazne shrambe, mnoge družine so ostale brez gospodarjev, začela se je obvezna oddaja in t. i. "prostovoljno delo". Najhuje pa je bilo pomanjkanje človečnosti. V Škofjo Loko so vosovci, takoj po vojni, 17.5.1945, odpeljali 24 moških, ki so "izginili". 90 oseb pa je bilo konec decembra 1945 izgnanih v Avstrijo, med njimi 28 odraslih in 62 otrok. Zakaj? Ker naj bi bili gestapovci, izdajalci, švabi, belčki. Te čistke lahko označimo za genocid oziroma democid, ki so ga izvajali pripadniki našega naroda. Torej Slovenci le nismo tako brezmadežni, nedolžni, nenasilni in miroljubni, kot bi se radi prikazali. S tega vidika je dobro, da smo maloštevilni narod, da ne moremo početi krivic v večjem obsegu. Prav je, da se soočamo tudi s svojo temno stranjo!

/str. 14
Bogdan Vidmar

Molitev za preganjane kristjane

Gospod Jezus, prosimo te za naše brate v veri, ki so zaradi svoje vere zasramovani, ustrahovani, preganjani in mučeni.

Gospod, sprejmi njihovo trpljenje, ki so ga deležni zaradi Tebe. Zaupamo, Gospod, da je tvoja roka močnejša od vsakega človeškega nasilja in hudobije. Božji prst nas rešuje iz rok naših sovražnikov. Gospod, podeli preganjanim kristjanom vero, upanje in ljubezen. Na videz so brez moči; kot jagnjeta, ki jih vodijo v zakol, kot ovce med volkovi. Naj v njih deluje tvoja ljubezen. Naj bodo zmagoviti pričevalci Tvojih obljub.

Pomagaj nam, Gospod, da ne bomo molčali, da ne bomo gluhi, slepi in nemi, da bomo opozarjali na krivice, ki jo trpijo preganjani in mučeni zaradi pripadnosti Evangeliju.

Pomagaj nam, da jim pomagamo. Daj nam poguma, iznajdljivosti in velikodušnosti, da bomo reševali njihova življenja, zaščitili njihove družine ter zaustavili nasilje nad njimi.

Naj kristjani ne pozabimo naročila našega Učitelja in Gospoda: "Jaz pa vam pravim: Ljubite svoje sovražnike in molite za tiste, ki vas preganjajo" (Mt 5, 44).

Zbudi se, Gospod! Zakaj spiš? Ne zavri nas za zmeraj! Zakaj skrivaš svoje obličje pred nami? Zakaj pozabljaš na zatirane? Zbudi svojo moč! Zaradi svoje ljubezni nam pomagaj!

Sveti Bog, sveti Močni, sveti Nesmrtni - usmili se nas in vsega sveta.

Oče naš ... Zdrava Marija... Slava Očetu ...

(Bogdan Vidmar, Koper, 16. 10. 2014)

NA KAVI S KNJIGO Prof. Aldo Rupel

Življenjska zgodba miroljubnega partizana

Na zadnji kavi s knjigo je bil 23. oktobra gost prof. Aldo Rupel. V Katoliški knjigarni je ob že tradicionalnih matinejah predstavil knjigo *Spomini na osvobodilno borbo na goriškem Krasu (v italijanščini Ricordi della lotta di liberazione sul Carso)*, ki je izšla pri Centru za raziskovanje in zgodovinsko ter socialno dokumentiranje Leopoldo Gasparini v sodelovanju z borčevskima zvezama VZPI-ANPI iz Gorice in novogoriško sekcijo

ci v semenišču. Globoko v sebi pa je sprejel odločitev, da bo pomagal pri osvobodilnem boju, in se je zato pridružil partizanom". Da se ne bi zaradi te odločitve Nemci znesli nad njegovo družino, se je avgusta 1944 s partizani dogovoril za inscenirano aretacijo, ki je predvidevala, da so Giuseppeja Venico vkljenjenega vodili po Vrtojbi.

Goriški bolničar je deloval v Renčah v zalednih strukturah znotraj IX. korpusa. Pri partizan-

Foto ddp

ZZB NOB.

Knjiga prinaša spomine na obdobje v partizanih, ki ga je med drugo svetovno vojno preživel bolničar Giuseppe Venica. Avtor spominov je umrl že pred več desetletji. Najbolj zaslužen za njihovo objavo je sin Boris, ki je dal očetove spomine Ruplu v branje. Od tod se je rodila ideja o knjigi, ki je nastala ob podpori zvez borcev z obeh strani meje. Knjiga je izšla dvojezično, v slovenščini in italijanščini, ker je Venica svoje partizanske doživljanje kot enovito izkušnjo, ki je povezala oba naroda. "Gre za knjigo, ki je drugačna od ostalih s podobno tematiko. Prepričan sem, da mora te spomine brati slovenska in italijanska publika", je po uvodnih besedah gostitelja, predsednika KTD Damjana Paulina, dejal Rupel in se nato zahvalil centru Leopoldo Gasparini, da se je odločil za objavo. "Venica je bil rojen v Brdih, na jezikovni meji. Do 8. septembra 1943 je bil kot specializirani bolničar z italijansko vojsko v Afriki, po vrnitvi domov pa je bil, kot bolničar, zaposlen pod Nem-

skem vodstvu se je javil prostovoljno, a pri tem postavil nenačuden pogoj: nikakor ni hotel prijeto za pištolo ali katerokoli drugo orožje. V tem se je kazala njegova človeškost, ki pa je imela tragično predzgodbo: v otroških letih je namreč Venica prisostvoval umoru svojih staršev. V družinski gostilni so ju ubili roparji, za katere se je izkazalo, da so bili vojaki v italijanski vojski. Venicova reakcija na domačo tragedijo je bil odpor proti orožju in izrazita človekoljubnost, ki se je v prvi vrsti kazala prav v službi bolničarja. Tudi v času druge svetovne vojne je tako spoznal "svojo moralno dolžnost", da se pridruži odporu, hkrati pa se je strogo držal zaobljube, da ne bo nikoli posegel po orožju. "Gre torej za human pristop, skozi katerega se je pokazala veličina človeka", je še dejal prof. Rupel in tako zaokrožil portret Giuseppeja Venice. Na predstaviti je bil prisoten tudi Venicov sin Boris, ki je posegel v debato skupaj z ostalimi udeleženci predstavitev knjige v drugem delu.

AČ

Goriška predstavitev nove pesniške zbirke Marija Čuka

"Umetnosti ni treba razumeti, treba jo je ljubiti!"

V komorni dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž je bilo v četrtek, 23. oktobra 2014, pod večer zelo prijetno literarno srečanje ob predstavitvi nove pesniške zbirke Marija Čuka *Ko na jeziku kopni sneg*. Škoda le, da se ga je udeležilo maloštevilno občinstvo, med katerim smo pogrešali višješolce, profesorje slovenskega jezika in naše literarne ustvarjalce. Pesnika, publicista, dramatika in komediografa, gledališkega kritika, kolumnista v različnih slovenskih medijih, Marija Čuka, prav dobro poznamo, saj se nam toži po njegovih izvirnih, večkrat zbadljivo ironičnih, bodečih aforizmih, s katerimi nas je presenečal ob koncu televizijskih poročil na slovenskem deželnem programu Rai. Odkar se je upokojil, nam manjkajo tudi njegove nenavadne, pisane kravate, ki so že postale njegov razpoznavni znak. Prav le-te se s hudomušnim pridihom pojavljajo v opremi nove pesniške zbirke in spremljajo razpoloženje posameznih sklopov pesmi v domiselni in sveže sodobni opremi Marjana Kravosa. Pesmi so izšle letos pri tržaški založbi Mladika, in sicer kot četrta knjiga v zbirki Črtnike. Preteklo je tako sedem let od zadnje njegove pesniške publikacije *Zibelka neba*, ki je zagledala beli dan 1. 2007 pri Založništvu tržaškega tiska. Še prej je izdal dvojezično knjigo *Ugrizi-Morsi, Igra v matu* v sodelovanju z Acetom Mermoljo, v daljnih sedemdesetih letih pa *Šumenje modrega mahu*, pesniški prvenec, vmes pa je še vrsta drugih knjig. Tokratni izdaji na pot je spremno besedo z naslovom *Ni prepozno* napisal ugledni akademski profesor in literarni zgodovinar Boris Pater-nu, ki o Čuku pravi, da je znani-lec novih pesniških in jezikov-

nih prijemov: njegove pesmi izhajajo iz njegovega tržaškega okolja, a tudi od drugod, njegova formacija pa je vsekakor modernistična. Kot je poudarila urednica založbe Mladika Nadia

ko premika. Pot v teh poezijah je zato tesnobna, med upom in strahom, kot ugotavlja Paternu. A po mnenju Češčutove pesnik tega ne sprejema z obupom ali žalostjo, ampak vitalno in tem-

Nadia Roncelli, Marija Češčut in Marij Čuk (foto DP)

Roncelli, ki je uvedla goriški večer, je ta Čukova zbirka delno "goriška", ker so jo tiskali slovenska tiskarna Grafica Gorizia in njeni zelo ustrezljivi tiskarji. Same Čukove pesmi je Paternu, kot je poudarila Roncellijeva, postavil na visoko mesto v sodobni slovenski poeziji. Podrobneje je zbirko pesmi, ki so razdeljene v štiri sklope pod naslovi Prvič, Drugič, Tretjič, Četrtič, predstavila prof. Marija Češčut. Pojasnila je, da je z veseljem sprejela to nalogo, ker jo je zelo prevzel Čukov govor na bazovski gmajni, ki je marsikoga ganil. Z njim je Čuk pronicljivo pretresel slovensko zamejsko skupnost, ker je spregovoril "neizprosno resno, tudi z bolečino in odporom do vsega zmotnega". Na tistem odru ni bil pesnik, ampak klicar k pame-ti, z ljubeznijo, seveda, je poudarila Češčutova. Rekla je, da Paternu deli pesmi nove zbirke na tri teme: eksistencialno, ljubezen-sko-erotično in družbenokritično. V prvem spregovoru pesniški ego, ki se sooča z okoljem, kjer ni nič stalnega, vse se neka-

peramentno. To lahko razbiramo iz pesmi *Včasih*, ki uvaja zbirko, saj je v njej nakazana možnost neke svetlobe. Preden je Čuk prebral to pesem – zaupal je, da sicer sploh ne zna brati, čeprav si je nekoč želel biti igralec! –, se je zahvalil za večer, ker je tudi Gorica njegov enakopravni dom kot Tržaška, Benečija, kot je pač ves prostor širokega življenja. Poezijo, je dejal, lahko interpretiramo na različne načine. Poezija je tak svoboden prostor, ki dopušča večplastne poglede v besedo, misel, sporočilo in vse tisto, kar se skriva zadaj. Ne ve sicer, katero je njegovo mesto na ozvezdju umetnosti, ampak si prizadeva vedno iskati neko harmonijo med formo, vsebino, čustvi - dnevom in nočjo. Eksistencialne stiske se žal vedno pojavljajo v človeku, občutimo jih vsi. Po navadi sta umetnost in poezija kot vrh tega stožca nekega hotenja časa in stopinja v prihodnost. Poudaril je, da današnja eksistencialna poezija ni tista v sartrovskem smislu ali tista, ki se je rojevala v Franciji v 50. letih ali v Nemčiji

v 30. - 40. letih. V njegovih pesmih so okruški življenja in vesel je, če se v njih prepozna tudi bralec.

V drugem tematskem obširnem ljubezensko erotičnem krogu se Čuk od svojega ega obrača navzven. Paternu o Čuko-

vi ljubezenski poeziji meni, da je v "sodobni slovenski poeziji izjemen pri upesnjevanju tiste ljubezni, ki zmora čez dvom v polno izpolnitev". Tudi sam Čuk se ima za ljubezenskega pesnika,

čeprav vsi bolj poudarjajo njegovo pikro, ošiljeno stran. Ljubezen, pravi Čuk, ni nujno, da je erotično čustvo, prelija se lahko v vseh porah našega življenja. "Iskanje drugega jaza pa je stalnica, ki je del mene", je izjavil Čuk in prebral pesem *Dan s solzami v očeh*. Ker je v teh pesmih veliko vizualnih podob iz narave, pesmi tudi slišimo, čutimo, je podčrtala Češčutova. Pesmi so podobe, ki

nas preplavijo. Združiti formo in vsebino je stalnica svetovne poezije. Gre za to, kako dati stvarjem še podpomen, da postane vse bolj dražljivo. Čuk je pojasnil, da išče v pesmi notranji ritem, ki naj se spaja z vsebino. Nekoč je pisal, kar mu je padlo na misel, in je to zli na papir skoraj brez popravkov. Zdaj pa se zaveda, da je treba ustvariti neko sintezo: vizualno, slušno, povedno. Strniti vse v neko harmonijo, estetiko. Postopek je iskanje drznih ritmov, valovanj, toda te drznosti se iz neke hermetičnosti morajo spremeniti v razumljivo. Iz družbenokritičnega kroga pesmi je Češčutova citirala *V Trstu in Dvojezičnem*. Tu je Čuk oster in zbadljiv kot v svoji rubriki *Pogled z veje* v športni prilogi Primorskega dnevnika. Češčutova je večkrat ponovila, da so zanjo Čukove zbadljivke in trni pravi balzam, ker nimajo negativnega prizvoka, ampak so koristne za ta zamejski prostor, v katerem prevladujejo same "jeremijade".

/str. 14
IK

Spomin na podjetnika Lojzeta Komjanca Zbogom, dragi Gigi!

V mrzlem dopoldnevu v četrtek, 26. oktobra 2014, smo se v Števerjanu poslovili od znanega goriškega podjetnika Lojzeta Komjanca, ki smo mu pravili Gigi. O njem kroži po naši Gorici veliko zgodbic, marsikdo pa ga nosi v spominu kot dobičino, ki se je s svojim vedrim značajem znal približati vsakomu.

V spominu sta mi ostala dva dogodka. V času starega 'konfina' so bile avtomobilske pnevmatike velika dragocenost. Tako je na Šentviški planoti neka vdova prevzela zbiranje mleka in ga dnevno odvažala v dolino na Stopnik. Imela je katrco, kot so tedaj rekli renaultovemu vozilu. S kmeti se je domenila, da ji plačajo gorivo in še kaj povrh, ni pa vzela v poštev, da bo njena katrca kmalu 'bosa'. Ko je tako peljala avto na tehnični pregled, so jo zavrnil, ker so bile gume zrabljene. Pobere pri-

hranke in jo mahne 'čez konfin'. Tako je v trgovini pri Gigitu barantala: "Sedaj zamenjam dve, ko zaslužim, bom prišla še po dve gumi". Gigi pa: "Ja, ne vidite, da so vse štiri zrabljene! Kupiti morate vse ali pa nič"! "Ja, pa veste, nimam, ko bom zaslužila z mlekom, pridem nazaj"! "Ja, pa vaš avto gre na mleko"? "Ne na mleko, na bencin, ma moji kmetje mi dajo samo za bencin, ne pa za gume"! "Plačala boste, kolikor imate, ostalo prinesete drugič..."! Dobil je štiri gume, plačala, kar je imela, in odšla. Za kakšen mesec pride, prinese preostali denar in tri litre mleka in kilogram masla, pa pravi: "To je za lon, ker ste tako dobri...". "A, ja", pravi Gigi, "počakajte", poišče ženo in reče: "Pojdi po kafe in daj tej ženski, da ga doma skuha, tam so še tri 'flaške' našega vina ...

Drugi dogodek je pa bil skoraj tragičen. Na četrto adventno

nedeljo popoldan leta 1963 je nadškof dr. Jože Pogačnik maševal na Gorenjskem. Vračali smo se, ko je bila že tema. Poleg šoferja je sedel nadškof, zadaj pa trije bogoslovci. In ovinku pri Naklem je avto zaplesal in znašli smo se z vso srečo v nesreči na njivi. Mi mulci hitro skočimo ven in v talarjih porivamo avto na cesto. Ko smo že na cesti in si čistimo blato s čevljev, privozi neki volkswagen in iz njega stopi tovarišica, pa kar naravnost: "Kako pa vi vozite? Kdo vam je dal izpit? Ne vidite, da je cesta poledenela! Vas bom prijavila, kakšne gume pa imate na avtomobilu, vidite, da so zlizane kot lizika". Vzame svinčnik in beležko in se sklanja h gumam in piše. Prepričani smo bili, da nas bo prijavila. Tedaj pa le izstopi g. nadškof, ki je bil blede kot smrt, in reče: "Gospa, gospa, lepo prosim, moj tajnik je že ničkolikokrat bil v trgovini, pa takšnih gum nimajo, pravijo, da jih bodo dobili"! Dama, meni nič tebi nič, sede v avto in se odpelje naprej, mi pa počasi za njo, v velikem strahu, kaj bo. Gospod nadškof pa: "Vi-

dite, nismo molili, pa še prijavljeni bomo in plačali bomo kazen". In začeli smo moliti do Ljubljane. - Prej smo veselo klepetali! Srečno smo prišli do nadškofije in na vse pozabili. 30. decembra 1963 je umrl dr. Mihael Toroš. Ležal je v Solkanu in pogreb je bil na Sv. Gori. Vodil ga je ljubljanski nadškof dr. Jože Pogačnik. Škofov tajnik mi da kovček in reče: "Vi boste prisedli, med pogrebom pa boste asistirali". Po pogrebu se vrne-mo v Solkan in se ustavimo na trgu pred cerkvijo. Tam je bil g. Marjan Komjanc, dekani iz Štandreža. Nadškofa pozdravi, tajniku pa reče, odpri prtljajnik, tu so tiste nesrečne gume, saj si skoraj glavo izgubil tam pod Brezjami". "Kako pa ti to veš"? pravi tajnik. "Vse vem"! Odgovori. Ko gume naloži, mu da kuverto in pravi: "Za enega slovenskega nadškofa še premoremo uboge gume tu v Gorici. To pa je dala ona, ki jih je naročila, ko vas je popisala, ko ste sfrčali s ceste, da bo za nove, da ne boš gospoda nadškofa prehitro odpeljal v nebesa ..."

Ambrož Kodelja

Kratke

Jana Legiša nova revizorka v Sovodnjah ob Soči

Na ponedeljkovem zasedanju občinskega sveta v Sovodnjah ob Soči so svetniki imenovali Jano Legiša za novo revizorko občine. Imenovanje je bilo potrebno zaradi smrti prejšnjega revizorja Vojka Lovrihe. Revizorsko funkcijo bo Jana Legiša opravljala za dobo treh let, že novembra pa jo čaka pomembna naloga, in sicer preverjanje računovodskih ravnovesij občinske bilance.

V nadaljevanju zasedanja občinskega sveta je županja Alenka Florenin seznanila svetnice in svetnike z nekaterimi novostmi, ki zadevajo nov urnik občinskih uradov in knjižnice, razpis za uradniško mesto ter vprašanje namestitve prisilcev azila v nekdanjo kasarno orožnikov v Gabrjah. Pri zadnji točki se je razvila nekoliko daljša razprava o primernosti lokacije, ki je precej odročna in brez osnovnih storitev, sam objekt pa je že dotrajan.

Naslednje zasedanje občinskega sveta v Sovodnjah ob Soči bo v drugi polovici novembra.

Abonmajska sezona SSG v Gorici

Slovensko stalno gledališče se tudi letos predstavlja na Goriškem z zanimivim repertoarjem abonmajske sezone 2014/15. Predstave bodo tudi letos na odru Kulturnega doma in Kulturnega centra L. Bratuž v Gorici, le trojezična predstava Nora Gregor – Skriti kontinent spomina bo v gledališču G. Verdi v Gorici. Abonmajska kampanja SSG v Gorici se bo končala 24. novembra. Vpis abonmajev je možen pri blagajni goriškega Kulturnega doma, vsak delavnik od 10. do 13. in od 16. do 18. ure. Za podrobnejše informacije se lahko zainteresirani obrnejo na urad Kulturnega doma v Gorici (ul. Brass 20 – tel 0481/33288 – info@kulturnidom.it).

Dr. Ivan Štuhec gost Srečanja pod lipami v KC Lojze Bratuž

“Za pravično družbo je treba vedno povzdigniti glas”

Kot je bilo pričakovati, je Srečanje pod lipami, ki sta ga organizirala Kulturni center Lojze Bratuž in Krožek Anton Gregorčič v ponedeljek, 27. oktobra, privabil veliko ljudi. V mestnem kulturnem hramu je namreč o stanju duha na Slovenskem z jasnimi besedami spregovoril dr. Ivan Štuhec. Časnikarka Erika Jazbar, ki se je z njim pogovarjala, je o gostu povedala, da je “najprej duhovnik mariborske nadškofije, potem pa teolog, profesor, direktor Zavoda Antona Martina Slomška, komentator in še marsikaj”. Na začetni izziv o splošni - ekonomski, kulturni, moralni itd. - krizi je dr. Štuhec dejal, da so v krizi zlasti mladi. Ljudje srednjih let in starejši rodovi “bolj ali manj vsi vedo, zakaj živijo”, so imeli določeno vizijo o tem, kaj želijo narediti in kaj spremeniti. Generacije na začetku svoje življenjske kariere so v hujši vrednostni krizi, po drugi strani pa je okolje, v katerem živijo, bistveno manj naklonjeno temu, da bi našli neko življenjsko orientacijo. Današnje mlade oblikuje množična tehnologija, zato “so res zmedeni. Preko telefona, računalnika, iPada vsako sekundo dobivajo novo informacijo in so izgubljeni”.

Erika Jazbar in dr. Ivan Štuhec (foto dpd)

Vprašanje je, kako se bodo “zaradi totalne površnosti znašli v življenju”. Živijo v fiktivnem svetu, v neverjetni indiferentnosti. Tudi zaradi te plitvosti se je nivo univerzitetnega študija “tako znižal, da imamo danes v prvih treh letih na fakulteti dejansko tisto, kar bi bila zadnja tri leta gimnazije... Univerzitetno izobraženi ljudje ne dosežejo maturanta pred drugo svetovno vojno”. T. i. izgubljena generacija je “rezultat permisivne vzgoje, generacija, ki ji nismo postavljali nobene meje in smo jo pošiljali v šolo zato, da bi ji ne bilo treba delati”. Če je nekoč bil slovenski narod delaven narod, je danes “narod, ki 'hvata krivine'. To je podedoval od Balkana. Naučili smo se 'hvatati krivine', nihče ne bi več delal, vsi bi pa imeli plačo. Hodijo v službo, ne pa na

delo. To je resen problem, ker stanje ni vzdržno”. Rodovi, ki delajo, se trudijo in so marljivi, postajajo vsak dan starejši; mladi, ki hočejo delati, pa odhajajo iz Slovenije. “Politiki, ki vedo, kam naj bi šla družba, ne pridejo do oblasti, ker jim to onemogočajo tisti, ki vedo, da, če bi šla družba v tisto smer, bi bilo drugače, kot je sedaj, in z množico ne bi mogli tako manipulirati, kot to počenja”. Eden temeljnih problemov v Sloveniji je tudi ta, da se politična zavest v Sloveniji po osamosvojitvi ni spremenila “in bi se morala še kako korenito spremeniti”. Če vlečemo naprej kvaži-vrednote totalitarnega sistema v naš čas, to pomeni, da smo vrednostno na političnem področju ostali tam, kjer smo bili, oz. še slabše: pod krinko demo-

kracije oživljamo stare totalitarne vrednote na vsakem koraku. To ni zasluga politikov, ki so osamosvajali Slovenijo, ampak tistih, ki so bili takrat proti, danes pa so na oblasti. “Nobene pomembne sfere v Sloveniji danes ne pokriva nihče o t. i. pomladnih politikov: vse so prevzeli stari politiki s svojim nasledstvom”. V zadnjih 25 letih se ni nič spremenilo niti v slovenskem sindikalnem gibanju. V medijskem prostoru sicer ni starih obrazov, a vsi so oblikovani po stari miselnosti, ker so sinovi tistih, ki so jih tako oblikovali. “Demokratična kultura se ni uspela usidрати”. Ko bi bila prisotna, bi razlike bile sprejemljive, vladal bi tolerančni odnos. Če so razlike razlog za polarizacijo in onemogočanje enega proti drugemu, “to ni demokratična, ampak razredna, revolucionarna miselnost”. Ta se je po letu 2000 začela vračati v slovenski prostor in se je danes vrnila v taki obliki, da, če pride do svetovnega pretresa, “je bolje, da spakiram kufer in prvi dan odidem, sicer me bodo v naslednjih dneh likvidirali”. Na spletnih blogih se pojavljajo surove in nestrne trditve. Avtorji blogov niso 80 let stari nekdanji udbovci, ampak njihovi vnuki. “Če bi ti ljudje imeli orožje v rokah”, je dejala Erika Jazbar, “bi nas pobili še enkrat”, je stavek nadaljeval Štuhec...

/ dalje na str. 12

GORIŠKI VRTILJAK Abonma Veliki polžek

Skrivnostna moč vžigalnika

Otroci so že več kot pred mesecem dni zakorakali v novo šolsko leto, v katerem si bodo nabirali znanje, ki je neobhodno potrebno za njihovo dozorevanje in vzpenjanje po večkrat naporni in težavni poti, po kateri lahko z vztrajnim in zagrizenim učenjem pridejo zelo daleč. Na tem šolskem popotovanju bo osnovnošolce in malčke iz zadnjih letnikov vrtcev že 18. leto (!) spremljal Goriški vrtiljak, gledališka abonmajska ponudba za otroke, ki se je lepo usidrala tudi v našem malem zamejskem prostoru, kamor je veselo “prijadrala” po zaslugi Kulturnega centra Lojze Bratuž in z dragoceno pomočjo Slovenskega narodnega gledališča Nova Gorica oz. zvestega mentorja in pedagoga režiserja Emila Aberška, ki se je do upokojitve v lansk sezoni štirideset let razdaljal za mlade ljubiteljske igralce in Amaterskem mladinskem odru, ki deluje pod okriljem SNG Nova Gorica, in skoraj ravno toliko časa skrbel za odbiranje najboljših otroških predstav za Goriški vrtiljak, ki je z gledališkim žarom očaral kar nekaj generacij otrok v Novi Gorici in okolici. Tudi ta zelo dobrodošla gledališka zamisel izvirala iz njegove predanosti gleda-

liški umetnosti in delu z mladimi. To njegovo poslanstvo v SNG Nova Gorica sedaj nadaljuje dramaturginja Tereza Gregorič. V Kulturnem centru Lojze Bratuž pa se za zbiranje otroških predstav zanima predvsem desna roka predsednice Franke Žgavec, Tamara Kosič, ki si je letos zadala še dodatno nalogo: pred začetkom letošnjega abonmajskega sporeda je namreč obiskala osnovne šole goriškega Večstopenjskega ravnateljstva in se pogovorila z učenci, kako se je treba vesti v gledališki dvorani. Mrmrnanje, klepetanje, vriskanje ob zaprtju luči ali ob samem odrskem izvajanju je bilo včasih zares moteče! Lekcije so vidno zalegle, saj so abonenti Velikega polžka, učenci od drugega do petega razreda osnovne šole, v torek, 14. oktobra, mirno in zbrano spremljali prvo letošnjo predstav, ki je kot vselej imela dve ponovitvi. Abonentov je namreč mnogo več kot sedežev v veliki dvorani KCLB. Uvodno predstavo Vžigalnik Hansa Christiana Andersena (1805-1875), v domiselni priredbi Andreja Rozmana Roze – igral-

ci se na prazen oder pripeljejo na trikolesu in na njem imajo lesen odrček -, je letos odigralo Lutkovno gledališče Ljubljana. Z njo je otroke popeljalo v pretekle čase, ko so potujoči komedijanti ponujali drobne predstave, povezane z žonglerskimi spretnostmi in klovnovskimi geji, ki so pritegovali pozornost mimooidočih. Predstava v režiji Jana Zakonjške je na odrih že pet let in je l. 2010 na 21. Mednarodnem lutkovnem festivalu Poletni lutkovni prstan prejela kar tri nagrade: nagrado za najboljšo predstavo v celoti, nagrado za animacijo, ki jo je dobila imenitno uigrana tričlanska zasedba, Maja Kunšič, Gašper Malnar in Iztok Lužar, ker so “do popolnosti obvladali in oživili ročne lutke, kar je še posebej razveseljivo (...). Ulični, vagabundski značaj predstave so odlično podkrepili z dinamično animacijo, ki ponuja vse, kar omenjeni žanr premore. Njihova večšina je celo tako izenačena, da je nemogoče izpostaviti posameznika, ki bi med njimi izstopal (...)”. Kljub izredno uravnoteženi skupinski igri je žirija podelila Gašperju Malnarju nagrado za vlogo, “kajti ustvaril je zaokroženo klovnovsko figuro, ki se ves čas giblje na robu karikature, a nikoli ne zdrsne z roba prepričljivega klovnovskega portreta”. Njegov lik “mestoma zgubljenega, a zmeraj pristranskega nerodneža” je osvojil tudi srca naših šolarjev in njihovih odraslih spremljevalcev. Vsi trije igralci, oblečeni v nekdanje klovnovske kostume Iztoka Hrge in z izrazitimi, tudi z duhovito stjo izdelanimi “beneškimi” maskami, so se zelo spretno preobražali iz vlog klovnov, pri katerih so cirkuške spretnosti in gib

vadili z znanima Natalijo in Ravilom Sultanovom, v pravljicne junake, ki so jih predstavljale ročne lutke Alojza Zormana Fojža. V dinamičnem ritmu, ki ga je narekovala tudi mestoma v živo, na trobila odigrana glasba (avtor Mark Messing), je tako v domišljeni režijski in scenografski interpretaciji (scenografinja Ana Rahela Klopčič) zaživela Andersenova pravljica o vojaku, ki je po navodilih stare coprnice v starem duplu našel čarobni vžigalnik. Z njim je lahko kadarkoli priklical ogromnega psa, ki izpolni vsako željo. Z njegovo pomočjo si je preprost, pošten vojak pridobil princesko, ki rada igra na liro in jo bolj zanimajo potovanja kot bivanje v kraljevi palači, ter pol kraljestva. S svojim ravnanjem je osmešil lakomno in oblastitiželno kraljico, slepo rabljevo predanost in kraljevo ozkogledost ter neumnost. Skratka, predstava Vžigalnik v izvedbi Lutkovnega gledališča Ljubljana je bila imeniten uvod v letošnji spored Goriškega vrtiljaka, ki se je tudi tokrat zavrtel v sodelovanju goriškega in doberdobskega Večstopenjskega ravnateljstva, saj je vključen v učni program.

IK

21. oktobra je na pedagoški fakulteti tržaške univerze uspešno zaključila magistrski študij predšolske vzgoje KAREN ULIAN. Čestitamo ji mama, tata, Matjaž in nono Nato.

Obvestila

Društvi Jadro in Tržič prirejata 16. novembra martinovanje v Reziji. Prijave sprejemajo odborniki obeh društev (tel. 0481-482015 ali 0481-474191).

Slovenci v Laškem prirejajo mašo zadušnico za vse rajne sorjake v nedeljo, 2. novembra, ob 11. uri v cerkvi sv. Nedelje v Ronkah; pel bo MePZ iz Bilj pri Mimu.

Občina Števerjan obvešča, da bodo slovesnosti s polaganjem vencev ob dnevu spomina na mrtve potekale tako: sobota, 1. novembra, pred števerjanskim spomenikom na trgu Svobode po sv. maši, ki se bo začela ob 9. uri; nedelja, 2. novembra, na Jazbinah po sv. maši, ki se bo začela ob 15. uri, sledita blagoslov na pokopališču ter komemoracija pri spomeniku padlim ob 30. obletnici postavitve.

V galeriji ARS nad Katoliško knjigarno je odprta likovna razstava koroškega umetnika Kristijana Sadnikarja. Razstava bo odprta ob urnikih knjigarne od torka do sobote do 20. novembra 2014.

Društvo slovenskih upokojencev za Goriško obvešča udeležence martinovanja, ki bo v soboto, 8. novembra, pri Šterku pri Novi Gorici, da bo odpeljal avtobus ob 17. uri iz Jamelj, nato s postanki v Doberdobu, na Poljanah, v Sovodnjah pri cerkvi in lekarni, v Štandrežu na Pilošču, v Podgori pri telovadnici, pri vagi v Pevmi in na trgu Medaglie d'oro na Goriškcu. Pričetek srečanja ob 18. uri. Organizatorji priporočajo točnost, obenem sporočajo, da je še nekaj prostih mest.

SPDG prireja 16. novembra Martinov pohod na Vitovlje z družabnim srečanjem v popoldanskem času. Zmerne hoje (s spoznavanjem naravne in kulturne dediščine) bo dve uri in pol. Začetek pohoda: pri prireditvenem prostoru na Vitovljah. Informacije in prijave: tel. 0481/390826 (Fanika), v večernih urah. Na sedežu društva: ob četrtkih med 19. in 20. uro, tel. 0481/532358. Ob zadostnem zanimanju možnost prevoza z avtobusom.

Resna in odgovorna medicinska sestra nudi nego in pomoč starejšim osebam. Tel. štev. 00386 30 325 558.

Diskretna in prijetna gospa nudi pomoč pri likanju in čiščenju v gospodinjstvu. Tel. št. 00386 40153213.

32-letna profesorica nudi instrukcije slovenščine in varstvo. Tel. štev. 00386 41256240.

Nudim pomoč pri hišnih opravilih, čiščenju, likanju. Tel. 003865/3001328.

Resna gospa s petnajstletno izkušnjo nudi nego in pomoč starejšim osebam tudi 24 ur na dan. Tel. štev. 0038640484339.

20-letna študentka z izkušnjami nudi lekcije slovenščine, angleščine, nemščine ter varstvo otrok. Tel.:

0038631478807.

Masaže: protistresna - relaks, protibolečinska, refleksna masaža stopal, tajska masaža itd. Zelo ugodno, blizu meje. Pokličite na 0038640575805.

Iščem skromno stanovanje v mestu za 4-člansko katoliško družino iz Nigerije. Velikost okrog 70m². Obračam se na ljudi dobre volje in osebno jamčim za redno plačevanje najemnine. Telefon 0481-30173 ali 3280552005.

Darovi

Za misijonarko s. Bogdano Kavčič, Ruanda: v spomin na g. Cvetka Žbogarja daruje O. M. 30 evrov.

Čestitke

V Trstu je v torek, 21. oktobra, diplomirala na Pedagoški fakulteti - smer predšolska vzgoja naša predsednica **Karen Ulian**. Čestitamo ji za ta uspeh in ji želimo še mnogo drugih! PD Vrh Sv. Mihaela

Draga Karen, spomin Ljubke Šorli si oživila, profesorje očarala in uspešno diplomirala. Ponosno iz srca ti čestitamo! Stric Uštili, teta Gabriella, Tatjana, Tjaša, Mihaela, Sara, Pavel, Mihael, Julija in nono Nato Dne 30. oktobra praznuje 96 let dragi oče in stari oče **Martin Kranner**. Vse najboljše mu želijo vsi njegovi.

RADIO SPAZIO

Vrata proti vzhodu (od 31.10.2014 do 6.11.2014)

Radijska postaja iz Vidma oddaja na ultrakratkem valu s frekvencami za Goriško 97.5, 91.9 Mhz; za Furlanijo 103.7, 103.9 Mhz; za Kanalsko dolino 95.7, 99.5 Mhz; za spodnjo dolino Bele 98.2 Mhz; za Karnijo 97.4, 91, 103.6 Mhz; na internetu www.radiospazio103. it. Slovenske oddaje so na sporedu vsak dan, od 21.00 do 22.00. Spored:

Petek, 31. oktobra (v studiu Niko Klanjšček): Zvočni zapis: posnetki z naših kulturnih prireditev - Glasba iz studia 2.

Sobota, 1. novembra (vodi Ilaria Bančig): Okno v Benečijo: oddaja v slovenščini ter v benečanskem in rezijanskem narečju.

Nedelja, 2. novembra (vodi Ilaria Bančig): Okno v Benečijo: oddaja v benečanskem in rezijanskem narečju.

Ponedeljek, 3. novembra (v studiu Andrej Baucon): Narodno-zabavna in zabavna glasba - Zborovski kotiček - Iz krščanskega sveta - Novice iz naših krajev - Obvestila.

Torek, 4. novembra (v studiu Matjaž Pintar): Utrinki v našem prostoru - Glasbena oddaja z Matjažem.

Sreda, 5. novembra (v studiu Danilo Čotar): Pogled v dušo in svet - Janez Puh, slovenski izumitelj - Izbor melodij.

Četrtek, 6. novembra (v studiu Andrej Baucon): Lahka glasba - Zanimivosti in obvestila.

Kulturni center Lojze Bratuž

Krožek Anton Gregorčič

SREČANJA POD LIPAMI

Jurij Paljk

Pred kratkim je pri Mladinski knjigi izšla njegova knjiga z naslovom Kaj sploh počnem tukaj, kjer je objavljen izbor zapisov, ki so v zadnjih petih letih pod istim naslovom, sicer znanim citatom iz Chatwina, izhajali v tedniku Novi glas.

Ob avtorju bo spregovoril tudi urednik, sicer prevajalec, pisatelj in literarni kritik ALEŠ BERGER.

Četrtek, 6. novembra 2014, ob 20.00
Kulturni center Lojze Bratuž - Gorica

Pesniški prvenec Špele Škrinjar

Osvajalec neskončnosti

Včasih, ki so pesniškemu in književnemu ustvarjanju vse prej nasprotni kot naklonjeni, je izid vsakega novega dela vreden pozornosti in veselja, še posebej če gre za knjižni prvenec. Tako priložnost nam tokrat ponuja Špela Škrinjar, mlada pesnica iz Povirja pri Divači, ki je pred kratkim objavila svojo prvo zbirko z naslovom *Osvajalec neskončnosti*. Škrinjarjeva se je rodila leta 1988 v Postojni, osnovno šolo je obiskovala v Sežani, gimnazijo pa v Postojni. Študirala je na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani, njena pesniška pot se je začela že v mladih letih. Prvo pesnitev je namreč objavila leta 2003 v zborniku Mlada Vilenica, pesmi, ki so objavljene v Osvajalcu neskončnosti, pa so nastale med letoma 2010 in 2013. Pesničin slog je čista lirika, saj se posveča izključno ljubezni in čustvom.

Kako se je začela rojevati tvoja ljubezen do poezije?

Vse se je začelo z branjem knjig. Tudi poezijo sem vedno rada brala, predvsem v šoli, tedaj pa si nisem predstavljala, da jo bom nekega dne tudi pisala. Prvi začetek je bila moja objava na Mladi Vilenici. Takrat nam je učiteljica naročila, naj napišemo pesem za naslednji dan. Spominjam se, kako sem se tistega popoldneva trudila in pesem je bila naslednjega dne tudi izbrana za objavo. Potem je nastal pesniški premor, ki je trajal veliko časa. Pisanje sem nadaljevala v srednji šoli, in sicer tedaj, ko so se zgodile prve ljubezenske dogodivščine, tudi nesrečne seveda. Pesmi so nastajale, tako rekoč, nenamerno.

So ti kateri avtorji posebno pri srcu?

Rekla bi, da v preteklosti nisem toliko brala, kot to delam sedaj. Prvi pesnik, na katerega pomislim, je seveda Srečko Kosovel, ne zaradi tega, ker sem Kraševka, ampak predvsem zato, ker sta mi blizu njegova slog in razmišljanje.

Zanimivo je, da pred objavo svoje pesniške zbirke nisi pisala

sem hotela držati v rokah, to, da bi jih videli še ostali, je bila le drugotna želja.

Za motto zbirke si izbrala citat iz opusa libanonskega pisca Khalila Gibrana. Kako to?

Reči moram, da me je Gibran kar navdušil. Njegovo pisanje sem začutila kot svoje. Veliko piše o duši in podobnih stvareh.

Pesmi je v zbirki štirinštrideset.

Da, so res tiste izbrane, glede na to, koliko jih še imam v svojem opusu. Reči moram, da sem z vsako zadovoljna in nobene ne bi popravljala. Pesniški razdelki so štirje, zamejujejo jih šestnajst verzov in štiri fotografije. Ponekod se pojavljata celo rima in ritem.

Da, štirivrstičnica je uvod v vsakega izmed sklopov. Ne bi rekla, da gre sploh za pesem, ampak le za posamezne misli. Sklope pa je mogoče brati kot zgodbe. Pesmi

je moč brati od prve do zadnje, pa tudi izbrati naključno. Kar se tiče rim, naj povem, da so nastale čisto nenamerno.

v literarne revije...

Tako je, sodelovala pa sem na natečajih. Eden od teh je bil Rdeča nit v priredbi Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani, tedaj so izbrali mojo pesem z naslovom Neskončnost. Bila je predvidena tudi njena objava, kar pa se nato ni zgodilo.

Kako je naposled nastala zbirka?

Pesmi so se nabirale najprej v mojem računalniku, nato sem se odločila, da jih bom objavila. Ko so jih prijatelji prebrali, sem se naposled še bolj opogumila. Všeč so bile torej ne samo meni, ampak tudi drugim. Zbirko pa sem ustvarila predvsem zase. Svoje pesmi

Kaj bi povedala o sami obliki svojih pesmi?

Vse moje pesmi nastanejo iz navdiha, so, kot bi bile njegov izliv. Velikokrat me nagovori branje katerega drugega avtorja oziroma avtorice. Kar pišejo drugi, mi je včasih tako všeč, da se tudi jaz vklopim v ta tok. Sporočilo pesmi pa je seveda moje. Nekaterim pesmim napišem naslov, pri drugih pa naslova ni, tako da poudarjam njihov prvi verz. Naslovi ne pridejo na silo, nekatere pesmi jih namreč sploh ne potrebujejo.

Kaj pa religiozna tematika, ki jo zasledimo v zbirki?

Ta se pojavi prav na sredini, drugi del zbirke je morda v tem smislu globlji. Celotna pesniška zbirka je zastavljena kot neka rast, zadnje pesmi se mi zdijo lepše od prvih. Začetne so namreč bolj preproste in sanjave, morda tudi pocukrane, v zadnjih pa gotovo globlje čutim.

Kako so nastale objavljene fotografije? Na podlagi pesmi ali prosto?

Ne, fotografije – posnel jih je Uroš Prodan – in pesmi so nastajale ločeno in sva jih nato s fotografom postavila skupaj. Časovno so se fotografije rodile pred pesmi.

Kaj bi rekla o današnji poeziji nasploh?

Čutim, da je moje ustvarjanje precej izven tokov poezije sodobnega časa. Nekaj je bilo tudi ugotovitev, da izbiram teme, denimo religiozne, ki danes niso (več) v modi. Izražanje današnjega dne je velikokrat precej ostro, kar sama odklanjam. Kar pa se tiče dojemanja poezije v javnosti, moram reči, da žal danes ni pravega zanimanja zanjo. Nastaja na tem področju pri tebi morda tudi kaj novega?

Seveda, pesmi nastajajo še naprej. Omislila sem si tudi naslednjo pesniško zbirko, za katero sem si izbrala že naslov. Pravi čas za njeno objavo seveda še pride, razmišljam pa o sodelovanju z drugimi umetniškimi zvrstmi in njihovimi ustvarjalci, denimo z glasbo in glasbeniki.

Primož Sturman

Kratke

Akademik Zorko Simčič in Goriška Brda

Pisatelj in Prešernov nagrajenec Zorko Simčič je bil lani imenovan za častnega občana Občine Brda. 19. novembra bo praznoval častitljivi 93. rojstni dan.

Večkrat smo se pogovarjali, kako so Brda vplivala na njegovo obsežno literaturo. Pred kratkim se je kljub visoki starosti potrudil

in pripravil obširen zapis o tematskem vplivu Brd na svojo literaturo. Zapis je daroval šolski knjižnici Osnovne šole Dobrovo, kjer bo na razpolago vsem, ki jih bo zanimalo, koliko je briškega v njegovi obsežni literaturi.

Rodil se je 19. novembra 1921

v Mariboru kot sin briških beguncev, ki so se tja umaknili ob italijanski zasedbi Primorske. Njegov oče je bil Anton Simčič iz Biljane (Toni Šulinov), ki je bil v času Avstrije čevljarji mojster, pozneje pa policijski stražnik v Trstu in v Mariboru. Zorkov brat Drago se je rodil še pred begunstvom v Biljani. Tudi mama Marija Jerman (Juta z Župe) je bila iz Biljane.

V svojem pričevanju pisatelj Simčič opisuje, kako so v mariborskih otroških letih na neki način živeli v briškem kulturnem izročilu. Starši so se doma pogovarjali v biljanskem dialektu in se dnevno spominjali življenja in dogodkov v Brdih. Pisatelj je po pripovedovanju spoznal skoraj vse domačije v Biljani in izvedel mnoge posebnosti iz preteklosti briških vasi. Pri njih v Mariboru so se pogosto srečevali begunci iz Primorske in obujali spomine. Skoraj vsi tedanji policisti v Mariboru so bili po 1. svetovni vojni iz vrst goriških beguncev. Družinski prijatelj Simčičevih je bil tudi pesnik Ludvik Zorzut, ki je tedaj prav tako živel v Mariboru.

Pisatelj Zorko Simčič v nadaljevanju opiše, kje vse je v svoji literaturi uporabil doživetja iz Brd. Tudi sam je bil v različnih obdobjih večkrat v Brdih. Ko je živel v Trstu in delal na radiu, je pred odhodom v Argentino leta 1948 celo prišel na zaprto mejo na Plešivem, kjer se je skrivaj, v neki kleti, z žalostjo v srcu poslovil od matere in očeta, ki sta tedaj sicer žvela v Ljubljani.

Akademik Zorko Simčič se je res rodil v Mariboru, živel v mnogih krajih sveta, ves čas pa je čutil, "da je doma v Brdih". / Peter Stres

Mestna galerija Nova Gorica - razstavlja Klavdij Tutta

Mestna galerija Nova Gorica nadaljuje svojo razstavno sezono z razstavo slik in skulptoslik slikarja Klavdija Tutte. Odprtje njegove razstave z naslovom Mediteranski svetilniki in sredozemska plovila jo bilo v četrtek, 23. oktobra 2014. Tutto in njegovo delo je predstavil umetnostni zgodovinar in likovni kritik dr. Milček Komelj. Umetnik, ki se je pred leti že samostojno predstavil v novogoriški galeriji, je v slovensko sodobno umetnost zapisan kot slikar in grafik, čigar raznolik in ogromen opus je zaznamovan s primorsko-sredozemsko materialno in duhovno sfero. Tudi njegove zadnje serije črpajo navdih iz mediteranskega okolja.

Gre za dela, ki jih je slikar ustvaril v zadnjih dveh letih. "V najnovejša dela vključujem tudi gledalca, s tem da lahko vsak sam nastavlja položaj slike, kakršno si želi. Kompozicijo si bo lahko nastavljal v horizontali in vertikali, kar odpira nove možnosti v pogledu na sliko", pravi Klavdij Tutta in dodaja: "Tudi sicer so moja dela zadnjega časa sestavljena iz horizontal in vertikal, slikam namreč sledijo tudi skulpture, ki jih postavljam v različna razmerja s prvimi".

Umetnikov današnji likovni svet je nadvse precizen, geometrijsko izkristaliziran in vsestransko obvladan. V drobnih detajlih doživimo redukcijo na likovne elemente, kot so točke, linije, krogi, kvadrati, z nizanjem le teh v posebni red ustvarja gibanje svetlobe in zraka, valovanje morja ali pa nakazuje pot. Dela prežema neusahljiva energija morskega vzdušja, ki jo občutimo v bogatem živem barvnem koloritu. "Ta sijoče intenzivna barva pa je nerazdružno sprijeta s svetlobo, ki izžareva vedrino, blagost in intenziteto srečnega življenja, ki se v Tuttovi umetnosti nenehno dogaja, doje to kot bogastvo nepretrganega bivanja in nepremičnega potovanja, negibnega križarjenja in nenehnega pristajanja", je zapisal Milček Komelj. "Z dosledno pretehtanimi, a igrivo zvenečimi sozvočji oblik, barv in ponekod celo dobesedno otipljivih struktur in vzorcev, natanko odmerjenih razmerij in znakovno nakazanih dogajanj, so Tuttove umetnine ritmičizirane podobe slikarjeve duhovne navzočnosti v sodobnem svetu in nespregledljive stalnice v slovenski likovni ustvarjalnosti, sodruge dosežkov mediteranskega Lojzeta Spacala ali Avgusta Černigoja, simbolno oprte na večnostno podobo morja in na arhitektonska znamenja z navigacijsko tehniko in virtualnim komuniciranjem opremljenega časa. A so tudi živahna panorama umetnikovega plodovitega, povsem intimnega ustvarjalnega življenja, osredotočenega na zavest o neizčrpnosti človeških iskanj in hrepenenj".

Norost in bolečina

Kocbek in njegovi dnevniki

Se se mogoče poskusili z branjem prebiti skozi Kocbekove zapise, ki jih navadno imenujemo dnevniki? Če se lotite takšnega branja, vedite, da vas bo pritegnilo, saj bo v vas vedno znova vzbujalo radovednost, kako se bodo dogodki odvijali dalje.

V literaturi uporabljamo besedo dnevnik za zbirko osebnih zapisov, ki so urejeni po časovnem zaporedju. Popisujejo dogodke ali pa piševo osebno izpoved. Dnevnikov pa, ker so v njih zapisana osebna doživetja, ki velikokrat za širšo javnost sploh niso zanimiva, še zlasti če vsebujejo veliko osebnih izpovedi pa tudi osebnih pogledov na ta ali oni dogodek, tudi ne radi prebiramo. Pisec navadno dnevnik piše sproti, četudi v zapisih zapiše kaj, kar je že bilo, ali pa celo kakšno misel, ki naj bi se šele dogodila. Nekateri pravijo, da je Kocbek v Sloveniji najbolj zanimiv avtor prav v pisanju dnevnikov, ki so tudi literarni zapisi. Sam je tudi rad uporabljal svoje dnevniško zapisovanje v literarnih delih. V dnevnikih ni tipološko enovit.

Najbolj je to vidno v dveh njegovih knjigah, ki jih je uredil sam, to sta *Tovarišija* in *Listina*. Namenjeni sta širši javnosti. Zapis so preprosti, razumljivi, berljivi in bralca pritegnejo ne glede na njegovo izobrazbo.

Iz zapisov se vidi, da je tenkočutno zapisoval dogodke kronološko ali pa tudi dogodkovno. V njegovih zgodnjih predvojnih dnevnikih se prepletajo osebna premišljanja in literarni zapisi, zato je dogodka težko uskladiti s časom, ko so nastajali. Vsi njegovi dnevniki so pričevanjsko zanimivi, tudi datumsko zanesljivi in literarno umetniško oblikovani. Lepo so neke zapisi: "Kocbekovi dnevniki so splet norosti in bolečine"! Norosti dogodkov, kot jih danes pojmujemo, bolečine pa, ker so dogodki, ki so bili velikokrat nori, res povzročili ogromno gorja, velikokrat celo po nepotrebnem.

da je opravičilo to da tudi v tem, da bi ga kakšno tako dejanje lahko stalo življenje.

Nekaj posebnega so Kocbekove dnevniške strani, ki so bile pisa-

ne po letu 1975, to je po tržaškem intervjuju. To je bil čas, ko je doživljal svojstveno stisko, tako stisko vesti kot stisko poveljnega časa, ki jo je nosil vsa dotedanja poveljna leta v sebi in jo je "moral izbruhati na dan". To je čas, ko je obžaloval moralno krivdo za poveljne poboje, še zlasti poboje razoroženih domobrancev, ki so bili pobiti brez sodnih postopkov. Če pozorno prebiramo te zapise, opazimo, da je tu tudi priznal napake, a hkrati vidimo, da je zagovarjal tudi "po njegovo tolmachenje zvestobo" tedanjemu času in politiki.

Brez dvoma bo Kocbek ostal kontrolna osebnost, ne glede na to, ali ga bo proučeval vernik ali prepričan komunist. Priznati pa je le treba, da se je ob pekoči vesti, ki v nekih njegovih dnevnikih prihaja velikokrat v ospredje prav s pisanjem teh dnevniških zapisov, hotel očistiti dejanj, ki jih sicer ni odobraval, bil pa je ob njih. Koliko vpliva je na vsa ta dejanja imel, pa prepuščamo razmišljanju bralca samega.

Ambrož Kodolja

Novo v zamejski zbirki Koderjana Pesmi Barbare Korun

V sklopu zamejskega projekta Koderjana je izšlo že osem knjig, kot zadnja pesniška zbirka Barbare Korun z naslovom *Čečica, motnjena od ljubezni*. Projekt je poimenovan po potoku, ki teče skozi beneško vasico Topolovo. Vanjo vsako leto za nekaj dni povabijo enega slovenskega literata, ki lahko tam črpa navdih za svojo knjigo, ki mu jo nato izdajo.

V sklopu projekta, ki ga pripravljajo založba Novi Matajur, Kulturno društvo Ivan Trinko iz Čedad in Društvo Topoluove, poskrbijo, da vse, kar pesnik ali pisatelj napiše v času prebivanja v beneški vasici, prevedejo še v italijanščino in izdajo v dvojezični knjigi, s posebno likovno opremo.

Doslej so tako izdali dela Iztoka Osojnika, Draga Jančarja, Iztoka Geisterja, Taje Kramberger, Matjaža Pikala, Marka Sosiča ter letos Korunove. Izdali so tudi trojezično knjigo Fabia Franzina, ki je bil edini Italijan. Posebnost dela je bila italijansko narečje, je povedal urednik zbirke Koderjana Michele Obič.

Povabljeni književniki Obič izbira po poznanstvih, ki si jih je pridobil med študijem slovenščine v Ljubljani, saj, kot je pojasnil, je bil tako kot njegovi vrstniki kot otrok primoran hoditi v italijanske šole. Projekt rezidence slovenskih pisateljev in pesnikov pripravljajo v vasici, ki je znana tudi po festivalu Postaja Topolovo, ki ima vsako leto v gosteh umetnike z vsega sveta. Ideja je, kot je povedala direktorica festivala Donatella Ruttar, nastala pred 21 leti, ko so si želeli vasico odpreti sodobni umetnosti. To se je sprva zdelo utopično, saj ima vas, ki je nekoč štela okoli 400 prebivalcev, pred 20 leti pa le 50, danes samo še 25. Namen

prireditve je ponuditi prostor srečanja za umetnike z vsega sveta, od njih pa pričakujejo le stik, dotik oziroma pečat, ki ga s svojim delom pustijo vasi.

Korunovo, ki je, kot je sama poudarila, "čistokrvna" Ljubljanka, saj so bili to že njeni prastarši, so prebivalci beneške vasi s svojim narečjem navdihnili in navdušili. Naslov, ki bi se v knjižni slovenščini glasil *Deklica, zmešana od ljubezni*, je posvetila tamkajšnjim

ženskam. "Ker tamkajšnje ženske držijo skupaj vse z ljubeznijo, morda tudi naslov moje zbirke zveni rahlo sentimentalno, a to zato, ker so se me tako dotaknile", je pojasnila. Zbirko krasijo ilustracije lokalnega umetnika Serafina Loszacha. Poleg omenjenih projektov sta enako živa še Ambasada izbrisanih in muzej SMO - Slovensko multimedialno okno, ki ga je prav tako zasnovala Ruttarjeva. Namenjen je vsem, ki se želijo seznaniti z zgodovino in sedanjimi razmerami na širšem italijanskem zamejskem območju.

Nekaj zamejskega kulturnega vzdušja je bilo mogoče ujeti tudi 17. oktobra v Ljubljani, in sicer v galeriji Hostla Celica, kjer so predstavili projekt z literarnim branjem. Obenem namestavljajo v slovenski prestolnici odpreti podružnico Postaje Topolovo.

16. Koroški kulturni dnevi na Primorskem - Goriška Odlična izložba bogate ustvarjalnosti naših rojakov

Letošnji Koroški kulturni dnevi na Primorskem, ki jih prireajo Zveza slovenske katoliške prosvete iz Gorice, Slovenska prosveta iz Trsta in Krščanska kulturna zveza iz Celovca, so bili 16. po vrsti, a stiki s koroškimi rojaki na "senčni strani Alp" - glede na Slovenijo, ki jo imenujejo deželo na sončni strani Alp - imajo zelo dolgo tradicijo, saj segajo v povojni čas. S temi kulturnimi izmenjavami - kot znano, bodo prihodnje leto Primorski dnevi na Koroškem - se ohranjajo in krepijo lepe kulturne vezi in se ustvarja tako opevani enotni slovenski kulturni prostor. Tudi letos so nam raznolike prireditve v tednu dni nudile lep vpogled v pestro kulturno dogajanje naših rojakov, ki se kot mi že ves povojni čas borijo za svoje pravice, za obstanek in za ohranitev svojega jezika in izročila.

Koroško obarvana kulturna ponudba se je začela, kot smo že poročali, v nedeljo, 19. oktobra

2014, v nekdanji šoli v Št mavru, kjer je lutkovna skupina Mi smo mi - Navihanci iz Celovca pod

Kristijan Sadnikar, Jože Kopeinig, Damjan Paulin, Zdenka Olip

strokovnim vodstvom odlične izvedenke na Slovenskem v lutkarski umetnosti Brede Varl in z njenimi čudovitimi lutkami uprizorili lutkovno igrice *Žabe* z jasnimi življenjskim

sporočilom, naj bomo zadovoljni s tem, kar smo, in naj se ne oziramo na druge; vsak je pač enkrat in neponovljiv.

Vsakič nam Koroški kulturni dnevi podelijo tudi drobec iz likovne umetnosti, ki se rojeva na lepih koroških tleh. Tako se je v torek, 21. oktobra 2014, v galeriji Ars nad Katoliško knjigarno na goriškem Travniku zbrala lepa skupina ljubiteljev slikarstva na odprtju razstave akademskega slikarja Kristijana Sadnikarja, rojenega v Celovcu l. 1964, ki je bil prvič gost pri nas. Sadnikar je maturiral na Slovenski gimnaziji v Celovcu, nato opravil mojstrsko šolo za slikanje v Gradcu, potem pa obiskoval še Akademijo likovne umetnosti v Ljubljani, kjer je diplomiral pri prof. Gustavu Gnamušu.

/str. 16
Iva Koršič

Predsednik RS Borut Pahor je podelil red za zasluge Dobitnik odličja je zbor Srečko Kosovel iz Ajdovščine

Predsednik republike Slovenije Borut Pahor se je v soboto, 18. oktobra, kot častni pokrovitelj udeležil slavnostnega koncerta pevskega zbora Srečko Kosovel Ajdovščina in zboru ob sedemdeseti obletnici delovanja vročil odlikovanje red za zasluge za uresničevanje kulturnega poslanstva z uspešnim uveljavljanjem slovenskega zborovskega petja in krepitev narodne zavesti.

Objavljamo govor slovenskega predsednika Boruta Pahorja in utemeljitev visokega priznanja. *Spoštovani, kadar nič ne pomaga, samo glasba obriše solzé in opogumi srce. Tako pravi pregovor. Zgodba o slovenskih ujetnikih v taborišču v Gravini, ki smo jo pravkar slišali v utemeljitvi odlikovanja, tej stari*

modrosti pritrjuje. Vipavski fantje ste pot iz obupa in teme vojnih časov našli v pesmi.

Pesem je bila vaš ključ do svobode duha, z njo ste krepili svoje neuklonljivo svobodoljublje. S pesmijo ste se uspeli dotakniti svojih korenin in segati do svoda svojih sanj - lastnih, skupnih, slovenskih. Pesem vas je povezovala, vas pomirjala in osrečevala.

Kasneje pa ste s svojim prepevanjem vi povezovali in osrečevali druge, tudi široke množice. Že med vojno, pa po njej. Tudi ob mirovni konferenci, ko ste ponosno prepevali na pariških ulicah. In potem vsa povojna leta.

Kosovelovci to tradicijo svojih predhodnikov ves čas ohranjate živo. Iz pesmi, zapeti tako harmonično, kot to znate Kosovelovci, pa veje še poseben čar. Vaša pe-

sem je darilo, ki ga Slovenci z veliko hvaležnostjo sprejemamo že sedem desetletij. Za vašo prizadevnost, za visoko kakovost vašega petja in za vztrajno širjenje slovenske pesmi in kulture sem vam z iskrenim spoštovanjem dnevnice izročil tudi odlikovanje slovenske države. Prosim sprejmite

ga z enako vznesenostjo, kot vam je bilo nocoj svečano vročeno. Sprejmite iskrene čestitke.

Utemeljitev:

Za uresničevanje kulturnega poslanstva z uspešnim uveljavljanjem slovenskega zborovskega petja in krepitev narodne zavesti ob sedemdesetletnici delovanja prejme pevski zbor Srečko Kosovel Ajdovščina red za zasluge. Partizanski moški pevski zbor Srečko Kosovel je bil ustanovljen poleti leta 1944 v Gravini v Italiji. Tamkajšnje primorske fante, ki jih je mobilizirala fašistična država, je v taborišču pri Barju obiskala kulturniška skupina 10. slovenske narodnoosvobodilne udarne brigade, imenovane Ljubljanska brigada. Ob koncu srečanja se je iz ozadja v zahvalo oglasila ubrana slovenska pesem tridesetih taboriščnikov. Tenkočutno uho obiskovalca Rada Simonitija je takoj prepoznalo glasbeni talent, ustvarjalno energijo in potencial moškega pevskega zbora. Stekle so vaje in priprave, zbor je dobil ime Srečko Kosovel in čez nekaj mesecev so fantje že imeli svoj

zbor ves čas širil svoj repertoar pesmi z vsako menjavo generacije pevcev in njihovih dirigentov. Zbor danes ne prepeva le partizanskih ter slovenskih narodnih in umetnih pesmi, ampak posega tudi po zahtevnejši domači in tuji zborovski literaturi, tako posvetni kot sakralni.

Nešteto vaj, koncertov, potovanj in skoraj praviloma najvišje uvrstitve na priznanih domačih in mednarodnih tekmovanjih pevskega zbora je zgodovina, na katero so pevci, dirigenti in ljubitelji Pevskega zbora Srečko Kosovel upravičeno ponosni. Na velike uspehe zbora, ki ga še vedno sestavljajo pevci amaterji iz Vipavske doline, pa smo skupaj z njimi ponosni vsi Slovenci. Ohranjajo in utrjujejo našo kulturo, v kateri ima zborovsko petje prav posebno mesto. S slovensko pesmijo razveseljujejo domačo in tujo javnost, laično in strokovno uho, posebej tudi Slovence po svetu. "Pojejo s svojim ljudstvom", je zapisal ameriški novinar leta 1944. In za zbor Srečka Kosovela to še vedno velja.

PIKA NA (PESMI) Majda Artač Sturman

Oj, deklica, zakaj...

Oj, deklica, zakaj me kličeš kot nekdanj? Grob črni me teži in mi srce drobi.

Pri tebi, fantič moj, sladak dobim pokoj - iz rož, ki tu dehte, tvoj čuti vzdih srce.

Oj, deklica, zakaj ovdovel je najin maj? Vse klije, zeleni, le v grobu sonca ni.

Ne toži, fantič moj, saj vedno sem s teboj, življenja dneve vse bom mislila na te...

Ljubka Šorli Bratuž (1910 - 1993)

Večno živa, ljudem razumljiva poezija je preprosta, ne potrebuje posebnih interpretacij. Veliki slovenski pesniki, kot Prešeren, Jenko, Gregorčič, Murn, Župančič, so v svojem ustvarjanju ohranili trdno vez z ljudsko poezijo. Ob njej se navdihujejo tudi mnoge pesnice, med

njimi goriška pesnica Ljubka Šorli Bratuž.

Ko sem zalistala po modri miniatarki *Izbrane pesmi (Mladika, Goriška Mohorjeva družba 2010)*, da bi izbrala pesem, primerno za otožni čas okrog vseh svetih, sem v prvem razdelku ljubezenskih, poleg vsem znanega sonetnega venca z akrostihom, posvečenega prezgodaj umrlemu možu skladatelju Lojzetu Bratužu, naletela na mnoge prelepe verzice.

Šorlijeva prepleta motive onostranstva z ljubezensko tematiko, kar lahko spominja na Gradnika, vendar so njene pesniške izpovedi izjemno nežne, pretkane s podobami iz narave, ki se odevajo v plašč posebitve ali personifikacije. V pesmi *K tebi pojdem* na primer sonce snubi rdeči mak, ki rdi kot dekletce med pšenico, v drugih ciprese ne samo šumi-

jo, temveč šepetajo in pojejo, (*Na pokopališču, Si slišal?*). Spet drugje se pokrajina v impresionističnih zamahih obarva z orumenelim listjem in zadehti po ciklamah, astrah in omamnem vonju ajde (*Prišel si*).

Pesem *Oj, deklica, zakaj* je preprostejša, zasnovana kot dialog med dekletom in umrlim fantom, v slogu ljudskih pesmi, povezanih s slovesom, smrtjo. V preprosti lepoti ponavljanja in enostavnega besedišča izstopa posebitev ovdovelega maja, saj je izguba ljubega prizadela deklico v najlepšem razcvetu ljubezenske pomladi. Skratka, zdi se, kot da je pesnica svojo bolečino zaradi prerane moževe smrti z izvir-

no noto vtakla v rahlo hrapavo laneno tkanino narodnega pesniškega veziva. Sladki rožni vonj pomirja, trajna povezanost z dragim pokojnim pa predstavlja nevidno in obenem trdno nit spomina.

Ljubka Šorli

Velika dvorana Narodnega doma

Žalna seja v spomin na akad. Pavleta Merkuja

Potem ko so zadoneli zadnji takti skladbe Jnjen čeu a jti gna', se je velika dvorana Narodnega doma izpraznila: to je zahtevalo veliko časa, saj je bil prostor natrpan s prijatelji in nekdanjimi sodelavci Pavleta Merkuja. Jezikoslovec, etnolog, etnomuzikolog in skladatelj Pavle Merku' je umrl v ponedeljek, 20. oktobra, v 88. letu starosti in pustil veliko vrzel v slovenski kulturi na zahodnem robu etničnega ozemlja. Na žalni seji, ki je bila v četrtek, 23. oktobra, in na kateri so poleg hčerke Jasne in vnuka Jakoba sedeli tudi tržaški župan Roberto Cosolini ter predsednika krovnih organizacij SSO in SKGZ, Drago Štoka in Rudi Pavšič, je lik Pavleta Merkuja zaživel v vsej svoji polnosti. Po uvodnem pozdravu ravnatelja Glasbene matice Bogdana Kralja je besedo povzel zborovodja Janko Ban, nekdanji Merkujev dijak na klasičnem liceju in njegov kasnejši sodelavec na Radiu. Janko Ban je spregovoril o glasbeni razsežnosti Pavleta Merkuja, o njegovem več kot polstoletnem ustvarjanju. Leta 1947 je namreč napisal prvo skladbo, poetično uglasbitev Pesmi s Krasa Srečka Kosovela, v na-

slednjih letih pa kar nekaj samospesov še vedno v tonalni govorici. "Nato se pa v petdesetih in šestdesetih letih prejšnjega stoletja odloči za neoekspresionizem, ki je bil tedaj razširjen po vsej Evropi", je dejal Ban in dodal, da je Merku' z uporabo atonalne in serialne tehnike med slovenskimi tržaškimi skladatelji najdlje segel v sodobno glasbeno govorico druge polovice 20. stoletja. Za zgled je imel Albana Berga in Antona Weberna ter Luigija Dallapiccola: na njihovi estetiki je namreč Merku' zasnoval svoje komponiranje instrumentalnih in vokalnih skladb. "V njegovem postserialnem obdobju postaja glasbeni stavek prostejši in teži k diatoničnosti, celo z vpletanjem ljudskih prvin kot povezovalnega člena med preteklostjo in sedanjostjo. Kompozicijsko enostavnejši, čeprav nikakor ne preprost, je Merkujev stavek, solistični in zborovski, v priredbah ljudskih pesmi z območja, kjer živimo Slovenci v Italiji". Ban je obrazložil, da so teme priredb zvest zapis izročila, obdelava pa zvočno opisuje okolje, iz katerega izhaja tema, a tudi značaj ljudi in življenjske razmere. Prav zato je za izvajalca še kako

pomembna poglobitev v etnološke in glasbene značilnosti določenega okolja, da bo znal pravilno posredovati duha take skladbe. Janko Ban je omenil tudi doprinos, ki ga je Merku' dal programskemu oddelku slovenskega radia, in pomen, ki ga je skladatelj imel kot avtor več

glasbenih publikacij. Prof. Marija Pirjavec je v imenu Slavi-

stičnega društva Trst, Gorica, Videm spregovorila o Merkujevem doprinosu k jezikoslovju. Spomnila je, da je bil Merku' z Borisom Pahorjem in Alojzom Rebulom med soustanovitelj revije Sidro: publikacija je nastala iz prepričanja, da ni napredka tam, "kjer je svoboda pepelka". Trojica se je v tedanji ideološko ločeni manjšini zavzemala za svobodo duha. Ta želja je sovpadala s prvo "afero Kocbek" ob izidu njegove zbirke novel Strah in pogum. Pirjevčeva je dalje poudarila, da se je Merku' na slovenističnem

področju spopadal s ključnimi vprašanji zahodne slovenske meje. Omenila je dve raziskovalni področji, ki bosta odslej nosili Merkujev pečat. Prvo zadeva zbiranje in proučevanje etnografskega gradiva na Tržaškem, Goriškem in Videmskem, da bi Slovenci v Italiji spoznali svoje korenine in utrdili svojo samozavest. Drugo področje pa je govornica opredelila v raziskovanju krajevnih in osebnih lastnih imen ter narečij. Spomnila je na dve Merkujevi študiji, ki imata simbolni po-

venski priimki v slovenskem etničnem prostoru pojavili prav v Trstu). Merku' je bil svoboden duh, svoje delo je namenjal vsem Slovincem, ne glede na njihovo politično in nazorsko prepričanje.

Pokojni je bil tudi med ustanovitelji Skupine/Gruppo 85, v imenu katere je spregovoril Marino Vocci: "Merku' je kot svetovljan dojel, da poslanstvo različnih kultur se ne sme omejiti le na golo poznavanje, ampak na skupno sodelovanje". Marij Maver, Merkujev nekdanji sodelavec na radiu, se je velikega skladatelja in jezikoslovca spomnil kot izredno kultiviranega človeka, ki je rad sodeloval na Dragi, pri Društvu slovenskih izobražencev: pisal je tudi za Mladiko. Maver je dodal sicer grenko pripombo, ki jo je svojčas izrekel sam Merku': "Zavedal se je, da noben pripadnik mlajše generacije se ne bo poglabljal v njegova raziskovalna področja", saj so bila verjetno njegova zanimanja 'staromodna'...

Ko je Maver končal svoj poseg, se je iz zadnjega dela dvorane oglasil MePZ Jacobus Gallus pod vodstvom Marka Sancina. Zadonele so prve note in očarljivo je izzvenela na narečju zapisana ljubezenska zgodba, ljudska Jnjen čeu a jti gna'...

Foto IG

Zbora Sv. Jernej z Opčin na gostovanju v Bruslju

Lepa pevka izkušnja

Mešani in moški pevski zbor Sveti Jernej (ta se je ravnokar preimenoval v moški zbor Stane Malič) z Opčin se posvečata tako cerkvenemu kot posvetnemu koncertiranju. Petje pojmuje kot poslanstvo, zato se trudita, da bi tako pri bogatstvu nedeljskih maš in praznikov kot na zborovskih revijah in kulturnih prireditvah nastopala zbrano in čim bolj kvalitetno. Za to tudi stalno skrbita dirigenta, Janko Ban za mešani in Walter Lo Nigro za moški zbor. Da ta požrtvovalnost ni ostala neopažena, dokazuje nepričakovano in nadvse prijetno presenečenje:

zborov); obenem pa sta dirigenta zborov pripravila primeren program pesmi in mu posvetila vse vaje. Ni šlo namreč samo za obisk in ogled prostorov najvišjih evropskih institucij, na sporedu so bili tudi oblikovane maše in kratak koncert verskih pesmi v Slovenskem pastoralnem središču in koncert posvetnih pesmi v prostorih Slovenskega veleposlaništva v Bruslju.

V Bruslju so pevci in spremljevalci odpotovali z letalom iz Trevisa, v Bruslju pa sta jih sprejela in potem vodila Andrej Černigoj in občasno tudi Ivan Jevnikar, dva mlada priložnostna vodiča, ki ju je dal

vabilo slovenskega evropskega poslanca Lojzeta Peterleta, naj zbora obiščeta Evropski parlament.

Tako se je lepa skupina pevcev z dirigentom Jankom Banom in župnikom Francem Poharjem na čelu (dirigenta Lo Nigro so v Trstu zadržale druge obveznosti) odpravila na gostovanje v evropsko prestolnico. Priprave so trajale kar nekaj mesecev, saj to zahtevajo tako ekonomska kot organizacijska pa tudi kulturna plat take odprave. Predsednica zbora Berta Vremec je ob pomoči prijateljice zbora, Maje Lapornik, brezhibno izpeljala vse organizacijske zahteve in urejevala finančno plat (poleg podpore Urada poslanca Lojzeta Peterleta je gostovanje podprla še Zveza cerkvenih pevskih

na razpolago Peterletov Urad v Bruslju. Kadar se taka velika skupina premika s kovčki po letališčih in avtobusih, predstavlja to kar nekaj težav za udeležence in vodiče, a z dobro voljo se da vse premostiti. Tisti starejši pevci, ki so za večerjo dobili mesto v sugestivni restavraciji, kjer so nanje izmed knjig do stropa nagrađenih polic gledale glave raznih živali, so kaj kmalu postali dobre volje ob pogledu na velike porcije svinjskih rebrc, prelilih z okusno eksotično omako. Vsi pa so se še posebej razveselili, ko so se razvrstili po sobah lepega hotela, za katerega so ugotovili, da leži prav blizu najbolj privlačnih turističnih točk mesta.

/ dalje
Lučka Susič

V DSI nastop Janka Krištofa

"Beseda našega Gospoda ostane na veke"

"Beseda našega Gospoda ostane na veke. Ne vrne se k Bogu brez uspeha, dokler ne opravi tistega, za kar jo je Gospod poslal". Tako se glasijo sejalčeve besede, saj je Bog velik v odpuščanju. V sklopu 16. Koroških kulturnih dnevo na Primorskem je v Peterlinovi dvorani na rednem srečanju Društva slovenskih izobražencev koroški duhovnik in vsesplošno kulturno aktiven predsednik Krščanske kulturne zveze Janko Krištof v samostojnem recitalu podal svojevrstno interpretacijo besedil starozaveznih prerokov in jih posodobil na osupljiv način, da jih lahko vsakdo dojame. Pred gledalcem se zvrstijo različni liki, po katerih poda dekan Janko Krištof svetopisemska besedila prerokov iz Stare zaveze, Jeremije, Izaije in Ezekiela v posodobljeni različici, v kateri dojamemo današnji svet in sodobne stiske človeka: od vojn in prešustva do grehov in odrešenja. Krištofov mo-

nolog je dinamična predstava, izjemno aktualizirana s pomočjo sodobne slike na velikih plakatih, tako imenovanih "roll-up", za katere sta poskrbela Hanzi in Franc

Tomažič. Janko Krištof se je začel učiti Preroke in je s pomočjo svetopisemskega strokovnjaka mag. Klause Einspielerja hotel prikazati svojo poklicnost, kaj oznanja.

Z režiserjem Alexandrom Tolmaierjem je tako zasnoval dobro uro trajajočo predstavo, v kateri se je izkazal z izjemnim spominom. Besedila si sledijo vzporedno z liki, ki jih Janko Krištof spretno spreminja: od novinarja, znanstvenika in klovna, do kmeta, cestnega delavca in umetnika. Celotno predstavo spremlja glasba, ki jo v živo izvajata zakonca Paulos Worku in Kerstin Zirgoi na klavir, harmoniko, saksofon, bobne in na druga glasbila.

Gledališka scena je zelo preprosta. Sestavljajo jo mizica, kavarniški stol, nepogrešljiva pločevinka kokakole, v kotu obešalnik z različnimi preoblekami - vlogami, na tleh pa so smeti, od zmečkanih pločevink do praznih zavojev cigaret. Vzporedno z liki se menjujejo tudi fotografije na velikih plakatih. V samostojnem recitalu pridejo v ospredje

sodobni liki, po katerih nam preroki spregovorijo o posledicah nespoštovanja postave, kaj se zgodi, če ne priznavamo večjega od nas, oziroma o tem, da je člo-

vek stalno pred izbiro med dobrim in slabim. Predstava nas vabi k razmišljanju o vojnah, lakoti, pohlepu in brezbriznosti, trgovanju z belim blagom in drugimi aktualnimi problemi.

Kot je ob koncu predstave dejal njen glavni igralec, je najtežje delo prav učenje besedila, saj predstava traja eno uro, da zaživi, pa je pomembna dinamika; tudi preoblačenje v različne like opravi svoje. Pred gledalcem zaživijo liki novinarja, znanstvenika, klovna, kmeta, cestnega delavca in umetnika.

Kako pa je sploh prišla zamisel za predstavo? Janko Krištof je pri štiridesetih letih imel dvom o svojem spominu, zato se je najprej lotil pesmic. Pozneje je prešel na literarna dela, naposled pa začel Sveto pismo. S to predstavo je gostoval po Sloveniji že petindvajsetkrat. Najbolj ga veseli ustvarjati v skupini, ko nekaj nastane s skupnimi močmi in idejami. Pred Preroki se je že izkazal z besedili Antona Martina Slomška, Prešerna, Charlesa de Foucaulda in drugimi. V načrtovanje nove predstave vnaša izkušnje iz preteklih predstav ter jih dograjuje z ostalimi sodelujočimi, kot sta v tem primeru glasbenika.

Šin

NŠK in ISN, ZRC SAZU Odprli so razstavo o šavrinkah

Majhna zgodba velikih žena

Šavrinke, nekdanje preprodajalke jajc med osrednjo Istro in Trstom iz obdobja med iztekom 19. stoletja in sredini 20. stoletja, se niso samoopredeljevale s tem nazivom: ljudje iz današnjega hrvaškega dela Istrskega polotoka so jih tako poimenovali, ker so bile iz Šavrinje, to je iz območja Slovenske in deloma Hrvaške Istre, ki se razprostira od vrat Črnega Kala, med Slavnikom, reko Dragonjo in morjem. Usodo šavrink lahko nedvomno opredelimo za majhno zgodbo, ki ostaja marginalna v t. i. veliki zgodovini, je pa izjemnega pomena pri proučevanju družbenega ustroja istrskega človeka in njego-

vega gospodarstva. Dejansko gre za primer trdega življenja slovenskega Istrana, pardon, slovenskih istrskih žena, ki so zaradi gospodarskih zaostalih danosti istrskega področja ter neizprosne nerodovitnosti večjega dela domače zemlje iskale možnost sekundarnega vira zaslužka. To je bilo močeno na podlagi tedenske delovne migracije v Trst, kjer so na tržnici (in na drobno v okolici Trga Garibaldi) prodajale nabavljene pridelke (v prvi vrsti jajca in druge manjše prehrabne rastline), ki so jih iz domačih krajev med Pregarsko planoto in Kraškim robom (iz vasi Kubed, Gračišče, Dol, Hraštovlje, Truške, Trsek, Boršt, Nova vas, Sveti Peter, Lopar, Marezige

in Pomjan) odhajale iskati v osrednjo Istro. Domov so prinašale relativno dober zaslužek: vsota, ki so si jo nabrale s prodajo 1.300 jajc, je bila primerljiva petdnevni plači, ki si jo je moški prislužil na njivi. Šavrinke so iz obalnega mesta v Istro odnašale tudi drobne predmete (od koščkov mila do riža, petroleja, sukanca, popra), ki so jih nato unovčile, da bi si priskrbele izhodiščno prodajno blago.

Specifiko šavrink, se pravi 'jajčaric', obravnava zanimiva razstava, ki je nastala v sodelovanju med Inštitutom za slovensko narodopisje, ZRC SAZU, in Narodno in študijsko knjižnico. Razstavo so pred nedavnim odprli v

prostorih Gregoričičeve dvorane v Franciškovi ulici. Postavitve je namenjena življenjski zgodbi ene izmed šavrink, gospe Marije Franca iz Gračišča, in prikazuje etnografski fotostrip njene trgovske poti. Ta je nastal ob odkrivanju in fotografskem dokumentiranju Marijine krožne trgovske poti med Gračiščem, vasmii v okolici Buzeta in Trstom, ki je skupno merila 135 kilometrov. Na manjših panojih so poleg fotografij vpleteni izseki iz intervjujev s protagonistko in njenima hčerka in odlomki iz treh knjig, ki jih je prav Marija Franca posvetila izkušnjam šavrink. Poleg tega ponuja razstava obiskovalca še izvečke terenskega dnevnika avtoric postavitev, Nataše Rogelja in Špele Ledinek Lozej (obe sta sodelavki ISN, ZRC SAZU), ki sta v prvi osebi stopili na pot kremenite šavrinke Marije Franca.

IG

Oddelek za mlade bralce NŠK v Narodnem domu

V gosteh je bila priljubljena revija Pastirček

G Marijan Markežič, urednik Pastirčka, se je v petek, 24. oktobra, mudil v Trstu, da bi pri nas poiskal svojega naslednika. Že celih 35 let vodi otroško revijo in prav je, da vaje publikacije vzamejo v roke mlajše sile. In res, med otroki prvih dveh razredov OŠ Fran Milčinski na Katinari, ki so napolnili Oddelek za mlade bralce Narodne in študijske knjižnice v poslopju Narodnega doma, se je javil Marco: le-tega je g. Markežič postavil na stol in ga uvedel v zahteven in težaven, a hkrati zadoščenja poln uredniški poklic. Šaljiv prizor je bil le eden izmed mnogih, s katerimi je postregel goriški duhovnik, ki si je s suverenim in radoživim nastopom prikupil naklonjenost malih bralcev, ki so hkrati tudi sodelavci Pastirčka. Na steni Oddelka za mlade bralce so bili namreč razobešeni risani – pisani izdelki, ki so jih

otroci osnovnih šol iz Tržaške, Goriške in Špetra prispevali na natečaj otroške revije. Katinarska šola je sodelovala z 28 risbami.

sba ponazarja hudomušno čebelico: ta bo namreč s platnice revije spremljala bralce Pastirčka skozi celo leto.

Foto IG

Največ prispevkov je goriška redakcija prejela od špeterskih osnovnošolcev, prvo nagrado pa si je zagotovila Vanessa Bratovic, učenka 5. razreda OŠ I. Trinka Zamejskega iz Ricmanj. Njena ri-

V svoji 'interaktivni' predstavitvi je urednik Marijan Markežič spregovoril o lastnosti revije in o njeni preteklosti. Rodila se je namreč že leta 1928; takrat se je imenovala Jaselce. Prva številka

sodobnega Pastirčka je izšla po drugi svetovni vojni. Zamisel se je porodila veroučiteljem, ki so ugotavljali, da primanjkuje primerna osnovnošolska literatura, s katero bi se malčki učili brati, pisati in risati. Za krajše obdobje se je urednikovanje revije preselilo v Trst, ko je zanj skrbel g. Prešeren.

G. Markežič je občinstvu obnovil postopek nastajanja revije, ki redno izhaja vsak mesec. Ideja se najprej rodi v urednikovi glavi, ki zamisel nato izpelje s pomočjo sodelavcev in tiskarjev: ključni element v tej verigi pa je nedvomno doprinos učencev. Otroci so dejansko soustvarjalci publikacije, ki nastaja v sklopu redne dejavnosti Zadruga Goriška Mohorjeva. Prizadevanje otrok gre beležiti bodisi v fazi nastajanja revije (čebelica na naslovnici revije je v tem vidiku zgovorna...) bodisi takrat, ko je Pastirček že sestavljen in tiskan: "Zakaj so nekatere strani Pastirčka brez barv?" je vprašal g. Markežič. "Zato, da jih mi pobarvamo", so soglasno odgovorili otroci in se tako izkazali za delavne in marljive, se pravi za take, kot jih ima rad urednik Pastirčka.

IG

Darovi

Za rojansko glasilo Med nami: Marija Batagelj 20 evrov, Iza Arban 5 evrov in Amelija Pangos 5 evrov. **Za Društvo** rojanski Marijin dom daruje N. N. 30 evrov. **V spomin** na moža Bertota daruje žena Grazia Gerdol 50 evrov za

Slovensko dobrodelno društvo Trst.

Zahvala

Karitas vipavske dekanije se zahvaljuje Vincencijevi konferenci iz Barkovelj, ki je darovala 100 evrov za pomoč otrokom.

Društvo slovenskih izobražencev v sodelovanju z Goriško Mohorjevo družbo

vabi na predstavitev pesniške zbirke

Janeza Povšeta

PESMI OB POTI

v ponedeljek, 3. novembra 2014, ob 20.30
Peterlinova dvorana, ul. Donizetti 3 v Trstu
Pogovor z avtorjem bo vodila prof. Majda Cibic

Naši odborniki dr. Jadranki Cergol in njenemu možu Igorju Gabrovcu ob rojstvu

SOFIJE

iskreno čestitamo, mali Sofiji pa želimo, da bi zrastle v lepo in dobro članico naše narodne skupnosti!

ZADRUGA GORIŠKA MOHORJEVA

S spomini okrog starih Milj

Miran Kuret o DSMO Kiljan Ferluga

Društvo Slovencev miljske občine je nastalo leta 1975 in še danes predstavlja pomembno središče slovenske kulture na najjužnejšem delu tržaške pokrajine. Ime je leta 2009 dobilo po Kiljanu Ferlugi, prvem in dolgoletnem predsedniku društva, učitelju po poklicu, najpomembnejšem kulturnem in političnem delavcu ter borcu za pravice Slovencev v miljski občini. Decembra 2012 je krajevna zadruga Vesna založila temeljno dvojezično publikacijo *Novice z miljskega konca – O zgod-*

prisotnosti na lokalni in širši obmejni ravni od konca druge svetovne vojne do današnjih dni. Ob tem je svojo ljubezen do umetnosti in glasbe naravno posredoval sinovoma Igorju in Stojanu, ki uspešno krojita instrumentalno in zborovsko dogajanje evropskega formata. Primerjava s preteklostjo je radikalna: z razliko od današnjega "Hollywooda" je bil nekoč Miljski hrib videti kot temno nebo s sedmimi lučkami: nekaj osamljenih kmetij in ribiških lantern je bilo videti z nasprotnih Ricmanj. Prav tako poveden je spomin na praznik starih Milj 15. avgusta: verniki, romarji in veselo ljudstvo so prihajali z vseh koncev, bili pa so skoraj izključno Slovenci.

Miran Kuret je svojo prosto pripoved namenil 50-letnemu trgovanju z vinom, spominu na najboljše "paštne", spregovoril je o skopem značaju Škedenjcev, pa

Miran Kuret in Davorin Devetak

vini Slovencev miljskega območja, ki sta jo ob Ferlugi pripravila zgodovinarja Marta Ivašič in Štefan Čok. Minulo soboto so društvene prostore v ulici Roma napolnili spomini na ljudi in kraje starih Milj z okolico. Član društva Davorin Devetak je med domačine povabil zgornjega in izkušeni polnega Mirana Kureta, sicer doma iz Ricmanj, ki je svoje življenje ob cvetoči gospodarski dejavnosti posvetil družbeno-kulturnemu aktivizmu na Tržaškem. Kljub težkemu življenju ga je izreden značaj popeljal na študij v Ljubljano, v Trstu pa je dolgo let delal kot tajnik Glasbene matice, bil v odboru Slovenskega stalnega gledališča in upravitelj Tržaške kreditne banke. Na svoji življenjski poti je stkal mrežo globokih stikov s primorskimi življenji, zato lahko upravičeno trdimo, da dobro pozna zgodovino slovenske

še o Trebencih, ki vinske trte kljub žejnim grlom niso gojili. Kljub "mižerji" je bila pripoved o dobrih starih časih polna veselja in vitalnosti. Kuret je veliko prostora namenil anekdotam o naseljih (Korošci, Božiči, Hrvatini, Marasiči, Elerji) in priimkih (Bencič, Benež, Keber, Bratož, Korošec, Čač) z Miljskega hriba, katerega upravo in prostorsko delitev je nekoč določala cerkvena zakonodaja. Na račun zgodovinskih dogodkov in oblikovanja državnih meja po Londonskem memorandumu leta 1954 je gost DSMO omenil zanimive članke v takratnem Jadranskem koledarju. Vso pripoved lahko strnemo v citat, ki izraža Kuretovo narodno zavednost in prepričanje o preveliki površnosti Slovencev v odnosu do svoje kulturne pripadnosti na tem območju: "Če boš bežal enkrat, boš bežal celo življenje". *Jernej Šček*

TRNOVCA V galeriji Skerk so odprli razstavo o arh. Maksu Fabianiju

Življenjska parabola don Kihota iz Kobdilja

Leta 1953 na eni od stotin razglednic, ki jih je narisal in s katerimi si je dolga leta dopisoval s prijatelji, upodobi viteza, ki z napičenim kopjem brani skupino ljudi, v ozadju pa je vidna vas, ki stoji na vrhu griča. Skoraj gotovo je to don Kihot, podoba, na katero se je Maks Fabiani skliceval, ko se je o svojih življenjskih izbi-rah s skupino goriških prijateljev pogovarjal med pustovanjem pri Beli dami: "Počutim se kot don Kihot", je takrat rekel z grenkobo. To je najučinkovitejši in najbolj občuten pečat za življenje, ki tudi po toliko letih še vedno fasciniira.

Ta sestavek smo črpali iz kataloga, ki spremlja razstavo o zagonetni in hkrati sposobni, kultivirani in ambiciozni osebnosti arhitekta Maksa Fabianija: postavitev so odprli v prostorih Umetniškega in kulturnega centra Skerk v Trnovci, v nedeljo, 26. oktobra. In ravno odv. Skerk nam je orisal podrobnosti razstave, ki bo odprta točno mesec dni, vse do 26. novembra. Vsebinska postavitev je razvrščena med razstavno dvorano v pritličju in gornjimi prostori. V pritlični dvorani so na panoi pogljobljena preteklost kraške rodbine Fabianijev (arhitektov oče Anton je spremenil dotedanji družinski priimek Fabian v italijansko različico), okolje, v katerem so Maks in njegovi bratje odrasčali, družinske gospodarske dejavnosti in zako-

nitosti velike rojstne domačije v Kobdilju. V prvi etaži pa je prikazana Fabianijeva arhitekturna dejavnost v Trstu in Gorici (izpod njegovega peresa so poleg številnih projektov nastali načrti za Narodni dom in Trgovski dom) ter Ljubljani (po potresu leta 1895 je prostovoljno pripra-

avstro-ogrškega cesarstva v intelektualno-umetniškem vrvežu ob prelomu stoletja mogoče srečati genija za vsakim vogalom: nedvomno veljajo te besede za vsestransko izrazitost Maksa Fabianija, ki ga lahko zaradi osebnosti in estetskega čuta ter zaradi njegovega večjezičnega iz- vora imamo za sijajnega predstav- nika tedanjega časa.

Družina Maksa Fabianija je bila izredno bogata. Spoštovanje, ki ga je bila deležna v Kobdilju in okolici Štanjela, pa je še prej kot zaradi finančne plati izhajalo iz pravnega odnosa, ki ga je rod- bina imela do kraškega okolja in njegovega človeka. Maks in nje- govci bratje so imeli izredno ka- kovostno izobrazbo (doma so itak govorili slovensko, italijan- sko in nemško), kar je kasneje botrovalo, da so vsi naredili iz- jemno kariero. Posebno poglavje bi zahteval od- nos, ki ga je Fabiani imel do oblasti. Izredna ambicija ga je najbrž popeljala v sklepanje ta-

Palača Urania na Dunaju

Maks Fabiani

kih poznanstev, ki so ga usodno zaznamovala. Donkihotsko namreč ... Njegov *cursus hono- rum* ga je privedel celo do tega, da je postal umetniško-estetski zaupnik prestolonaslednika Franca Ferdinanda, ki mu je celo poveril ključno vlogo pri obnovi svoje češke graščine Konopište in bi mu verjetno ob prevzemu oblasti ponudil mesto cesarskega

S 7. STRANI Dr. Štuhec v Gorici

“Za pravično družbo ...”

Cerkev v Sloveniji žal ni več moralna avtoriteta. Tudi to je Štuhec odločno zatrdil. “Upajmo, da se bo pobrala in bo spet odigrala tako vlogo, če bo prišlo do bolj zaostrene situacije”. S tem, kar se je zgodilo v zadnjih letih, je Cerkev odprla svojo ranljivo stran; to so izkoristili, da so Cerkev dotolkli kot moralno avtoriteto in da se iz nje norčujejo, kakor se komu zljubi. V času režima je bila Cerkev sovražnik št. 1, je dejala Jazbarjeva. Za današnjo slovensko miselnost pa je to popolnoma irelevantno, je odbil Štuhec, “nikogar ne zanima, kakšno vlogo je imela Cerkev pod komunizmom”. To je mimo, to sploh ni pomembno. Zato tudi odnos do Cerkve ne izhaja iz kakršnega koli občutka odgovornosti do nekoga, ki je bil preganjan, kaj šele, da bi ta odnos bil pospremljan s kakšnim občutkom sramu, da smo komu kaj delali narobe 40 let. Ravno obratno! “Te krščanarje je treba pobiti! je bilo pisano na zidovih”. “Cerkev je po drugi svetovni vojni vendarle nudila neko rezistenco”; brez te bi gotovo ne prišlo do demokratičnih sprememb. Ni bilo nobene druge tako močne in organizirane civilne skupine, ki bi omogočila, da bi se sploh organizirala kakšna druga miselnost. To pa se sploh ne šteje kot usluga. Javnemu mnenju je uspelo ustvariti o Cerkvi sliko neke pohlepne in pedofilke... Kultura odnosa do duhovniškega poklica se je tudi znižala na najnižjo možno mejo. Zaradi vsega tega Cerkev danes žal nima tiste moralne moči, kakršno je imela v 90. letih. In odprla se je mariborska rana... “Preko italijanskega novinarja smo izvedeli kup laži, ki jih do danes še ni mogoče demantirati”, je dejal Štuhec. “800 milijonov je laž, nato je nastala ena milijarda, tik pred volitvami pa celo milijarda pa pol”... Nič od tega ne drži! Na 31.12.2010 so Zvonovi bili dolžni bankam 450 milijonov, “malo več kot polovico vsote, o kateri so govorili italijanski mediji”; sama škofija kot škofija naj bi bila realno zadolžena za 37 milijonov. Vse njeno premoženje, ki bi ga morala prodati, seveda ne bo doseglo te vsote, verjetno pa vsaj 50%. “Vedno se govori o cerkvenih Zvonovih”, kot bi Cerkev neposredno upravljala s pravnimi subjekti, ki pa so bili samostojni: imeli so svoje direktorje in nadzor, v katerem so bili tudi mali delničarji. Nihče se danes ne vpraša, zakaj mali delničarji, če so res tako oškodovani, ne tožijo vodstva Zvonov, zakaj ni nobene ovadbe. Kot je dejal Stres, niso Zvonovi pokopali mariborske nadškofije, ampak je T2 pokopal Zvonove, ti pa so posledično potegnili za sabo nadškofijo. Glavni problem je firma T2, investicije v to firmo, pritisk na Zvonove se je izvajal preko tistih, ki so pri T2 bili glavni botri, “to pa so bili nekdanji direktor Telekomu Miran Kramberger, Mirko Krašovec in Dušan Zajizal”. Ti so bili “duhovni očetje T2-ja”.

Osnovni problem v mariborski zgodbi je bil po mnenju dr. Štuheca način vodenja, ki je bil “po-

polnoma netransparenten”, škof pa nemočen. “Naši škofje so se ustrašili biti voditelji”. Msgr. Kramberger je vedno bil dober človek, “a te dimenzije enostavno ni imel”. Gotovo je bilo tudi več ljudi, ki so že leta pred finančnim zlomom opozarjali, da v ekonomiji mariborske nadškofije nekaj gre narobe. To je Štuhec pisno storil že leta 1994, zato se tudi absolutno ne čuti odgovornega. “V naslednjih mesecih bomo morali to zgodbo nujno končati, v taki ali drugačni obliki. Če se ne bo končala v dogovoru z upniki, kako se bo prodala

jalo in bodo upniki poplačani, se bo končala pa s stečajem. Samo tidve možnosti sta”. Če bi Vatikan sedaj imenoval novega nadškofa v Mariboru, “bi naredil še eno neumnost; prvo je naredil, ko je Turnška odstavil, drugo bi naredil, ko bi postavil novega škofa v nerešeno situacijo, isto, v katero je postavil Turnška”. Štuhec je prepričan, da odstavitev dveh škofov ni bila pametna poteza. “Še danes mislim, da je nadškof Turnšek velika žrtev. S to potezo so uničili enega najbolj zvestih, da ne rečem svetih sinov Cerkve na Slovenskem... Mislim, da ni naredil toliko škode, da je bilo potrebno z njim narediti, kar so naredili”. Najbolj pa Štuhec pogrša temeljito in resno študijo o tem, kaj je kdo naredil in česa ni oz. za kaj je kdo odgovoren. Če pride škofija v tako težko situacijo, v kakršno je prišla mariborska, “bi pričakoval, da bi bili deležni temeljite vizitacije, kjer bi izvedeli vse o nas, da bi lahko potem odločili. To se ni zgodilo”. Kot “direktor največjega sistema v nadškofiji nisem bil deležen nobenega obiska s strani Vatikana”, je dodal. Sam nuncij ga je prvič obiskal pred dvema mesecema: “A je to odgovorno”? Če se pa zanašajo na “druge, tajne vere, je to tudi problem”. Tednik L'Espresso je kot prvi objavil vest o mariborski aferi, ker je - po mnenju Ivana Štuheca - našel informacijo pri slovenskih novinarjih ali slovenskih bankah oz. ljubljanski banki. “To je bilo približno enako skonstruirano kot Patria; tudi ta se ni sprožila v Sloveniji”. Podkupljeni novinarji so na svetu za to, da delajo afere... “Žalostno je, če so taki aferi naselili tudi v Vatikanu”. Imenovanje ljubljanskega nadškofa je Štuhec ocenil kot zelo pozitivno. “Tokrat pa kapo dol Vatikanu!... Sicer sem bolj mislil, da bomo frančiškana dobili v Mariboru, ne pa v Ljubljani”. Po vsem tem, kar se je zgodilo, je jasno, da mora Cerkev postaviti jasno znamenje: to znamenje je škof frančiškan, ki prihaja iz

ubožnega reda. “To je zelo modra poteza”. Prav tako je bilo modro, da p. Zore “ni izmed tistih, ki jih je forsiral kak lobi... Kolosalna, odlična odločitev”! Papež Frančišek s svojim stilom govori o tem, kakšen naj bi bil stil v Cerkvi: kard. Kasper je že pred leti pisal, da je treba nehati s “konstantinovsko Cerkvijo”. Eden izmed problemov Cerkve na Slovenskem je ta, da se od konstantinovske Cerkve ni nikdar poslovila. Frančišek izbira popolnoma nov stil: “Ne moremo več biti gospodje. Ali bomo smrdeli po ovcah ali pa ni treba, da smo. To je jasno: ali smo iz ljudstva in za ljudstvo ali pa ljudstvo ne potrebuje koga drugega... Vesel sem, da je papež tak”. Papež ne more spremeniti Kristusovega

manj... Brez Dela lahko mirne duše živim”. S politiki za enkratno uporabo in mešanjem megle je prišlo do “popolne destrukcije strankarskega sistema”. Če uničiš stranke, ustvariš prostor za anarhijo in lahko prevzameš oblast. Zato imamo v Sloveniji “stranke-muhe enodnevnice”. Mediji ustvarjajo predvililno zgodbo. “Danes je začetek konca Cerarja”, je napovedal Štuhec, ki je dejal, da se je 27. oktobra na lestvici najbolj priljubljenih politikov na prvo mesto prvič povzpela evropska poslanka Tanja Fajon, muhe pa je pristal na četrtem. “Muhe enodnevnice so načrtno delo tistih, ki želijo ohraniti oblast in je nikoli niso izgubili”. “Niti ene volitve po plebiscitu niso bile čiste”, je Štuhec izjavil pred časom in na goriškem večeru še potrdil: “Točno tako je”. Pred vsakimi volitvami so si izmislili afero in z njo preusmerili dogajanje. “Slovenija ni pravna država, ampak njena karikatura”. Če si kot vrhunski politik v pravni državi lahko obsojen na osnovi indicov, če sem zato, ker kritiziram državno institucijo, zaslišan od kriminalista in nato moram na sodišče, to ni pravna država!

Zakaj je Janša v ospredju politične pozornosti od leta 1989 vse do danes, je vprašala Jazbarjeva. Že na podlagi knjige Zdenka Roterja Padle maske je razvidno, da

so “oni točno vedeli, kdo so talentirani ljudje za politiko in javno življenje. Če so ti ljudje delali tako, kot so sivi strici mislili, da je prav, potem so bili v milosti; kakor hitro so delali drugače, so padli v nemilost. In Janša je eden izmed teh, ki so padli v nemilost že v času osamosvajanja”. Kje so rodovi, ki so šli skozi slovenske katoliške gimnazije? “Počasi prihajajo na dan”, je dejal Štuhec. Sicer pa mladi prihajajo na gimnazijo že formirani. “V starih letih na gimnaziji ne moremo spremeniti tistega, česar nista naredili družina in osnovna šola”. Zgodovina je pri mladih “itak prekleto, ker je bila večini tako predstavljena. To so otroci brez sleherne zgodovinske zavesti”. Mladi Slovenci z magistriranjem in doktoratom, ki odhajajo v tujino, tam ne bodo ustanavljali slovenskih klubov: “Te zavesti nimajo. Zanje so pomembni kariera, denar in dobro življenje”. Vrednostni svet je zelo zmeden, “vendar brez slovenskih katoliških šol še tega ne bi bilo, kar se pojavlja”. Tu pa tam se najde kakšen pravnik, ekonomist ali

novinar, ki malo drugače misli in piše. Prvi maturantje so iz Šentvida, Želimelj in Vipave izšli pred 20 leti, danes so očetje in mame, skrbijo za vsakdanji kruh. Srednja generacija nima časa se ukvarjati tudi s politikom. “Dvajset let rabijo, da bodo najprej preživeli svojo družino; to je njihova priorite-

ta, če imajo prave vrednote. Šele kasneje bodo morda stopili bolj odločno in pogumno tudi v politiko”. Marsikatero vprašanje o različnih temah so gostu postavili tudi prisotni med občinstvom. Med drugim je gost povedal, da je “ena usodnih napak v slovenskem političnem življenju neenotnost med pomladnimi strankami, razpršenost in fragmentacija političnih sil, ki bi morale biti nosilke demokratične kulture po družbenih spremembah”. Pomladni blok v Sloveniji je bil medijsko vedno diskreditiran, nikoli ni uspel z nobenim svojim medijskim projektom, “tudi po neumnosti nekaterih cerkvenih ljudi”. Vseposvod po Evropi so na začetku krščanske demokracije bili duhovniki, “a pred drugo vojno ste ga imeli samo še v Sloveniji”. Tudi to priča “o klerikalizmu in konstantinovskem načinu mišljenja, da bomo s politiko evangelizirali. S politiko ne bomo evangelizirali, toda politika je prostor, znotraj katerega je več ali manj svobode za evangelizacijo”.

MARIJINE BOŽJE POTI PRI NAS (71)

Mariza Perat

Kostanjevica pri Gorici

Prišla pa je prva svetovna vojna in cerkev ter samostan na Kostanjevici sta bila popolnoma porušena. Ko so po vojni naši kraji prišli pod Italijo, so se slovenski frančiškani s Kostanjevice morali umakniti, na njihovo mesto pa so prišli italijanski frančiškani.

Leta 1939 se je začela druga svetovna vojna. Dne 10. februarja 1947 je z mirovno pogodbo v Parizu bila določena meja med Italijo in takratno Jugoslavijo. Po tej pogodbi je Kostanjevica pripadla Jugoslaviji in tako so se tja vrnili slovenski frančiškani. Dne 14. septembra istega leta je meja med Italijo in Jugoslavijo dokončno stopila v veljavo in s tem Kostanjevico odrezala od Gorice in goriške nadškofije. Tako je za tisti del goriške nadškofije, ki je pripadel Jugoslaviji, bil imenovan za apostolskega administratorja imenovan dr. Mihael Toroš, ki je vikariat 16. novembra 1953 povzdignil v župnijo. Od 15. junija 1950

knjig. Začetki knjižnice segajo v čas, ko so na Kostanjevico prišli frančiškani. Ti so s Svete Gore leta 1786 prinesli v goriški samostan na trgu sv. Antona približno 5.000 zvezkov, vendar so ob

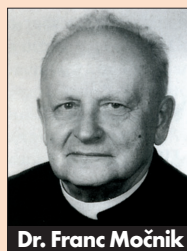
Kostanjeviška knjižnica

selitvi na Kostanjevico leta 1811 imeli s seboj le kakih 2.000 knjig. Ko je pozneje bilo ustanovljeno bogoslovje, je število knjig naglo naraslo. Še prav poseben pa se je knjižnica obogatila v času, ko je tu deloval p. Škrabec.

Med prvo svetovno vojno so redovniki pred odhodom s Kostanjevice knjige spravili v sode ter jih shranili v kletnih prostorih. Od tu je potem mnogo knjig izginilo in so jih kasneje našli v Vidmu, kamor so jih od-

peljali Italijani. Po drugi svetovni vojni so italijanski frančiškani nekaj dragocenejših knjig odnesli v Trident. Nekatere od teh so pozneje vrnili. Knjižnica je leta 1998 bila popolnoma prenovljena in opremljena z digitalnimi napravami. V njej najdemo tudi starejše spise, predvsem 30 inkunabul. Posebna znamenitost knjižnice je Bohoričeva slovnica iz leta 1584 z avtorjevim lastnoročnim posvetilom Goričanu Juriju Ževu.

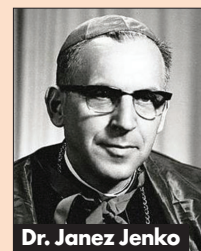
/ dalje

Dr. Franc Močnik

Dr. Mihael Toroš

Dr. Janez Jenko

prenesel v Koper, ki je tako postal sedež Administrature za Slovensko Primorje. Leta 1977 pa je Koper postal sedež obnovljene koprsk škofije. Naj še omenim, da je dr. Toroš leta 1952 prav na Kostanjevici začel izdajati verski tednik Družina. Na Kostanjevici je med drugo svetovno vojno našla zatočišče podoba Svetogorske Matere Božje. Zato Kostanjevico imenujemo tudi “Mala Sveta Gora”. Kostanjevica slovi po svoji bogati knjižnici, imenovani po p. Stanislavu Škrabcu. V njej je 11.500

Na zboru kristjanov predlog za ustanovitev novega Demosa

Vlada zahteva nova obsežna varčevanja

Prav je, dobro in etično, da se v skladu s tradicijo in navadami ob prazniku Vseh svetih, v soboto 1. novembra, najprej spomnimo vseh rajnih, kjerkoli so že umrli in kjerkoli počivajo. V Sloveniji je zaradi političnih in nekaterih drugih razlogov žal tako, da 1. november ni zgolj dan spominov, pietete in hvaležnosti do svojcev in vseh drugih ljudi, ki so nam bili blizu in so zdaj mrtvi, ampak tudi dan bolečih razsežnosti. Teolog in publicist dr. Janez Juhant je na zborovanju o zadevi Patria oz. Janez Janša tudi opozoril, "da bomo v naslednjih dneh spet premišljevali o usodi svojih prednikov in molili za žrtve znanih in neznanih gomil po slovenski zemlji. Kdaj bodo vse te dobile ime, kdaj bomo vsi enakopravni, da bo zgodovina postala pravica vseh, ter da bomo vrnili ime in dostojanstvo vsakemu in živeli v miru tudi vsi mi? Nekoč bomo vsi v isti skupni zemlji. In takrat bo lepo, je zapisal pesnik France Balantič". V Slovenskem času, časniku za družbo in kulturo, prilogi tednika Družina, je Matej Avbelj zapisal, da je Slovenija bolna država. "To se morda sliši grobo, ampak enkrat je vendarle treba povedati na glas. V državi, v kateri množica pobitih, v desetletjih mumificiranih ljudi, ostaja shranjena v plastičnih gajbica v rudniških jaških, drugačni zaključki tudi niso mogoči. Tudi če bi vsi, vključno s po-

bitimi dojenčki, bili narodni izdajalci, bi imeli pravico do groba. Pri nas pa so v plastičnih gajbah in se delamo, kot da jih ni. To ni normalno. Je bolno. Globoko bolno. In k temu prispevamo vsi. Tisti, ki tako stanje s svojim ravnanjem ustvarjajo, in vsi drugi, tista večina ljudi, ki s svojim molčanjem temu stanju pritrjuje".

V intervjuju v tedniku Mladina naj bi povojne poboje opravičeval, češ da so jih utemeljevali z naravnim pravom, tudi predsednik Državnega zbora Milan Brglez. Stranka SDS zaradi vsebine celotnega pogovora, ki naj bi bil v nasprotju z ustavnim redom Slovenije, zahteva njegov odstop. Parlament bo o zahtevi, tudi s soglasjem predsednika Milana Brgleza, razpravljal na izrednem zasedanju.

Tednik Družina je v novi številki poročal o četrtem Zboru kristjanov in ljudi dobre volje, ki je 18. oktobra potekal na Otočcu, in ga obširno komentiral. Svoje poglede na stanje in potrebe v Sloveniji in narodnem občestvu je podal tudi dr. Drago Štoka, predstavljen kot slovenski politični voditelj iz zamejstva v Italiji.

Dejal je, "da si Slovenija želi in tudi zasluži boljših in normalnih časov. Predvsem generacije, ki prihajajo za nami, bi se morale popolnoma razbremeniti strahotne odgovornosti oz. soodgovornosti za medvojne in povojne zločine. Šele tedaj bomo Slovenci postali normalen narod, ko se bomo dokončno oprali in očistili grehov in zločinov, ki so jih nad delom slovenskega naroda naredili nahujskani in s sovraštvom v sebi določeni udje slovenske narodne skupnosti. Priti moramo do čiste in brezpo-

Slovenijo. Vendar še ni jasno odgovoril na vprašanje, kaj se bo moralo še zgoditi, da bi se prebudili. Po mnenju Justina Stanovnika iz društva Nova Slovenska zaveza, "je slovenski primer, ki po malem postaja tudi evropski, dolgoročno rešljiv samo s popolno reorganizacijo obstoječe slovenske politične scene. To pa pomeni predvsem in v prvi vrsti ustanovitev novega Demosa". Justin Stanovnik je na Zboru znova obudil predlog katoliških izobražencev, da bi morala slovenska katoliška Cerkev prirediti nov katoliški shod.

Toda ob vseh dobrih razmišljanjih, predlogih, zborovanjih in tudi posameznih akcijah ostajajo stanje in razmere v slovenski politiki in Sloveniji nespremenjene, slabe. Stranke in deli javnosti iz obeh glavnih ideološko-političnih taborov, t. i. levega in t. i. desnega, se med seboj ne pogovarjajo, vztrajajo pri svojih "resnicah" in se niso pripravili dogovoriti skoraj o nobenem vprašanju, pa naj bo

gojne katarze, ki si jo slovenski narod služi. V novem, demokratičnem in protitotalitarnem pojmovanju sebe, družbe in sveta moramo biti aktivni, vse tam, kjer to zmoremo. Najbolj pa moramo to okrepiti v političnem življenju". Zbor kristjanov in ljudi dobre volje na Otočcu na Dolenjskem je bil že četrti zapored, v organizaciji pobude Prebudimo

še tako pomembno za slovenski narod in vso Slovenijo. V skladu s takimi ideološko-političnimi izhodišči in v omenjenem duhu pogosto nastopa tudi sedanja vlada Mira Cerarja. Vlada je javnost medtem presenetila z napovedjo novih varčevalnih ukrepov, ki bodo prvič doslej gmotno obremenili tudi službenice v javnem sektorju.

Nova klofuta slovenskim bankam

Avgijevi hlevi

Ali veste za višek pesimizma? Doseči dno in na dnu seči po lopati in začeti kopati še globlje. Žal, ni to samo višek pesimizma, modra misel v bistvu povzema razkrite rezultate stresnih testov za največji slovenski banki NLB in NKBM v sklopu evropskega pregleda zdravstvenega stanja evropskih bank. Stresni testi, ki jih je prejšnji teden razkrila Evropska centralna banka, za Slovenijo sicer res niso bili posebej travmatični. Kratkoročno nove dokapitalizacije res ne bodo potrebne. Ampak...

Kdo je tu nor?

Še enkrat se je pokazala nekonsistentnost slovenskega bančnega sistema. Že spet. Ponovno. Do onemoglosti. ECB je namreč izračunala, da bi v primeru recesije v naslednjih letih (te možnosti nikakor ne moremo izključiti, predvsem glede na dinamiko evropskega gospodarstva v zadnjih kvartalih) največji slovenski banki ostali brez zadostnega temeljnega kapitala. Luknja bi znašala 65 milijonov evrov. NLB bi potrebovala 34,25 milijona evrov, NKBM pa 31,03 milijona evrov. Pa smo pri luknji, ki jo bančniki kopljejo, potem ko so že dosegli dno. Številke, ki jih je posredovala ECB, bi morale slovensko javnost izjemno razdražiti. Vprašanje je zelo preprosto: kako sta lahko največji banki, ki sta v 100-odstotni državni lasti in ki sta bili lani decembra očiščeni slabih kreditov in ponovno dokapitalizirani, v takem stanju, da nista sposobni prenesti morebitne nove recesije? Kdo je tu nor?

Stanje je tako: konec lanskega leta je Družba za upravljanje terjatev bank (DUTB), ki jo poznamo z bolj preprostim imenom slaba banka, od dveh največjih slovenskih bank prevzela za 3,3 milijarde evrov slabih posojil (2,27 milijarde evrov pri NLB in 1,02 pri NKBM) in tako precej razbremenila poslovanje obeh bank: kupnina s poroštvom države (davkoplačevalski denar) je znašala 1,1 milijarde evrov. Drugi del sanacije pa je bila neposredna državna dokapitalizacija (spet davkoplačevalski denar): v NLB je država "naložila" 1,55 milijarde evrov, v NKBM pa

bi po maksiooperaciji, ki so jo slovenske banke prestale lani, Slovenci danes mirno gledali na evropske stresne teste, se spet počutijo kot v tisti pravljici o treh prašičkih: pride volk, pihne v slamnato hiško in ta se razleti. In pravljica za lahko noč se spremeni v nočno moro!

Zli duhovi iz Pandorine skrinjice

Teh nočnih mor bo v naslednjih letih še več: lanska operacija težkega bolnika – bančnega sektorja je bila nujna, da bi kliničnega mrtveca spet spravili k življenju. Huda infekcija, ki je tega bolnika ohromila, pa še ni premagana. Kljub prenosu slabih terjatev na slabo banko je v drobovju največjih bank še zelo zajeten znesek slabih kreditov. Po zadnjih ocenah je slabih kre-

skrinjico, iz katere veselo in brezskrbno bežijo zli duhovi. Vzemimo "za zgled" NLB. Navedel bom 3 primere. Prvič, strateški trgi, kjer NLB ohranja svoje poslovanje tudi po "strateškem" zaprtju poslovalnic v zahodni Evropi. Gre za trge na Balkanu: Srbija, Črna gora, BiH, Makedonija in Kosovo. Podružnice v glavnem kreditirajo posle slovenskih (državnih) podjetij v državah, kjer delujejo. Skupno poslovanje teh tujih izpostav je bilo v zadnjih dveh letih negativno, zelo negativno: leta 2012 je izguba znašala 43 milijonov evrov, lani pa 156 milijonov evrov. Oslabitve in rezervacije so predlani znašale 83 milijonov evrov, lani pa 192 milijonov evrov. Drugič, v portfelju NLB je med največjimi terjatvami tista do Sarajevske pivare: bosanski proizvajalec piva je v lanskem letu imel za 93 milijonov evrov dolg

gov do največje slovenske banke. Da, prav ste prebrali, 93 milijonov evrov! Terjatve so bile uvrščene med "slabe terjatve" z majhno verjetnostjo "povratka": bosanski mediji pišejo, naj bi lastnik Sarajevske pivare sredstva iz pridobljenih kreditov kanaliziral v tujino. Na zdravje! Tretjič: prenos terjatev iz frankfurtske hčerinske LHB v mamičko, matično NLB. Frankfurtski LHB, ki so ga že odklopili od "umetnega kisika", je veljal za najbolj nepregledno od vseh tujih poslovalnic. Leta 2012 je matična banka od nemške izpostave "odkupil" za 173,5 milijona evrov (!) terjatev (tudi v tem primeru je šlo za posojila v tujini), ki jih mora sedaj upravljati. Lepo, a ne?

Škoda, da je Heraklej samo mitološki junak. Avgijevi hlevi so namreč zelo realni.

Andrej Černic

870 milijonov evrov. Zaradi tega je lanski javni primanjkljaj Slovenije poskočil s predvidenih 4 odstotkov BDP na realnih 14 odstotkov BDP oziroma skoraj 5 milijard evrov. In torej? Po samo 10 mesecih, odkar je Slovenija šla v revolucijo bančnega sektorja, ki bi moral slovenske banke postaviti na nove trdne temelje, je Ljubljana iz Evope dobila novo krepko zaušnico. Namesto da

ditov celo petina vseh. To je 20 odstotkov. In to – oproščam se, če sem pri tem nekoliko zatežen – po samo 10 mesecih, odkar je bilo organizirano veliko čiščenje bančnega Avgijevega hleva. Kako je to mogoče? Preprosto, po zakonu slovenske banke ne smejo prenesti na slabo banko kreditov, ki so jih odobrili komitentom v tujini. In ob tej ugotovitvi odpiramo novo pandorino

AMO / SNG Nova Gorica

Ljubezenski zmenki v današnjem času

Kje so tisti časi, ko smo dekleta kar nekaj mesecev, iz primerne razdalje, zaljubljeno opazovala brhkega fanta, ki nam je osvojil srce, in minilo je kar veliko časa, preden smo našli pogum si izpovedati svoja čustva, seveda z veliko mero zadrege in sramežljivosti. Sedaj je vse drugače: nekaj kratkih, morda prav mrzlih besed – romantika je pač tonila v pozabo! - na Facebooku, Twitterju ali čem podobnem pa je zmenek oz. ljubezenska izpoved vsem na dlani. Ravno tako naglo in brezosebno tudi umirajo te vroče, a navadno hitro ugašajoče strasti. O tem in kako

se je v času spremenil odnos žensk do moških, katerim so bile nekdaj povsem "podrejene", saj so jim vdano in ustrezljivo skušale izpolniti vse njihove želje, je spregovorila improvizirana predstava Facebook ljubezen, ki jo je številna skupina talentiranih članov Amaterskega mladinskega odra, ki deluje pod okriljem Slovenskega narodnega gledališča Nova Gorica, prikazala kot odprto vajo v četrtek, 16. oktobra 2014, na malem odru SNG Nova Gorica. Do lanske sezone je bil umetniški usmerjevalec mladih, ki se navdušujejo nad gledališčem in radi na odru povedo, kaj jih žuli, režiser, mentor in pedagog Emil Aberšek. Sedaj pa je spremljevalka v teh njihovih gledaliških pustolovščinah mlada dramaturginja Tereza Gregorič. Ti gledališki okruški, ki so jih z veliko sproščenostjo in suverenim odrskim nastopom uprizorili mladi igralci, so se porodili na enotedenski delavnici po "tehniko gledališča zatiranih". Temo so sami izbrali in napisali besedila, pri odrskem ustvarjalnem delu pa sta jih vodili Tereza Gregorič in Urša Adamič. Ta gledališki projekt je nastal s sodelovanjem kulturno-umetniškega društva Transformator, ustanovljenega l. 2012 v Ljubljani. Znanje, pridobljeno na tej delavnici, bo izredno koristno za pripravo gledališke predstave, ki jo bodo uprizorili v letošnji sezoni. Na lističu, ki je spremljal njihovo odrsko stvaritev, je obrazložen pomen naziva "tehnika gledališča zatiranih" (theatre of the oppressed). To je "gledališko aktivistična metoda, ki jo je v 60. letih prejšnjega stoletja razvil Brazilc Augusto Boal. Metoda je poznana tudi kot gledališče za opolnomočenje in gledališče za življenje in ni namenjena zgolj umetniškemu izražanju, ampak služi tudi neformalnemu učenju, izobraževanju in aktivizmu ter ima lahko terapevtske učinke".

Kakorkoli že, nastopajoči igralci so gledalcem učinkovito, tudi z duhovitim nadihom in z izostrenim smislom za opazovanje in kritično presojanje prikazali, kako se pri "dvorjenju" danes obnašajo mladi, in posredovali svoje veselje do gledališkega ustvarjanja in tisto neposredno moč in energijo, ki jo imajo v sebi in jo morajo sprostiti v kakšni primerni dejavnosti. / IK

Marijan Drobež

SNG NOVA GORICA Gostovanje SLG Celje

Zavozlan klobčič komedije zmešnjav

Kot se dogaja tudi v drugih slovenskih gledališčih, lahko abonenti Slovenskega narodnega gledališča Nova Gorica izbirajo med raznolikimi abonmaji, ki ponujajo po žanru in številu različen spored predstav. Gledalci, ki želijo preživeti

komedijskih del znanega in zelo plodovitega ameriškega komediografa Neila Simona (1927), dobitnika nešteto nagrad. Z njim so se nekajkrat soočili tudi igralci SNG Nova Gorica. *Govorice* so nora komedija zmešnjav, napisana z izredno spretnim Simonom-

zabavo. A gostitelj leži v zmedenem stanju na postelji s prestreljeno ušesno mečico (gre morda za poskus samomora?), njegove žene ni nikjer, pa tudi kuharice ni in seveda niti večerje ... Vse je tako nenavadno, nič ni jasno, tudi ob koncu igre ne; ko pride v vilo policija, ji prisotni natvezejo toliko laži, da jim policisti prav nič ne verjamejo, saj spoznajo, da so tudi to le govornice. Resnice ni mogoče dognati, a duhoviti, spretno napisani dialogi silijo gledalca v smeh. Celjsko uprizoritev *Govorice* poleg izvrstnih igralcev odlikuje do potankosti izdelana realistična scenografska podoba s "pritličjem in prvim nadstropjem", z ničkoliko vrati, ki so bistvenega pomena, saj se za njimi skriva marsikaj, kar ostaja gledalcu prikrito, tudi ko se nenehno odpirajo in zapirajo. Igralci Manca Ogorevc, Damjan M. Trbovc, Lučka Počkaj (obiškovalec predstav SSG se še zmeraj toži po njej in njeni izpiljeni, disciplinirani igri), Bojan Umek, Igor Žužek, Barbara Medvešček, Blaž Šetnikar, Ana Ruter k. g., David Čeh in Mario Šelih so v pisanih kostumih – dva ženska šaljivo povzemata vzorec na kavču – duhovito karakterizirali komedijske like in ustvarili pravo komedijsko ozračje, tako, ki gledalcu jemlje sapo, sam pa s smehom na ustih čaka na naslednjo avtorjevo domstico. Zaradi vsega tega je bil končen aplavz zelo prisrčen.

IK

Manca Ogorevc, Barbara Medvešček, Lučka Počkaj, Igor Žužek, Bojan Umek, Blaž Šetnikar (Foto Jaka Babnik / Arhiv SLG Celje)

nedeljsko popoldne v vedrem razpoloženju, lahko izberejo abonma Nedelja popoldan, ki vsebuje dve predstavi in izvedbi domačega gledališkega ansambla in dve gostujoči predstavi. V letošnji sezoni se je ta abonmajski sklop začel v nedeljo, 12. oktobra 2014, ko je na velikem odru SNG Nova Gorica gostovalo Slovensko ljudsko gledališče Celje, ki se ne pojavlja prav pogosto na primorskih odrih. V dinamični režiji Jaka Andreja Vojevca je uprizorilo komedijo oz. farso *Govorice* (*Rumors*, 1988), eno izmed mnogih

vim peresom, ki v komedijski štrni ne "štedi" z nespornimi, sumničeni, lažmi, menjavo oseb, tako da se gledalec ob njeni vsebini res ne dolgočasi. Ko se mu zdi, da bo morda konec zapletanja, se spet vse "postavi" na glavo in komedijska štrna se še bolj zmede. Govornice, ki skušajo na vsak način ohraniti dobro ime uglednih meščanov, se rojevajo v bogati vili newyorškega podžupana Charlieja in njegove žene Myre, ki slavita desetletnico poroke in sta ob tej priložnosti povabila prijatelje na večerjo in

S 5. strani

Terčeljev shod

Na Škofjeloškem gradu naj bi bilo ujetniško preiskovalno taborišče, ki pa to ni bilo, saj komunistične oblasti z ujetniki niso ravnale v skladu z mednarodnimi predpisi o ujetnikih. To je bilo "uničevalno" taborišče. Velika večina internirancev ni preživela. Mnogi so bili pobiti na gradu in grajskem vrtu, druge so vodili na morišča v okolici Škofje Loke, nekatere ujetnike s Škofjeloškega gradu pa so zadnjič videli v Kočevju. Poleg likvidacij na Škofjeloškem gradu so "nasprotnike" komunizma pobijali v Lovrenški grapi, v Bodoveljski grapi, na Muretovem griču nad Sopotnico, na Križni gori, v Trnju, Vešterski grapi, v vasi Pevno, Crngrobu ter na drugih manjših grobiščih. Po ocenah poznavalcev je bilo na območju Škofje Loke po vojni pobitih najmanj 2000 ljudi, polovica med njimi je bila Hrvatov. Med vsemi temi morišči izstopa vas Pevno, kjer so komunisti po vojni pobili okoli 250 hrvaških otrok, kar je zločin proti človečnosti, ki ne zastara. Zanimivo je, da večina državljanov RS danes o tem dogajanju ve zelo malo, skoraj nič ali nič. Po vojni so oblasti zavezale ljudem jezike. Če je kdo kaj rekel, je sledila kazen. Med ljudmi se je razširilo prepričanje: "Nekaj so že naredili, da so jih pobili ali izgnali". "Nikoli ne bom prebelek, da nisem poznal očeta in ga niti nisem pokopal. To bolečino bom nesel s seboj v grob", je povedal sin po vojni umorjenega očeta. A zdi se, da zlo in trpljenje, ki so ju bili deležni nedolžni ljudje, nista pomembni. O tem se ne piše, o tem

se ne govori. To trpljenje pa ni bilo nepomembno za Filipa Terčelja.

Filip Terčelj je bil štiri leta kaplan v Škofji Loki, od avgusta 1917 do septembra 1921, ko je odšel na študij v Nemčijo, v Köln, na so-

bili odvedeni neznano kam, ter za žene in otroke, ki so bili izgnani v Avstrijo. Zavzel se je za družine teh preprostih in delavnih ljudi s tirolskimi koreninami. Skupaj s Francem Krašno je bil umorjen 7. 1. 1946 v Davči, v Štulčevi grapi. Arhivski dokumenti pričajo, da je pojedina oblast, še konec aprila 1946, lagala, da je Franc Krašna zaprt. O tem priča dokument Okrajnega

Log pri Vipavi

cionalno pedagoško fakulteto. Gotovo je Filip Terčelj, potem ko ga je usoda po 24 letih spet zanesla v Škofjeloško hribovje, vedel za vse te morije in se je zaradi teh dejstev odločno opredelil za zatiranje. Bil je preizkušena in dozorela oseba. Za njim so bili zaslisanja in mučenja v fašističnih zaporih, konfinacija v Campo bassu, beg v Jugoslavijo, strahote 2. svetovne vojne ter zasliševanja v komunističnem zaporu, po katerih je zapisal: "Kar pa je najhujše, je pa to, da so me sumničili in preganjali ljudje, katerim sem storil toliko dobrega". Čeprav je Filip Terčelj v času fašizma gorel za slovenski narod in med vojno simpatiziral z NOB, se je po vojni, na področju Sorške in Davške župnije, skupno z duhovnikom Francem Krašno, pogumno zavzel za ljudi, ki so trpeli zaradi totalitarnega komunističnega nasilja; za može, ki so

Ljudskega odbora Škofja Loka, oddelek za notranje zadeve 29. 4. 1946. Letošnji Terčeljev shod v Logu pri Vipavi smo obhajali na misijonsko nedeljo, na zadnji dan izredne sinode o družini in v času, ko mnogi kristjani, jazidi, pripadniki drugih manjšin, tudi muslimani, ki se ne strinjajo s sunitiskim džihadizmom, strahotno trpijo. Naj nam Bog po priprošnji Filipa Terčelja odpre oči in ušesa, nam razveže jezik ter nas opogumi, da si bomo prizadevali za ustvarjanje, ohranjanje in graditev naših družin, pa tudi za sistematično graditev velike človeške družine, ki temelji na pravičnosti, medsebojnem spoštovanju, ljubezni in priznavanju verske svobode. Naša občutljivost za zatiranje in solidarnost z njimi je največji čudež, ki ga lahko Filip Terčelj naredi v našem narodu. Naj bomo narod Jezusov.

S 6. strani

"Umetnosti ni treba ..."

Čuk je pripomnil, da navadno vidijo v njegovih zbadljivkah neko nevarnost. "Ne vem, zakaj se vedno postavljamo v sintagme naše – vaše; to sploh nima zveze z našim življenjem in našo usodo. Vedno smo v obrambnih položajih ne zaradi drugih, ampak zaradi nas samih. Večkrat smo kot bik, ki se zaletava v nova vrata. Vedno nekaj "starega" na novo odkrivamo. Omenil je npr. tržnost jezika, s katero se ukvarjajo pri Sloriju, misleč, da je to kaj novega, ko pa je v resnici ta tema stara okrog dve-

sto let, saj se je z njo ukvarjal že Stanko Vraz v polemiki s Prešernom. Vsi ti so klavarno propadli, ker jih je sam narod izločil. Če kdo sedaj to izpostavlja v našem prostoru, pa je že pod vprašajem. Vse merimo s političnimi ali strankarskimi očmi. Zato je danes književnost, umetnost, izjemno pomembna kot nekoč. Književnost sicer nič ne rešuje in nikoli ne daje odgovorov; probleme pa izpostavlja in jih postavlja pred oči človeka z vprašanjem, kam hodi in kam naj bi šel. Češćutova je ob koncu omenila, da je v

Čukovem ustvarjanju čutiti to veliko ljubezen do jezika, zato so njegove poezije prepričljive, tople. Pomenljiv predstavitevni večer zbirke pesmi *Ko na jeziku kopni sneg* Marija Čuka se je prevesil v družabno kramljanje ob dragoce-nih, slastnih sirih kmetije Zidarič in ob žlahtni kapljici kleti Fiegl z Oslavja, ki je pred predstavitvijo ponudila rožnato penino. Roncel-ljeva se je obema gostiteljema zahvalila za gostoljubnost. Kot droben pripis naj zapišemo, da je med predstavitvijo Marij Čuk, ker se mu je zdelo, da preveč govori, povedal svoj aforizem – enega izmed redkih, ki se jih spominja - *Ne prekinjaj ženske, ki molči!* in seveda izzval val sme-ha.

Erika Brajnik

NATUROPATSKI NASVETI (43)

NATUROPATSKI PREGLED

Prednost naturopatskega pregleda je ta, da obravnava človeka celostno in da na težave gleda z vidika vzročnosti. Išče vzroke določene bolezenske težave, zakaj se je pojavila, kdaj in kako. Samo če najdemo vzroke določene težave, to težavo lahko tudi odpravimo.

Pregled je celosten, to pomeni, da pregledam celega človeka, iris z iridoskopom, 40-kratna povečava zenice, šarenice in beločnice priča o energetskem stanju posameznika, o stopnji vitalne energije, o stresu, kateremu je posameznik izpostavljen, zakisanosti, zasluženosti telesa, o pomanjkanju mineralov v telesu, stanju črevesja itd. Pravijo, da je oko odsev duše, in res je tako, tudi emocionalno stanje posameznika se razbere iz irisa, koliko je človek

čustven, ustvarjalen, sanjač, zadržan, odprt, strog, kompliciran, nežen, občutljiv itd. Nato sledijo nasveti iz fitoterapije, moderne zeliščarstva, nasveti glede prehrane, probiotični izdelki, ki zagotovijo absorpcijo v telesu, tudi vseh zeliščnih pripravkov in bachove cvetne esence, ki uravnavajo psihološki del osebe. Velika večina težav odrasle osebe sega v otroštvo. Bachove kapljice so personalizirane. Probiotična kura je nujna na začetku vsake terapije, saj se v črevesju nahaja do 60% celic imunskega sistema, torej večina. Evolucijsko je črevesje najstarejši organ, tam se je vse začelo. Tudi če imamo težave z banalnim otitisom, je vredno začeti uravnavati telo v črevesju. Naturopat išče zdravje, ne bolezni, krepi ose-

bo do najvišje možne točke, da prevlada zdravi del telesa nad obolelim.

Primer: k meni je prišla Mateja, stara 37 let, iz Ljubljane, rekla mi je, da ima hude težave s srcem, da ji močno razbija večkrat na dan in da ji zdravniki ne morejo pomagati, saj ji je kardiolog rekel, da je njen ultrazvok srca optimalen, torej, da je srce zdravo. Ona je pa občutila hude težave, srce ji je močno razbija-lo večkrat na dan, celo zbudilo jo je ponoči, bila je prestrašena in zaskrbljena.

Pregled sem začela tako, da sem pogledala njeno oko, iris mi ni pokazal deficita srca, pokazal mi je pa, da je črevesje propustno, da so tam tudi žepki, predvsem v tankem črevesju, in da se energija tam vsekakor ne pretaka. Vprašala sem jo, kako gre na blato, rekla je: "Joj, to je moj večni

problem: na 4 dni!" Pregledala sem še ostale dele telesa, vsi so potrdili da tiči težava v črevesju. Gospa je odšla domov z navodili o prehrani in seveda konkretno probiotično kuro. Po dveh tednih me je poklicala in mi rekla: "Težav s srcem nimam več, ne razbija mi več, presrečna sem!" To je primer celostne obravnave človeka. Veliko takih primerov bi lahko nanizala glede ekcemov, dermatitisov, epilepsije, avtoimunih bolezni, težav z zanositvijo, hipertiroze, hipotiroze itd. Naturopatski pregled je primeren tako za otroka kot za starostnika, tudi za dojenčke. Naučim vas, kako si sami doma lahko pomagati in uravnavate energijo.

www.saeka.si

NOVI
GLAS

ODGOVORNI UREDNIK Jurij Paljk, e-mail paljk@noviglas.eu

Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - Predsednik prof. Peter Černic

Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5 - št. ROC 3385

Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail gorica@noviglas.eu

Uredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst, tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail trst@noviglas.eu

Uprava: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail uprava@noviglas.eu

www.noviglas.eu

TISK: Centro Stampa delle Venezie Soc. Coop. a.r.l., Via Austria, 19/B - 35129 Padova PD, tel. 049 8700713 - faks 049 8073868; e-mail cdascv@libero.it

LETNA NAROČNINA: Italija 45 evrov, Slovenija 48 evrov, inozemstvo 100 evrov - Poštni tekoči račun 10647493

PODPORNA LETNA NAROČNINA: 100 evrov

Bančni podatki: IBAN: IT 67 M 05484 12401 001570069280, SWIFT ali BIC koda: CIVIT2C, naslovljen na: Zadruga Goriška Mohorjeva - Pzsa Vittoria/Travnik 25 - 34170 GORICA.

OGLAŠEVANJE: Oglaševalska agencija Publitar, ul. Treppo 5/B - Videm.

Tel. št. 0039 0432 299664 - Faks 0039 0432 512095 - E-mail info@publitarudine.com

Jamčenje zasebnih podatkov: v smislu zakonskega odloka št. 196/03 (varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo

zasebnost in tajnost za osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Bralci lahko brezplačno zaprosijo

za spremembo ali izbris podatkov, ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi le-teh.

Novi glas je član Združenja periodičnega tiska v Italiji USPI in Zveze katoliških tiskov v Italiji FISC

Izdajanje našega tednika Novi glas podpira tudi Urad Vlade Republike Slovenije za Slovencev v zamejstvu in po svetu

Tednik Novi glas prejema neposredni državni prispevek v skladu z zakonom 7.8.1990 št. 250

To številko smo poslali v tisk v torek, 28. oktobra, ob 14. uri.

Nikogar ne smemo vklepiti v verige (2)

Moj boj z levom

Letos se mi je zgodilo nahuje. Mamo smo zaradi visoke starosti in potrebe po stalni negi premestili v dom. Klonila je ravno v trenutku, ko sva bila midva z možem sredi prenovitvenih del našega novega doma, tako da sva imela denarja zelo malo, mama pa ima itak minimalno pokojnino. Odločila sva se za dom v Sloveniji, v Gažonu. Tam je imelo mamo kar nekaj svojih prijateljev, poleg vsega pa ima dom lep vrt z razgledom. Z odgovornimi doma Danica se nismo razumeli že od vsega začetka. Tedaj, ko so z mano ravnali kot z ubogim bedakom, ki itak nič ne ve in nič ne razume (občutek imam, da je v Sloveniji tak odnos javnih uslužbencev do državljanov vsakdanja praksa), pa tudi pozneje, ko so mi očitali, da je moja mama preveč razvajena in jo je treba prijeti na trdo. Kaj pomeni biti razvajen, ko imaš 89 let in za sabo vrsto možganskih kapij in infarktov ter vojno, lakoto in trdo življenje, tega res ne morem razumeti. Da je nekaj narobe, sem spoznala že, ko sem našla mamo polno modric in podplutb, z zlomljenimi rebri in se je zdravnica čudila mojemu razburjenju. Zakaj bi me morali sploh obveščati, da je mama padla, in zakaj naj bi jo vozili v bolnišnico

na slikanje, so me spraševali. Nekaj tednov pozneje so me sami poklicali, naj jo peljem na Katinaro, češ da ima nevarno nizek pritisk, ne govori in ne more več jesti. Nekaj časa je trajalo, da smo skupaj z zdravniki v Italiji razumeli, kaj se je zgodilo: zastrupitev z "antipsihotikom", ki je sploh nepriporočljiv za zdravljenje starejših oseb in za bolnike s strdki v krvi. Besna in zgrožena sem takoj razumela, da se z ljudmi, ki trdijo, da vsako zdravlilo povzroča nezaželene stranske učinke in da je pač normalno, da ljudi vežemo na stol ali posteljo z varnostnim pasom ter jih omamljamo zaradi njihove lastne varnosti, nimam kaj pogovarjati. Začela se je tekma s časom, da bi mamo, ki je ležala negibna v postelji, odklanjala hrano in jokala, čim prej odpeljala v rodni Trst, v Italijo. Poklicala sem prijatelja, ki je zaposlen na državnem pokojninskem zavodu INPS. Alessandro, ki je tiste vrste človek, za katerega veš, da ga lahko pokličeš tudi od polnoči do sedme zjutraj, je, tako rekoč, vdrl v pristojni urad, razmetal vse tamkajšnje dokumente, dokler ni pač ugotovil, da so moji mami odobrili prispevek za spremljevalca. To je tisti znani "assegno di accompagnamento", tistih 500 evrov mesečno, s katerimi

lahko invalidu pomagaš do varstva ali bivanja v domu. V nekaj urah nam je drug prijatelj našel namestitev v domu, kjer ima sam mamo, na večer pa smo že bili dogovorjeni za prevoz iz Istre v Trst. Ravno 10. oktobra, ko ves svet praznuje dan mentalnega zdravja, v Trstu pa je Beppejeva knjiga "Non ho l'arma che uccide il leone" doživela tretji ponatis, je navsezgodaj zjutraj rešilec z italijansko registracijo hitel iz Kopra proti Trstu. Mama, ki že teden dni ni hodila, je vanj stopila na lastnih nogah in s solzami na nemem obrazu, medtem ko sta jo bolničarja ljubeče podpirala. Nikoli več nazaj, sta ji obljubljala, nikoli več. Ko se je prižgal motor in smo odšli brez pozdrava, sem imela tudi jaz solzne oči. Marco Cavallo. Tisti Marco Cavallo, ki sem ga pomagala graditi, nas je v svojem sedlu popeljal tja, kjer zakon prepoveduje vsako kratenje svobode starostnikom in bolnikom. Komaj nekaj dni je mimo, odkar je moja mama v domu v središču Trsta. Včeraj je prvič sprejela hrano, danes je že jedla sama. Mirna je in nikomur ne povzroča težav. Govori sicer ne, sploh ne vem, ali bo lahko še kdaj klepetala z mano in se smejala, ko bom prišla na obisk. Ne vem, če mi bo lahko sploh povedala, kako se počuti.

Jezik ima kot ohromel in spozna se z veliko težavo.

Zadnjič, ko sva v domu skupaj poslušali operne arije, pa je vendarle skušala zapeti. Tu je bolje, je res, sem jo vprašala, medtem ko so vsi ostali oskrbo-

vanci, na vozičkih in z zvezdicami v očeh peli tisto lepo Ver-

dijevo "Va pensiero". Pogledala me je s tistimi velikimi očmi in nepričakovano izgovorila prvo besedo: HVALA. Grazie. Jeza, bes, ogorčenje, nemoč,

nobena beseda ne izraža groze in bolečine, ki sem jo doživljala. Za mano je najtežji teden v mojem življenju. Ravno meni, ki ne prenašam niti tega, da ljudje zapirajo pse v pesjak, ravno meni, ki sem bolnikom pomagala na svobodo, ko so se v Trstu odpirala železna vrata psihiatrične bolnišnice, ravno meni, ki mislim, da ni meje med normalnostjo in drugačnostjo, so govorili, kako nazadnjaški smo v Italiji, ko nimamo dobre psihiatrije in zaprtih ustanov. Ravno meni, ki mislim, da je svoboda osnovna pravica vsakega posameznika, so mamo priklenili na stol in jo zastrupili s psihofarmaki. Nimam orožja, da bi premagala leva. A z njim se bom vedno in povsod borila z golimi rokami. /konec
Suzi Pertot

Začela se je tudi sezona naših odbojarskih postav

Trije paradni konji in veliko mladih

Med 18. in 26. oktobrom so se vrnile na igrišče vse naše članske odbojarske postave, ki tekmujejo na državni in deželni ravni. Sedmerica šesterk, če je dovoljena besedna igra, meri moči med moško B2 in D ligo ter žensko C in D ligo. Ta prispevek je dozorel v dneh po ve-

vladalo enkratno vzdušje, napolnilo jo je več kot 300 navdušencev, privržencev obeh taborov, pa tudi številnih drugih ljubiteljev odbojke iz naše dežele. Slogaši so derbi začeli bolj prepričljivo in suvereno osvojili prvi niz, nato pa se jim je povsem zataknilo, medtem ko je bil nastop združene do-

Edija Božiča so uspešno začele prvenstvo deželne C lige, v katerem so bile lani med absolutnimi protagonisti. V malce spremenjeni postavi bodo skušale letos prehoditi še korak več proti vrhu, upamo pa, da bodo navduševale zvesto občinstvo in vključile še kako mlado obetavno posameznico iz domačega pogona. Pomembno novost letošnje sezone predstavlja vrnitev ekipe Kontovel Zalet v žensko D ligo. Z njo računamo zdaj spet na dve šesterki v deželnih prvenstvih, kar je v vsakem primeru pozitivno. Predvsem zaradi tega, ker se v tej zasedbi, ki jo vodi trenerka Veronika Zuzič, kali več rosnih mladih odbojkaric, ki jim bo igranje proti močnejšim tekmicam nedvomno koristilo. Kot so v taboru ekipe napovedovali v dneh pred startom lige, bo cilj ohraniti kategorijo, iz katere izpade veliko število moštev.

Pa še moški sestavi na deželni ravni. V D ligi bodo dejansko merile moči druge ekipe naših dveh glavnih projektov v moški odbojki. Goriško gibanje je v ligo vpisalo Sočo in Olympio, prostor bodo dobili predvsem rosnimi mladi fantje ter nekateri veterani. Podobno velja za mlajšo vrsto Sloge Tabor. Kje bo mesto naših treh postav, je težko predvidevati, zagotovo bodo vsi veliko odnesli od nastopanja v četrtoligaskem prvenstvu, dogajanje pa bodo popestrili tudi pogosti slovenski derbi. Prvi bo že v nedeljo v Sovodnjah med goriškima stvarnostima.

HC

likem derbiju med goriško Olympio in tržaško Slogo Tabor, ki je dobesedno zaznamoval ta začetek odbojarske prvenstvene sezone pri nas. Računalnik se je takole poigral, da je bil po svoje zgodovinski (čeprav ni bilo prvič) slovenski obračun v ugledni državni B2 ligi na vrsti že v uvodnem krogu tekmovalja. Kot znano, so v telovadnici Mirka Špacapana v centru Lojzeta Bratuža gostitelji, ki so novinci v tej ligi po lanskem navdušujočem napredovanju, malce presenetljivo ugnali goste, ki pa so na drugoligaski ravni že preverjeni, saj v njej nastopajo že štiri leta zapored. V goriški dvorani je

mače vrste (sad dogovora med Olympio, Valom, Sočo in Našim praporom) pravi nezadržan crescendo. Olympia je tako zmagala s 3 proti 1. Na dlani je, da bodo oboji v izjemno zahtevni B2 ligi iskali zlasti obstanek, tako da upamo, da bo v tej prestižni konkurenci tako za Marchesinijevo kot za Jerončičevo četo naposled mesto tudi v prihodnji športni sezoni. Pregled nadaljujemo s paradnim konjem zamejskega odbojarskega gibanja pri ženskah, to je enotno vrsto Zaleta, ki združuje malodane vse naše najboljše in najbolj motivirane igralke. Varovanke trenerja

JURIJ PALJK

KAJ SPLOH POČNEM TUKAJ?

198

Če zapišem, da me je prizadela fotografija izložbe, kjer so nekoč dobesedno kraljevale meni vedno ljube knjige, a je sedaj na mestu, kjer je stala nekoč v ulici sv. Frančiška v Trstu Tržaška knjigarna, na ogled spodnje perilo cene kitajske izdelave, pridevnik erotični ima zame zagotovo dosti lepši prizvok in pomen!, moram istočasno tudi zapisati, da se sam zadnje čase zares (pre)večkrat v družbi, katere del sem tudi sam, čutim odveč. Kot da bi me vedno znova podobne stvari, kot je kitajska trgovina na mestu nekdanje Tržaške knjigarne, opozarjale, da sem samo en starec več, ki se ne znajde več, je zato izgubljen, četudi hoče še živeti in vztraja pri svojih načelih, za katere sicer tudi sam vedno ne ve, ali so pravilna, a se jih nekaže še vedno držati, če pa se jih vedno že ne drži ali pa mu ne uspe jih držati, mu je vsaj težko, ker se jih ne more. Za tisti znani občutek odvečnosti gre, ki je razviden iz mojih zapisov pod skupnim naslovom *Kaj sploh počnem tukaj*, ki so narekovali dolgoletni prijateljici in kolegici Mateji Subotičanec, da mi je pred dnevi napisala, kako rada prebira te zapise, predvsem pa ugotavlja, kako je: "... kar navdušena nad tvojim malo godrnjavim, a zelo zdravim pisanjem in se mi zdi, da je pri tebi še čutiti ostanek prejšnjega tisočletja, človeka z dušo".

Kar precej časa sem gledal zgovorno fotografijo izložbe, kot da v njej ne bi dojel tistega zajedljivega: "Tako pač je!", s katerim so mi že večkrat postregli, a ki v sami podmeni že vsebuje tudi tisti porogljivi: "Če ti ni prav, lahko greš"! Če iskreno napišem, da niti ne vem, kam bi lahko šel, pa vseeno dodam, da nočem izpasti kot stari godrnjavi moralist, nergač za vsako ceno, ki se boji vsake spremembe in vsake novosti, utrujajoče pa le je vse to moje vsakdanje naprežanje, da bi skušal osmisлити tudi tisto, kar se osmisлити ne da, to rade volje priznam. Sicer mi res ostane moj stalni miselni crviček, ki slihi na ime: "Kaj sploh počnem tukaj?", a tudi ta največkrat ne zadostuje.

Fotografija kitajske izložbe iz ulice svetega Frančiška me je našla sredi prebiranja ene najlepših knjig, kar sem jih zadnje čase prebral, in se v glavi še po tednu dni nisem ločil od nje; rade volje priznam, tako zelo mi je bila všeč, da sem jo vsem, ki imajo radi knjige, toplo priporočil, tudi fizioterapevtki v Ronkah, ki se zadnje tedne trudi s mojim hrbtom, da ja ne bi tako peklensko bolel, skupno nama je na spletu s pomočjo googla uspelo izvedeti tudi za italijanski naslov knjige, kot vrsta drugih se tudi ta ne drži originala, kot se ga slovenski prevod. Gre za uspešnico svetovnega formata švedskega blogerja, ki mu je ime Fredrik Backman, knjigo z naslovom *Mož z imenom Ove* je izdala Mladinska knjiga, lepo pa jo je poslovenil Uroš Kalčič. Mimogrede, a pomembno: pravkar izdani Slovar slovenskega knjižnega jezika razloži geslo blogger takole: "kdor piše blog: dobro obiskani spletni portal blogerjem utrjuje popularnost med bralci; slaven, znan blogger; zapisi blogerjev; novinar in blogger / politični blogger", medtem ko stoji zapisano pod geslom blog tole: "spletno mesto, na katerem avtorji s pomočjo preprostega vmesnika objavljajo besedila, slike, posnetke, bralci pa

imajo navadno možnost komentiranja, spletni dnevnik: objaviti na blogu / avtor, pisec bloga; pisanje bloga; vsebina bloga".

Tako, da vemo, o čem govorimo. Ker zadnje čase vse prevečkrat govorimo o stvareh, o katerih nimamo pojma. Prav to mi je nedavno rekel neki uspešnež, naše gore list, ki se na ekonomijo spozna, sicer uspešnež naše družbe ne bi bil, ne?, ko mi je jedko rekel, da "tisti, ki se zavzemajo za ohranitev Tržaške knjigarne, nimajo pojma o ekonomiji, ker je taka, kot je, nevzdržna, in to iz preprostega razloga, saj vse manj, pri nas pa sploh!, ljudi kupuje knjige"! In me je pri tem strmo gledal v oči, da bi se jaz počutil na nepravem kraju, neprilagojen, odvečen, nepotreben, saj uspešnež še kako dobro ve, da občasno še kako knjigo napišem. Nisem rekel nič.

Tudi pesti nisem stiskal in niti divje jeze ni bilo v meni, prav gotovo ne tiste, ki jo nosi junak Ove v zgoraj omenjeni knjigi, 59-letni mož, za katerega mladi in novodobni uspešneži v podjetju čez noč ugotovijo, "da bi lahko malce šel počivati", in ga nenadno upokojijo, njega, ki je vse življenje pošteno garal, a ni znal "ujeti duha časa", saj je ostal dobesedno privezan na načela, ki danes ne veljajo več.

Nalašč nočem razkriti krasne zgodbe knjige o Oveju in njegovi veliki ljubezni, o Oveju, ki je prisegal na avto znamke Saab in se (tudi) zato med korejskimi in japonskimi ter nemškimi lastniki avtomobilov na rodnem Švedskem ni znašel več, ker štiristo strani tekočega branja romana zares toplo priporočam v branje predvsem tistim, ki smo v Ovejevih letih in se, podobno kot se on sam, vsak dan sprašujemo, kaj sploh počnemo tu. Ove pa trmasto vztraja, tudi potem ko mu uspešni mladi v podjetju posmehljivo predlagajo: "Kaj, ko bi malce izpregel"? in ga pošljejo za vedno domov.

Za vse tiste, ki ste se ob besedi blogger namrdnili, češ da to gotovo ni dobra literatura, naj povem, da je to literatura našega časa, še to dodam, da sem sam vesel, ker mi je Ove blizu, ker mu ni vseeno, in zato, ker se sam drži načela: "Ljudje so to, kar so, zaradi svojih dejanj. Ne zaradi besed, ki jih izrečejo". In še zaradi vrsto drugih reči. Vesel sem tudi zato, ker ima Fredrik Backman s knjigo svetovni uspeh, čeprav je napisal zgodbo o nergaču in večnem nezadovoljnem, kar se na prvi pogled Ove vsem zazdi.

Na Oveja sem pomislil in na njegovo tiskanje pesti ter na njegov grozeči molk, ki bi ga prevel, ko bi obstal pred kitajskim perilom tam v ulici svetega Frančiška v Trstu, nemočen in sam, a vsaj besen in nezadovoljen z videnim, jasno, da tudi nerazumljen in posmeha deležen.

In že dejstvo, da sem ob pogledu na zgovorno fotografijo mislil na Oveja pred tržaško izložbo s kitajskim cenemim spodnjim perilom, kjer sem leta in leta gledal, izbiral in kupoval knjige, mi govori o tem, da imava s samotnim Ovejem veliko skupnega, preveč, da bi se lahko še znašla v tem našem času razvedeneli, neotipljivih odnosov, ki jih še najlepše ponašajo cenene spodnjice nedostojnih barv v izložbi, tiste za enkratno uporabo.

Z 9. strani

Odlična izložba ...

Živi in ustvarja v Nagelčah pri Šentprimozu, likovno umetnost pa poučuje na Zvezni gimnaziji in realni gimnaziji za Slovence v Celovcu. Dr. Damjan Paulin je uvodoma spregovoril v imenu Zveze slovenske katoliške prosvete in društva Ars, sopredsednika razstave - zaradi službenih obveznosti se je kasneje pridružila predsednica ZSKP Franka Padovan, ki je bila sicer prisotna na vseh srečanjih s Korošci. Dr. Paulin je ob pozdravu podčrtal, da smo v Gorici imeli v gosteh že kar nekaj koroških likovnikov, in predstavil Jožeta Kopeiniga, duhovnika, rektorja pomembnega kulturno versko vzgojnega središča, katoliškega doma prosvete v Tinjah, in predsednika Celovške Mohorjeve družbe. Samega umetnika, ki je že razstavljal v mnogih krajih na Koroškem, v Ljubljani in drugod, je po uvodnem liričnem spevu prelepi koroški domovini, kjer je sicer slovenska govorica marsikje že utihnila ali je utišana ali pa zamolčana, in njeni bogati, a tudi trpki zgodovini in očarljivi pokrajini, na

sveta, ki se nam bo dokončno razodel, ko se bosta zlila čas in prostor in brezmejni in večni čudež lepote". "V umetnikovih pejsažih", je dejal Kopeinig, "je ohranjen vtis določenega prostora, podrobnosti pa izginijo, tako da ostanejo le bistvene poteze motiva. V delu je vidna odslikava konkretne stvarnosti in ne njena preslikava. Vsak umetnik, ki slika in upodablja svet, sredi katerega živi, ga zrcali skozi prizmo lastnih čutil in dojemanj", je povedal Kopeinig. Sadnikarjevi krajinski in drugi motivi so preneseni v govorico barvnih tonov in likovnih oblik, ostanejo le osnovne kompozicije. Smiselno stilizira-

kaj se dogaja ob delu. Svojo notranjost skuša izpovedati v barvnih potezah, gmotah in s kompozicijo. Gospa Zalka Olip, 'fac totum' pri KKZ Celovec, je podčrtala pomen Koroških kulturnih dni na Primorskem, saj letos na njih nastopa okrog 50 kulturnih ustvarjalcev z vseh področij. Dejala je tudi, da ji je ta kulturna izmenjava omogočila spoznati vrsto ljudi, in se zato

in se zaustavili ob tistih stavbah in spomenikih, ki kažejo na zgodovinsko prisotnost Slovencev v tem obsoškem mestu, in obiskali tudi slovenske ustanove, med drugimi uredništvo Novega glasa,

na sončno jesensko nedeljo, 26. oktobra 2014. V župnijski dvorani Anton Gregorčič v Štandreu so igralci KPD Planina iz slikovite, 'najbolj' slovenske koroške vasi Sele uprizorili komedijo Matjaža Zupančiča *Bolje tič v roki kot tat na strehi*. Režijo v bolj upočasnjem ritmu - take komedije

"zmešnjav" sicer kar same narekujejo hitrejši tempo - je podpisal Franci Končan, ki že okrog 35 let umetniško vodi to gledališko skupino z živahnim delovanjem. Dobro jo poznamo tudi pri nas, saj je

bila - kot je podčrtal Božidar Tabaj, duša dramskega oddelka PD Štandrež - že večkrat gostja na Goriškem. Kulturno življenje v Selah je zelo živahno, čeprav je vseh prebivalcev le 611. Poleg te dramske skupine v vasi delujeta še dve drugi. Vsako leto na dan sv. Štefana, 26. decembra, pripravijo novo premierno uprizoritev; lani je bila na vrsti situacijska komedija, s katero so prišli k nam v goste. Do sedaj so jo odigrali kakih sedemkrat, po Koroški in Sloveniji. Ob njej so gledalci doživeli pol drugo uro sprostitve in kar nekaj smeha zaradi komičnih pasti, v katere se ujameja ljubimca, ki sta si želela uživati sladkosti ljubezni v stanovanju, ki jima ga je prepustil prijatelj. Toda nerodne situacije zaradi nesporazumov, laži, dvoumnosti, prisotnosti vse prej kot spretnih tatov in čudnega obnašanja kuharja, ki zapoje vsakič, ko sliši besedi življenje in meščan, jima preprečijo preživeti noč, polno užitkov. V nastopajoče komedijske like so se vživeli Toni Stern in Marija Dovjak (ljubimca), Danijel Dovjak (kuhar), Marko Oražem (delavec), Jaka Dovjak (prijatelj), Magda Sukalia (prijateljica), Štefan Oražem (študent) in Martin Dovjak (tat).

Komedija v izvedbi Koroških rojakov je bila tudi prva predstava v letošnjem abonmaju ljubiteljskih gledaliških skupin Štandrež 2014; 14. leto zapored ga z velikim uspehom ob polno zasedeni dvorani prireja Prosvetno društvo Štandrež, ki v letošnji sezoni slavi 50-letnico delovanja.

Foto dpd

Foto DP

Foto DP

stičišču treh kultur, predstavil prav g. Kopeinig. Ob citiranju naslova razstave *Koroške pokrajinske sanje* je Kopeinig poetično zatrdil: "Sanje niso zgolj zunanji prividi, temveč notranje slutenje v neizčrpni globini zunanega stvarstva kakor tudi notranjega sveta. Sanje so skrivnostni priliv tiste resničnosti, ki je zgolj s svojimi zunanjimi čutili ne moremo obsežneje dojeti. Sanje so svet, v katerem domujeta več kot le fantazija in domišljija, sanje so pajčolan, za katerim se skriva nedopovedljivo pisano bogastvo tistega

ne oblike so podrejene težnji po ploskovitosti, vendar njihov sinhroni preplet ustvarja tudi iluzijo prostora, piše v zgibanki razstave. Kar najbolj pritegne ob gledanju Sadnikarjevih slik, so nedvomno barve, v katere ujame svoje občutke ob slikanju narave. Barve nanaša v širokih nanosih in lisah, pejsaži zato učinkovito zaživijo predvsem na platnih velikih formatov. G. Kopeinig je poudaril, da vsak opazovalec slik išče v njih svoje čutenje. "Kristijan Sadnikar poje s svojimi slikami svojstveno himno lepoti, ki naj razveseljuje vse, ki bodo z radovednim pogledom in z odprtim srcem prisluhnili melodiji njegovih Koroških pokrajinskih sanj", je sklenil svoje misli g. Kopeinig. Slikar pa je ob pozdravu in zahvali organizatorjem dodal, da je njegov pristop k naravi podrejen nekemu procesu: ne zanima ga, kakšna slika bo nastala, ampak,

iskreno zahvalila za ta bogata srečanja. Ob slikarjevih umetninah so pristno koroško, milo otožno vzdušje, ki je navzoče popeljalo v zelene koroške hribe in doline, pričarala glasbena skupina iz Šentprimoža, ki jo sestavljajo člani družine Vakkounik, mlada mama Doris, vzgojiteljica na celovski glasbeni šoli, devetletna hčerka Lara in oče Samo ter nečak Roman, ki so na klaviature, klarinet, saksofon zaigrali in zapeli nežne, večkrat vsebinsko prav žalostne pesmi *Tam v dolu*, *So še rožice v hartlunu*, *Tam, kjer teče bistra Zila* in *N' mav čez izaro*.

Predstavniki Koroške kulturne zveze s predsednikom mag. Jankom Krištofom in nekdanjim zaslužnim predsednikom Janko Zerzerjem, pa še z Nužejem Tolmajerjem, predsednikom Raziskovalnega inštituta Urban Jarnik na čelu, so si v družbi članov ZSKP - z njimi je bil tudi dr. Damjan Paulin - in predsednice Franke Padovan ter Marija Maverja, predsednika Slovenske prosvete iz Trsta v ponedeljek, 20. oktobra, ogledali naše mesto

di fantje in dekleta, gojenke in gojenke treh glasbenih šol, Slovenskega centra za glasbeno šolo Emil Komel, Glasbene šole na Koroškem in Glasbene matice Trst in Gorica na prisrčnem srečanju posamič, v dvojicah, tercetih ali celo večjih skupinah pokazali svoje poustvarjalne veščine na raznih glasbilih, violini, kitari, klavirju, harmoniki, flauti, violončelu in harfi. Ob skladbah, ki so si sledile, so učenci lahko spoznali različne pristope h glasbeni interpretaciji in si tudi tako razširili osebno znanje in pri tem spoznali nove mlade glasbene navdušence, s katerimi lahko stekajo prijateljske vezi. Udeležencem glasbenega srečanja, med katerimi sta bila ravnateljica koroške glasbene šole in Glasbene matice Trst Gorica, Roman Verdel in Bogdan Kralj, je dobrodošlico izrekla ravnateljica SCGV E. Komel Alesandra Schettino in poudarila, da so ta srečanja spodbudna in vzgojna za rast vsakega učenca.

Letošnji 16. Koroški kulturni dnevi na Primorskem so se na Goriškem končali

Prejeli smo

Sporočilo za javnost Društva Edinost

Dne 5. oktobra je poteklo 60 let, odkar je Federativna ljudska republika Jugoslavija ob prepustitvi večjega dela cone A Svobodnega tržaškega ozemlja civilni upravi Italijanske republike poskušala zagotoviti s podpisom Posebnega statuta slovenski narodni skupnosti na prepuščenem ozemlju enako varstvo, kot je bilo zagotovljeno italijanski narodni skupnosti na ozemlju nekdanje cone B. Dne 26. oktobra je poteklo 60 let, odkar je stopila v veljavo Spomenica o soglasju glede razdelitve Svobodnega tržaškega ozemlja in s tem tudi Posebni statut. Pod insceniranim pritiskom italijanskih šovinistov je italijanska vlada, kljub zagotovilu predsednika italijanske vlade 5. oktobra 1954 o zglednem spoštovanju sprejetih obveznosti, naredila vse, kar je bilo mogoče, da ni prišlo do spoštovanja določbe o "equality of rights and treatment" glede rabe slovenskega jezika. Ob sodelovanju Slovenske kulturno gospodarske zveze in Sveta slovenskih organizacij je italijanski parlament leta 2001 izglasoval zakon, ki izrecno odreka pravice, ki jih priznava. Verjetno je mogoče opredeliti kot skrajno

nesramnost uporabo izraza "zaščitni zakon" za pravni nestvor, ki krši italijansko ustavo in posebni statut avtonomne dežele Furlanije Julijske Benečije in celo vrsto mednarodnih pogodb in konvencij. Republika Slovenija se ni izkazala kot država pogodbenica, ki naj bi skrbela, da bi prijateljska sopolgodbenica spoštovala dvostransko pogodbo iz leta 1975. Predsednik Republike Slovenije je celo izjavil italijanskemu časniku, da sicer osnutek zakona ne jamči slovenski narodni skupnosti nobenih posebnih pravic, vendar dokazuje demokratičnost italijanske države. Po razglasitvi t. i. "zaščitnega zakona" je Italijanska republika skrajno zavlačevala izdajo izvršilnih predpisov in še po trinajstih letih je večina predpisov, zlasti glede rabe slovenskega jezika, mrtva črka. Toda ves ta čas Republika Slovenija besediči o prijateljskih stikih, SKGZ in SSO pa vneto hvalisata rastoče izboljšanje odnosa italijanskega prebivalstva do slovenske narodne skupnosti. Druženopolitično društvo Edinost, ki si kljub brezbriznosti tako imenovanih "krovnih organizacij" prizadeva za spoštovanje predpisov notranjega

in mednarodnega pravnega reda glede jezikovnih pravic, poskuša spodbuditi samozvani predstavniki slovenske manjšine, ki uživata neupravičeno finančno podporo Republike Slovenije, k pobudam, ki bi osvestile oblasti in javno mnenje, da smo priča strahoviti kršitvi notranjega in mednarodnega pravnega reda. Tako je društvo 1. septembra 2014 predlagalo, da krovni organizaciji organizirata najkasneje 26. oktobra 2014 srečanje strokovnjakov mednarodnega in ustavnega prava, ki bi analizirali vse kršitve notranjega in mednarodnega pravnega reda. Toda, ker je bilo slišati, da bi krovni organizaciji organizirali odmevno strokovno srečanje na to temo, je društvo 27. septembra razposlalo predlog z dne 1. septembra petnajstim slovenskim množičnim občilom. Verjetno je bil posledica tega posega uvodnik v Primorskem dnevniku 5. oktobra 2014 take kakovosti, da ga je hudomušna Jolka Milič krepko obdelala. Po vsem prijateljstvu in rastočem izboljšanju odnosa do slovenske narodne skupnosti smo doživeli 9. oktobra 2014 frontalen napad zoper enakopravnost slovenskega jezika. Leta in leta hvaljeni prijatelji z leve in desne so dokazali, kako potrebno je strokovno srečanje, ki ga je predlagalo družbeno politično društvo Edinost.

za družbeno politično društvo Edinost
Samo Pahor

ŠTIVAN Koroški kulturni dnevi na Primorskem Petje združilo mlade

Jesensko srečanje mladinskih zborov v organizaciji Zveze cerkvenih pevskih zborov postaja z letošnjo tretjo izvedbo lepa zborovska navada, ki gotovo obogati sodelujoče zборе in poslušalce. Tokrat so srečanje priredili v okviru pobud ob 16. Koroških kulturnih dnevih na Primorskem, ki jih Slovenska prosveta iz Trsta, Zveza slovenske katoliške prosvete iz Gorice in Krščanska kulturna zveza prirejajo izmenično že več kot trideset let. Ta jesenska srečanja med koroškimi in primorskimi kulturnimi društvi na začetku sezone prav gotovo pomenijo veliko obogatitev in spodbudo za sodelujoče. To lahko trdimo tudi za srečanje mladinskih zborov, ki so ga tokrat priredili v novi štivanski župnijski cerkvi sv. Janeza Krstnika, tisti nad križiščem za Gorico in z Goršetovim Angelom miru na južnem vogalu. Concert mladih glasov je bil namreč za učitelje tudi priložnost, da izmerijo 'daljo in stran', ki naj jo uberejo. Po uvodnem pevskem pozdravu domačega župnijskega mladinskega zbora, ki je pod vodstvom Olge Tavčar srčno zapel dve pe-

smi, je v imenu organizatorjev koroških dnevov prisotne nagovoril Marij Maver in na kratko orisal vsebino in sporočilo teh izmenjav. Sledil je uglajen nastop vokalne skupine Segno, ki jo vodi mlada Tajda Praček in deluje v vipavski župniji sv. Štefana. Iz Šmarjete v Rožu na Koroškem pa

hor. Slišali smo vsebinsko razčlenjen, slogovno raznolik in zborovsko zanimiv koncert. Ugotavljali smo tudi, da so srečne župnije, v katerih znajo ustvariti pevsko skupino, ki idealno poveže mladino in jo 'vrne' občestvu, ko s petjem bogati liturgična in kulturna ali družabna srečanja. Nekateri so si izmenjali mnenja glede programov in dosegljivosti notnega gradiva, drugi se spraševali, kako mladim lahko postopoma približajo tudi dru-

Foto Marij Maver

je prišla dekliška skupina Young Roses, ki jo vodi Christine Bergmann, in je predstavila slovenske, nemške in angleške ritmične duhovne pesmi, na koncu pa je z zahtevnejšim programom nastopil mladinski pevski zbor Igo Gruden iz Nabežine, ki je pod vodstvom Mirka Ferlana in ob spremljavi pianista Jana Grbca zastopal tržaško stran srečanja, ki ga je lepo povezovala Nina Pa-

gačno zborovsko literaturo, ki bi jim odkrila raznolikost glasbenega jezika in jim pomagala, da zborovsko in duhovno napredujejo. Druženje po koncertu na sedežu devinskih zborov je bilo torej tudi priložnost za izmenjavo vtisov in klepet ter medsebojno spoznavanje, kar je konec koncev tudi cilj vsakega srečanja.

M. T.